

Talousraportit kuljetus- ja ravintola-toimialoille

Tilitoimiston verkkopalvelun raportoinnin kehittäminen

Taija Uittoluoto

Anne Lehikoinen

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2020

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma

UITTOLUOTO, TAIJA & LEHIKONEN, ANNE:
Talousraportit kuljetus- ja ravintolatoimialoille
Tilitoimiston verkkopalvelun raportoinnin kehittäminen

Opinnäytetyö 124 sivua, joista liitteitä 35 sivua
Toukokuu 2020

Opinnäytetyön toimeksiantaja on tilitoimisto Talenom Oyj. Talenomilla on useisiin eri toimialoihin erikoistunutta asiantuntijuutta, jota halutaan viedä eteenpäin tarjoamalla toimialakohtaisesti räätälöityjä talousraportteja sekä asiakkaiden että taloushallinnon asiantuntijoiden hyödyksi.

Työn tavoite oli kehittää kuljetus- ja ravintolatoimialoille suunnattuja talousraportteja Talenomien verkkopalveluun asiakaslähtöisesti. Asiakkaiden toiveita ja tarpeita kartoitettiin haastattelemalla heitä puhelimitse ennalta laadittuja kysymyksiä hyödyntäen. Raportit laadittiin yhteistyössä Talenomien ohjelmistotiimin kanssa.

Haastattelujen perusteella kuljetusalan asiakkaille oli tärkeää saada tietoa yrityksen kannattavuudesta ja kannattavuuteen vaikuttavien kustannusten kehityksestä. Lisäksi kuljetusalan asiakkaat toivoivat kannattavuuden sekä kuljetusalalle tyypillisesti suurimpien kustannusten kehityksen seuranta seurantakohteittain. Kuljetusalan merkittävimpiä kustannuksia ovat henkilöstö-, polttoaine-, vakuutus- sekä huolto- ja korjauskustannukset.

Myös ravintola-alan asiakkaat olivat kiinnostuneita kannattavuuden ja alalle ominaisten kustannusten seurannasta, joko yleisellä tasolla tai seurantakohteittain. Ravintola-alan suurimmat kustannukset muodostuvat raaka-ainehankinnoista, henkilöstökustannuksista ja toimitila- sekä kalustokustannuksista. Useimmat asiakkaat esittivät toiveita vertailumahdollisuuteen muiden alalla toimivien yritysten tilanteeseen nähden.

Työn tuloksena laadittiin ehdotukset talousraporttien sisällöstä verkkopalveluun sekä kuljetus- että ravintola-alan asiakkaille. Laadittuja raportteja jalostettiin testaamalla ja pyytämällä palautetta taloushallinnon asiantuntijoilta. Jatkokehityskohteina ehdotettiin, että asiakkailta pyydetään palautetta toteutuneiden raporttien sisällöstä ja käytettävyydestä.

Asiasanat: sisäinen laskentatoimi, tunnusluvut, kuljetusala, ravitsemisala, talousraportointi

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration

UITTOLUOTO, TAIJA & LEHIKONEN, ANNE:
Financial Reports for Transportation and Restaurant Industries
Developing the Online Reporting System of an Accounting Company

Bachelor's thesis 124 pages, appendices 35 pages
May 2020

The present study was conducted for the accounting company Talenom Oyj. Talenom offers accounting services specialised in several industries. In order to serve both the customers and the financial advisors better, Talenom is developing their online service to offer financial reports specifically tailored for each industry's needs.

The aim of the present study was to design financial reports for Talenom online service for Talenom's customers representing the transportation and restaurant industries. The customers were interviewed to discover their wishes for the financial reporting. The reports were then developed in cooperation with the programming team at Talenom.

The results showed that the transportation industry entrepreneurs found it important to gain information on the profitability of their business. They were also interested in monitoring the development of the costs that affected their profitability the most. In addition, the transportation customers wished to be able to monitor the profitability and the most significant costs divided between cost centres. The most typical costs for transportation industry include personnel, fuel, insurance, repair and maintenance costs.

Restaurant entrepreneurs were equally interested in monitoring their profitability and the significant costs, either at general level or divided between cost centres. The main costs for restaurants are personnel, raw materials, premises and equipment. Most of the interviewed restaurant entrepreneurs were curious to compare their financial situation to other similar businesses.

As a conclusion of the study, a suggestion was made for a set of reports to be created for the online service for both industries. The first versions of the reports were developed and improved through testing and requesting feedback from financial advisors. As a follow-up study, it was suggested that feedback would be collected from customers, based on the content and usability of the reports.

Key words: internal accounting, key figures, transportation industry, restaurant industry, financial reporting

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TALOUSRAPORTOINTI JA TUNNUSLUVUT	8
2.1	Ulkoinen laskentatoimi	8
2.1.1	Kirjanpidon periaatteet.....	8
2.1.2	Tuloslaskelman tilit	11
2.1.3	Taseen tilit	14
2.2	Sisäinen laskentatoimi.....	16
2.2.1	Toiminnan laajuus ja kasvu	17
2.2.2	Kannattavuus.....	18
2.2.3	Tehokkuus	21
2.2.4	Maksuvalmius.....	22
2.2.5	Vakavaraisuus	23
2.2.6	Muuttuvat ja kiinteät kustannukset.....	24
2.2.7	Kohdeseuranta	25
3	TOIMIALOJEN ERITYISPIIRTEET	26
3.1	Toimialojen tilikartat Talenomilla	26
3.2	Kuljetustoimialan erityispiirteet.....	30
3.3	Kuljetusyrityksen kirjanpito	32
3.4	Ravintolatoimialan erityispiirteet.....	34
3.5	Ravintola-alan yrityksen kirjanpito.....	37
4	KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE JA TOTEUTUS.....	41
4.1	Talenom Online -verkkopalvelu.....	41
4.2	Kehittämistyön tavoite	46
4.3	Tutkimusmenetelmät.....	46
4.4	Työssä käytetyt tutkimusmenetelmät	48
5	TALOUSRAPORTIT KULJETUSTOIMIALALLE	51
5.1	Kuljetustoimialan asiakkaiden haastattelut.....	51
5.2	Kuljetustoimialan haastatteluvastaukset.....	52
5.3	Kuljetustoimialan haastatteluiden analysointi ja ehdotukset.....	54
5.4	Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien toteutus	57
6	TALOUSRAPORTIT RAVINTOLATOIMIALALLE	67
6.1	Ravintolatoimialan asiakkaiden haastattelut.....	67
6.2	Ravintolatoimialan haastatteluvastaukset	68
6.3	Ravintolatoimialan haastattelujen analysointi ja ehdotukset.....	69
6.4	Ravintolatoimialan BI Lite -raporttien toteutus.....	72
7	POHDINTA	82

LÄHTEET	86
LIITTEET.....	90
Liite 1. Liikekirjurin tilikartta	90

1 JOHDANTO

Digitalisaation kehitys viime vuosina on haastanut tilitoimistot tarjoamaan perinteisten kirjanpito palveluiden rinnalla laajempaa ja erikoistuneempaa palvelua. Sanna Kaarlejärvi ja Tero Salminen (2018, 16) kuvaavat taloushallinnon digitalisoitumista teoksessaan *Älykäs taloushallinto: automaation aika*. 1990-luvun paperittomasta kirjanpidosta on edetty 2000-luvun sähköisen taloushallinnon ja 2010-luvun digitaalisen taloushallinnon kautta tilanteeseen, jota nyt 2020-luvulla kutsutaan älykkääksi taloushallinnoksi. Automaation kehityksen myötä älykkäässä taloushallinnossa järjestelmät luovat itselleen käsittelysääntöjä, käsittelevät sekä normaali- että poikkeustilanteita, tekevät täsmäytyksiä, analysoivat lopputuotoksia ja ennustavat tulevaa. Älykäs taloushallinto vapauttaa taloushallinnon ammattilaisten työaikaa aivan uudennlaisiin työtehtäviin, mutta vaatii myös uudenlaista osaamista. Talenom Oyj:n talous- ja henkilöstöjohtaja Antti Aho toteaa teoksessaan *Kirjanpitäjästä konsultiksi – Pääkirja* (2019, 10), että taloushallintoalan toimialamurroksessa on pohjimmiltaan kyse uuden oppimisesta. Aho (2019, 19) ennustaa myös, että digitalisaatio tulee vaikuttamaan tilitoimistojen tarjoamiin perinteisiin lisäarvopalveluihin, kuten tiedon analysointiin ja johdon raportointiin: älykkäät ohjelmistot tuottavat valtavasta tietomäärästä hetkessä havaintoja, joiden poimiminen veisi ihmiseltä valtavasti aikaa, tai jotka jäisivät kokonaan havaitsematta.

Älykäs taloushallinto luo mahdollisuuksia tuottaa asiakkaille yhä monipuolisempia ja yksityiskohtaisempia talousraportteja ja analyyseja. Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Talenom Oyj, vuonna 1972 perustettu tilitoimisto, joka tarjoaa pienille ja keskisuurille yrityksille erilaisia tilitoimisto- ja ohjelmistopalveluita, asiantuntijapalveluita sekä muita asiakkaiden liiketoimintaa tukevia palveluita (Talenom 2019). Talenomilla on pitkä historia ohjelmistokehityksestä taloushallinnon tarpeisiin, kuten kirjanpitoon ja raportointiin.

Tämän opinnäytetyön tavoite on kehittää talousraportteja Talenomin Business Intelligence -verkkopalveluun (BI Lite) kuljetus- ja ravintolatoimialan yrittäjien tar-

peiden ja toiveiden mukaisesti. BI Lite on osa Talenomin verkkopalvelua ja sisältää yksityiskohtaisia talousraportteja ja tunnuslukuja asiakasyrityksen sisäisen laskentatoimen käyttöön.

Taloushallintoalan murroksessa Talenom on pyrkinyt säilyttämään kilpailukykyensä muun muassa panostamalla kirjanpitoitiimiensä asiantuntemukseen ja asiakaspalveluun. Yksi tapa toteuttaa tätä tavoitetta ovat toimialatiimit: taloushallinnon palveluryhmät, joissa keskitytään palvelemaan tietyn toimialan asiakkaita. Tällä saavutetaan tiimin sisällä laaja osaaminen ja asiantuntemus tietyn toimialan erityispiirteistä. Talenomilla on seitsemän toimialatiimiä: hoiva-, rakennus-, kuljetus-, ravintola- ja apteekkiala, sekä kaupan ja auto- ja konekaupan alat.

Talenomin kuljetus- ja ravintolatoimialatiimeihin kuuluu molempiin kaksi palveluryhmää, kaksi palvelupäällikköä ja keskimäärin 15 taloushallinnon asiantuntijaa. Talenomin kuljetustoimialatiimillä on noin 320 asiakasta, joista kuljetusalan yrityksiä on noin 210. Yritysten toimialoja ovat tavarakuljetus, taksiliikenne, linja-autoliikenne, vesiliikenne, maansiirto sekä varastointipalvelut. Lisäksi asiakkaissa on kuljetusvälitysyrityksiä, joilla ei ole omaa kalustoa lainkaan. Myös ravintolatiimillä asiakkaita on noin 320. Toimialana suurimmalla osalla on ravintola- ja ravitsemustoiminta, muutamilla yrityksillä on myös majoitus- ja vuokraustoimintaa.

Opinnäytetyössä perehdytään ensin ulkoiseen ja sisäiseen laskentatoimeen, keskittyen erilaisiin talouden tunnuslukuihin. Seuraavaksi esitellään Talenomin kuljetus- ja ravintolatoimialatiimit ja molempien toimialojen erityispiirteitä. Kolmannessa luvussa kuvataan käytettyjä tutkimusmenetelmiä, jonka jälkeen analysoidaan haastattelujen tuloksia ja esitellään valmiita raportteja.

Talenomin kuljetus- ja ravintolatoimialojen asiakkaiden tarpeita talousraporttien sisällön suhteen kartoitetaan haastatteluilla. Lisäksi haastatellaan taloushallinnon asiantuntijoita, palvelupäälliköitä ja muita Talenomin omia asiantuntijoita. Kehitystyötä tehdään haastattelujen pohjalta yhdessä Talenomin ohjelmistokehitystiimin kanssa. Raportteja BI Lite -palveluun kehitetään paitsi asiakkaiden tarpeisiin, myös taloushallinnon asiantuntijoiden työn tueksi työnkuvan muuttuessa yhä enemmän konsultoivaan suuntaan.

2 TALOUSRAPORTOINTI JA TUNNUSLUVUT

Yrityksen laskentatoimi jaetaan perinteisesti sisäiseen ja ulkoiseen laskentatoimeen sen mukaan, mille tahoille ja mihin tarkoitukseen laskentatoimi tuottaa lukuja (Jylhä 2016). Talousraportit ja tunnusluvut antavat arvokasta tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja kannattavuudesta yrityksen johdolle. Raportteja saadaan sekä ulkoisesta että sisäisestä laskentatoimesta.

2.1 Ulkoinen laskentatoimi

Ulkoinen laskentatoimi tarkoittaa käytännössä kirjanpitoa, ja on kirjanpitovelvolliselle lakisääteistä. Kirjanpidon perustana on tilikartta, joka täyttää ulkoisen laskentatoimen tarpeet (Jylhä 2016). Kirjanpidon perusteella laaditaan tilinpäätös, joka on Ikäheimon, Malmin ja Waldenin (2019, 57) mukaan yleistä käyttötarkoitusta palvelemaan laadittu raportti, joka on julkista tietoa sidosryhmille.

Tilinpäätöksessä esitettävien taseen ja tuloslaskelman kaavat on säädetty kirjanpitoasetuksessa, ja määrittelevät niillä esitettävien erien vähimmäisesitystavat. Näihin kaavoihin sisältyy vahva hierarkia, jonka mukaan taseen ja tuloslaskelman rivit on numeroitu. Kunkin erän päätaso ja sen tarkempi jaottelu alaryhmiin ilmaisee kunkin erän esittämisen tärkeyttä, ja väärän päätason alle kirjattu erä heikentää informaation luotettavuutta ja vertailtavuutta. (Ikäheimo ym. 2019, 58.)

2.1.1 Kirjanpidon periaatteet

Ulkoisen laskentatoimen toimintamallit perustuvat kirjanpitolain säädöksiin. Kirjanpitolain (1336/1997) mukaan tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti ottaen huomioon kirjanpitovelvollisen harjoittaman toiminnan laatu ja laajuus. Leppiniemi, Leppiniemi ja Kaisanlahti (2000b) toteavat, että tällaisen kuvan muodostuminen edellyttää, että kirjanpidon kirjaukset ovat oikeita ja riittäviä niin tilikauden aikana kuin tilinpäätöksessäkin.

Olennaisuusperiaatteen mukaisesti olennaisina pidetään sellaisia seikkoja, joiden pois jättäminen tai väärin ilmoittaminen voi vaikuttaa päätöksiin, joita tilinpäätöstietojen käyttäjät tekevät annettujen tietojen perusteella. Tällaisten seikkojen arviointi perustuu aina kokonaisuuteen, joten yksittäisenä epäolennaiselta vaikuttava seikka voidaan tulkita olennaiseksi, jos samankaltaisia seikkoja on useita. (Kirjanpitolaki 1336/1997.)

Olennaisuusperiaate helpottaa kirjanpidon työmäärää, koska se mahdollistaa laskentaperiaatteiden soveltamisen. Jos esimerkiksi suoriteperusteisuuden noudattaminen kaikkien tapahtumien osalta aiheuttaisi kohtuutonta työmäärää suhteessa siitä saatavaan hyötyyn, voitaisi soveltaa olennaisuusperiaatetta. (Ikäheimo ym. 2019, 28.)

Kirjanpitolain (1336/1997) mukaan kirjanpitovelvollisten on muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Kahdenkertaisessa kirjanpidossa jokaisesta liiketapahtumasta merkitään kirjanpitoon sekä rahan lähde (kredit) että rahan käyttö (debet), ja kaikki kirjaukset tehdään kahdelle tai useammalle kirjanpidon tilille (Leppiniemi & Kaisanlahti 2020).

Ulkoisen laskentatoimen termi *meno* ilmaisee vastaanotetun tuotannontekijän rahana ilmaistua vastiketta eli hankintahintaa, ja termillä *tulo* tarkoitetaan luovutetun suoritteen rahana ilmaistua vastiketta. Menon ja tulon tilikaudelle kohdistetuista osista käytetään termejä *kulu* ja *tuotto*. Sisäisessä laskentatoimessa käytettävä termi *kustannus* eroaa menon ja kulun käsitteistä. Alkuperäinen hankintameno ja siitä kuluksi kirjattu osa eivät aina vastaa todellista kustannusta. Kustannuksella tarkoitetaan tuotannontekijän rahassa mitattua käyttöä tai kulutusta. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2020; Ikäheimo ym. 2019, 131; Tenhunen 2013a.)

Kirjanpitolain (1336/1997) mukaan yksi tilinpäätösperiaatteista on suoriteperusteisuus, joka määrittelee, mille jaksolle tapahtumat kirjataan. Leppiniemen ym. (2000b) mukaan suoriteperusteisuudessa tulo toteutuu kirjanpidon näkökulmasta sillä hetkellä, kun hyödyke tai palvelu luovutetaan sen ostajalle, ja vastaavasti meno toteutuu silloin, kun tuotannontekijä vastaanotetaan. Toisin sanoen tulo tai

meno eivät toteudu maksuhetkellä, ellei hyödykkeen tai palvelun luovutus tai tuotannon tekijän vastaanottaminen tapahdu maksun kanssa samanaikaisesti (Leppiniemi ym. 2000b).

Hämäläinen (2017) esittelee meno tulon kohdalle -periaatteen, joka tarkoittaa tulojen ja menojen kohdistamista oikealle tilikaudelle, eli jaksottamista. Lyhytvaikutteiset menot, joita vastaava tulo on saatu jo saman tilikauden aikana, kuten palkka-, vuokra- ja puhelinmenot, kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Sellaiset menot, joista kertyy tuloa tulevana tilikausina, kuten varastossa tilinpäätöshetkellä olevat myytäväksi tarkoitetut hyödykkeet, aktivoidaan taseeseen.

Ikäheimon ym. (2019, 28) mukaan pidempiaikaiset investoinnit, kuten koneet, kirjataan varallisuudeksi hankintamenon mukaisesti silloin kun kone on vastaanotettu, ja hankintameno kirjataan kuluksi pidemmälle aikavälille, jolla kone osallistuu tulon tuottamiseen yritykselle.

Leppiniemi ym. (2000b) toteavat, että juoksevassa kirjanpidossa voidaan toisinaan käyttää suoriteperusteisuuden sijaan lasku- tai maksuperusteista kirjaustapaa. Mikäli käytössä on maksuperusteinen kirjaustapa, on Leppiniemen ja Kykäsen (2019, 36) mukaan voitava jatkuvasti selvittää ostovelkojen ja myyntisaamisten määrä. Useimmiten kirjanpidossa käytetään osittain suorite- ja osittain maksuperusteista kirjaustapaa (Leppiniemi ym. 2000b). Leppiniemen ja Kaisanlahden (2020) mukaan ajan kulumisen perusteella määräytyvien menojen ja tulojen, kuten vuokrien tai kuukausipalkkojen, kohdalla maksuperuste on ainoa mahdollinen kirjaamisperuste, ja samoin rahoitustapahtumissa käytetään useimmiten maksuperusteista kirjaustapaa.

Leppiniemi ja Kaisanlahti (2020) korostavat, että vaikka juoksevassa kirjanpidossa voidaan noudattaa maksu- ja suoriteperustetta rinnakkain, on tilinpäätökseen oikaistava ja täydennettävä maksuperusteiset kirjaukset suoriteperusteiksi. Leppiniemi ym. (2000b) perustelevat tilinpäätöksen suoriteperusteisuusvaatimusta kirjanpitovelvollisten vertailukelpoisuuden säilyttämisellä esittelemällä ”toisen tulo on toisen meno” -säännön. Tämä tarkoittaa, että kirjanpitovelvolliselle kirjanpitoon syntynyt tulo on muodostunut samalle hetkelle samansuuruiseksi

menoksi suoritteen vastaanottajalle, jolloin luovutuksen toteutuminen on nähtävissä molempien osapuolten kirjanpidossa.

2.1.2 Tuloslaskelman tilit

Ikäheimon ym. (2019, 64) mukaan tuloslaskelma voidaan esittää joko yleisimmin käytetyn kaavan mukaan kululajikohtaisena, jossa liiketoiminnan kulut on järjestetty kulujen luonteen mukaan, tai toimintokohtaisena, jossa kulut on jaoteltu toimintoittain hankinnan ja valmistuksen, myynnin ja markkinoinnin sekä liiketoiminnan muiden kulujen ryhmiin. Kululajikohtaisesta tilikartasta on esimerkkinä Liikekirjurin tilikartta liitteessä 1.

Kululajikohtainen tuloslaskelma jakautuu kolmeen osa-alueeseen. Ensimmäinen osa-alue kattaa varsinaisesta liiketoiminnasta aiheutuneet tuotot ja kulut, toisessa osa-alueessa esitetään rahoitukseen liittyvät tuotot ja kulut, ja kolmannessa tilinpäätössiirrot ja verojen muutokset. (Ikäheimo ym. 2019, 64.)

Tuloslaskelman ensimmäisessä osa-alueessa ylimmäisenä esitetään liikevaihto. Liikevaihtoa käytetään yleisesti yritysten välisenä vertailulukuna, ja sillä on myös oikeudellisia merkityksiä esimerkiksi sopimuksiin, vuokrasopimuksiin ja jäsenmaksuihin, jotka usein sidotaan liikevaihtoon (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 134).

Liikevaihto ilmaisee varsinaisen liiketoiminnan myyntituotot, joista on vähennetty arvonnlisävero, myönnetyt alennukset ja hyvitykset, sekä mahdolliset valuuttakurssimuutokset (Ikäheimo ym. 2019, 65). Liikevaihto sisältää siis vaihto-omaisuudesta saadut vastikkeet, joista erillisinä esitetään liiketoiminnan muut tuotot, rahoitustuotot ja satunnaiset tuotot (Leppiniemi, Leppiniemi ja Kisanlahti 2000a).

Kuluryhmistä ensimmäisenä tuloslaskelmalla esitetään materiaalit ja palvelut. Leppiniemen ym. (2000b) mukaan materiaalit ja palvelut jaetaan alaryhmiin sen

perusteella, kuinka suuri materiaalin osuus on ostoissa: aineet, tarvikkeet ja tavarat -alaryhmä sisältää materiaalipitoiset ostot, kun taas ulkopuoliset palvelut -alaryhmässä käsitellään työpitoisia ostoja.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -kuluryhmään kuuluvat sellaiset hankinnat eli ostot, jotka liittyvät suoraan varsinaiseen suoritetuotantoon, mukaan lukien niihin liittyvät oheismenot kuten rahdit ja toimituskulut (Ikäheimo ym. 2019, 65). Toinen tämän kuluryhmän eristä on varaston muutos, jolla oikaistaan ostomenot tilikauden tuloja vastaaviksi ostomenoiksi alkuvaraston ja loppuvaraston välisen muutoksen perusteella (Leppiniemi ym. 2000b; Ikäheimo ym. 2019, 66).

Ulkopuoliset palvelut -kuluryhmä sisältää alihankintatyön ja vuokratun työvoiman menot, jotka liittyvät suoraan myytäviin tavaroihin tai palveluihin (Ikäheimo ym. 2019, 65–66; Leppiniemi ym. 2000b). Leppiniemen ja Kykkäsen (2019) mukaan ulkopuoliset palvelut koostuvat sellaisesta palvelusta, joka myydään edelleen, useimmiten osana myytäviä hyödykkeitä. Palvelut, joissa yritys itse on loppukäyttäjänä, esimerkiksi tilitoimistopalvelut tai siivouspalvelut, esitetään tuloslaskelmalla ulkopuolisten palvelujen sijaan ryhmässä liiketoiminnan muut kulut. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 137.)

Seuraava tuloslaskelman kuluryhmä on henkilöstökulut, jotka jaetaan kahteen erään: palkat ja palkkiot sekä henkilöstösivukulut, jotka on vielä jaettu eläkekulujen ja muiden henkilösivukulujen alaeriin (Leppiniemi ym. 2000b).

Henkilöstökulujen jälkeen tuloslaskelmalla esitetään poistot ja arvonalentumiset. Tähän ryhmään kuuluvat suunnitelman mukaiset poistot, joiden avulla useamman tilikauden aikana hyödynnettävistä hyödykkeistä kohdistetaan oletetun kulumistahdin perusteella tilikaudelle kuluksi vain sille kuuluva osuus. Arvonalentumiset pysyvistä ja vaihtuvista vastaavista huomioidaan kertaluonteisina muutoksina niiden tulontuotto-odotuksissa. (Ikäheimo ym. 2019, 66.)

Tuloslaskelman ensimmäisen osa-alueen viimeinen kuluryhmä on liiketoiminnan muut kulut. Leppiniemen ym. (2000a) mukaan tähän ryhmään sisältyvät ne liiketoiminnan kulut, joille ei ole erillisnimikettä, kuten suoriteperusteiset myyntikulut ja hallinnon kulut. Ikäheimo ym. (2019, 66) kertovat tämän ryhmän koostuvan

kuluista, joilla on yhteys yrityksen kokonaisvaltaiseen toimintaan, mutta jotka eivät suoraan sisälly varsinaiseen myyntiin tai suoritustuotantoon. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi vuokrat, toimistokulut, matkakulut, sekä markkinointi- ja edustuskulut.

Kun liiketoiminnan varsinaisista tuotoista vähennetään varsinaisen liiketoiminnan kulut, saadaan liikevoitto tai -tappio. Koska liikevoitto ilmaisee varsinaisen liiketoiminnan tuloksellisuuden, on tärkeää harkita, liittyykö jokin kuluerä varsinaisesti liiketoimintaan vai ei, ja sen perusteella pohtia, kuuluuko se kirjata liiketuloksen yläpuolelle (eli vaikuttavana tekijänä varsinaisen liiketoiminnan tulokseen) vai alapuolelle (liiketulokseen vaikuttamattomana). (Ikäheimo ym. 2019, 66–67.)

Leppiniemen ym. (2000a) mukaan liikevoitto on tärkeä luku yrityksen analysoinnin kannalta, ja sitä käytetään yritysten välisiin vertailuihin ja monien tunnuslukujen laskemiseen. Myös Ikäheimo ym. (2019, 67) toteavat, että liikevoitto on keskeisin tuloslaskelman erä, jonka perusteella arvioidaan liiketoiminnan menestystä.

Tuloslaskelman toinen osa-alue, rahoitustuotot ja -kulut, sisältää toiminnan rahoituksesta aiheutuneet kulut. Ikäheimon ym. (2019, 67) mukaan rahoituskulut ovat se osa tuloksesta, joka maksetaan korvauksena vieraalle pääomalle (esimerkiksi lainojen korot tai viivästysmaksut), ja rahoitustuotot taas tulevat sijoitetuista pääomista. Leppiniemi ym. (2000a) korostavat, että tämä ryhmä on eriteltävä tuloslaskelmassa tarkemmin kuin muut tuotot ja kulut. Rahoitustuotot ja -kulut tulee eritellä saman konsernin, omistusyhteisyritysten tai muiden tahojen mukaan (Leppiniemi ym. 2000a).

Kolmas tuloslaskelman osa-alue on tilinpäätössiirrot ja tuloverot. Tilinpäätössiirrot voidaan Ikäheimon ym. (2019) mukaan nähdä tuloksenjärjestelyerinä, joilla on verotettavan tulon muokkaamiseen liittyvä motiivi. Tällaisia eriä ovat poistoerot, verotusperusteiset varaukset ja konserniavustukset. Tuloverot kirjataan tuloslaskelmalle perustuen tuloksen perusteella valtiolle maksettavaksi (tai verohallinnolta palautettavaksi) arvioiduksi veron määräksi, jota oikaistaan tilikauden kuluessa maksetuilla ennakkoveroilla. (Ikäheimo ym. 2019, 68.)

Kaikkien kuluerien jälkeen saadaan viimeiseksi tuloslaskelman riviksi tilikauden voitto (tappio), joka on syntynyt liiketoiminnasta kokonaisuutena (Ikäheimo ym. 2019, 68). Tilikauden tulos näkyy siis tuloslaskelmalla alimpana rivinä, ja taseelle se kirjataan omana eränään lisäämään tai vähentämään pääomaa (Leppiniemi ym. 2000b).

2.1.3 Taseen tilit

Taseesta ilmenee Ikäheimon ym. (2019, 58) mukaan yrityksen taloudellinen tilanne ja asema tilikauden päättyessä, eli siitä nähdään varallisuuden, oman pääoman ja velkojen määrä ja luonne. Taseessa on kaksi puolta, vastaavaa eli aktiivat, sekä vastattavaa eli passiivat. Taseen rakenteesta on esimerkkinä Liikekirjurin tilikartta liitteessä 1.

Vastaavaa-puolen erät koostuvat yrityksen varoista. Ne voidaan nähdä myös kuvauksena siitä, mihin yrityksen rahoja on sijoitettu. Varat on järjestetty taseella likviditeettijärjestykseen, eli sen mukaisesti, miten helposti ne voidaan muuttaa rahaksi. Hitaimmin ja vaikeammin rahaksi muutettavat erät esitetään ylimmäisenä. (Ikäheimo ym. 2019, 59.)

Leppiniemi ja Kykkänen (2019, 54) käyttävät taseen järjestysperusteesta termiä epälikvidisyysjärjestys, ja kuvaavat erien luonnetta niin, että ylimmäisenä esitetään pysyvät vastaavat, jotka ovat yleensä kauimmin yrityksen hallussa, ja viimeisenä rahat ja pankkisaamiset, joiden kierto on nopein.

Vastaavaa-puolen ensimmäinen pääryhmä on pysyvät vastaavat, joka sisältää sellaisia tuotannontekijöitä, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa jatkuvasti useamman tilikauden ajan (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 54). Pysyvät vastaavat jakautuvat Ikäheimon ym. (2019) mukaan aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituksiin. Aineettomiin hyödykkeisiin luokitellaan kehittämismenot, joiden odotetaan tuottavan tuloa myös tulevilla tilikausilla, aineettomat oikeudet kuten patentit, tekijänoikeudet ja liikearvo tietyin edellytyksin. Aineelliset hyödykkeet taas kattavat maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat sekä koneet ja kaluston. (Ikäheimo ym. 2019, 60.)

Seuraavana eränä taseella eritellään vaihtuvat vastaavat. Leppiniemen ja Kykkäsen (2019, 55) mukaan vaihtuviin vastaaviin kuuluville saamisille on tunnusomaista se, että ne tuottavat tuloa vain yhden tilikauden ajan. Tähän ryhmään kuuluvat vaihto-omaisuus eli varasto (joko sellaisenaan myyntivalmiit tuotteet, raaka-aineet tai puolivalmisteet) ja rahoitusomaisuus, joka sisältää saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset (Ikäheimo ym. 2019, 61).

Rahoitusomaisuus osoittaa yrityksen maksukykyä lyhyellä aikavälillä, eli likviditeettiä. Sen tehtävänä on varmistaa kyky suoriutua lyhyen ajan maksuista, kuten lainanlyhennyksistä ja ostoveloista. Rahoitusomaisuuteen kuuluvien saamisten ryhmä sisältää perimiskelpoisia tai jo ansaittuja varoja, jotka eivät sillä hetkellä ole vielä rahavarojen muodossa, kuten myyntisaamiset ja lainasaamiset. Alimmaisena taseen vastaavaa-puolella esitetään rahoitusomaisuuteen kuuluvat rahat ja pankkisaamiset, eli käteisvarat ja pankkitileillä olevat varat. (Ikäheimo ym. 2019, 61–62.)

Taseen vastattavaa-puolella esitetään yrityksen vastuut ja velat. Toisin sanoen vastattavaa-puolen voidaan nähdä kuvaavan sitä, mistä lähteistä yrityksen varat on hankittu. Nämä erät on järjestetty sen mukaan, miten yritykselle kertyneet varat tulisi jakaa velkojien ja omistajien kesken. Järjestysperiaatteena on erän takaisinsaantioikeus, toisin sanoen missä järjestyksessä vastuita ja velkoja tulisi lyhentää varoja muutettaessa rahaksi. Mitä alempana erä esitetään, sitä parempi etuoikeus velkojilla on saada varansa takaisin. Etuoikeudesta voi kuitenkin olla poikkeuksia panttauksiin tai muihin erillisiin vakuuksiin perustuen. Näistä poikkeuksista tulee antaa taseen liitetiedoissa riittävät tiedot. (Leppiniemi ym. 2000a; Ikäheimo ym. 2019, 62.)

Taseen vastattavaa-puolella esitetään ensimmäisenä oma pääoma, joka kuvaa omistajan osuutta yrityksessä, ja toimii perustana voitonjaossa ja muussa varojenjaossa omistajille. Oma pääoma on yrityksen riskipuskuri, jota yritystoiminnan menestyminen ja sijoitukset kasvattavat, ja tappiollinen toiminta ja varojenjakopienentävät. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 70.)

Oma pääoma sisältää omistajien yhtiöön sijoittamat erät. Osa omasta pääomasta on voitonjakokelpoisia eriä eli vapaata pääomaa, mikä voidaan jakaa pois yrityksestä omistajille. Loput kuuluvat sidottuun omaan pääomaan, eikä niitä voida sellaisenaan poistaa yrityksen hallinnasta. (Ikäheimo ym. 2019, 62.)

Oman pääoman jälkeen esitetään tilinpäätössiirtojen kertymä. Tilinpäätössiirrot liittyvät Leppiniemen ym. (2000a) mukaan verotuksen tuloksenjärjestelymahdollisuuksiin ja kirjanpidon ja verotuksen väliseen sidonnaisuuteen, josta on määrätty verolainsäädännössä. Tilinpäätössiirrot sisältävät poistoeron muutoksia, jotka koostuvat suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuksessa vähennettävien poistojen erotuksesta, sekä verotusperäisiä varausten muutoksia. Nämä erät kuvaavat kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon välisiä eroja. (Ikäheimo ym. 2019, 63; Leppiniemi ym. 2000a.)

Seuraavana taseen eränä ovat pakolliset varaukset, jotka kuvaavat päättyneeseen tai aiempaan tilikauteen kohdistuvia menoja ja menetyksiä, joiden toteutumisesta on pidettävä varmana tai todennäköisenä. (Ikäheimo ym. 2019, 63.)

Viimeisenä eränä taseen vastattavaa-puolella esitetään vieras pääoma, joka on jaettu kahdeksi ryhmäksi: lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan (Leppiniemi ym. 2000a). Ikäheimon (2019) mukaan lyhytaikainen vieras pääoma erääntyy maksettavaksi seuraavan tilikauden aikana, ja pitkäaikainen vieras pääoma maksetaan takaisin tulevien tilikausien aikana. Vieras pääoma sisältää erät, joka on sijoitettu yhtiöön ehdoin, joissa on määriteltä takaisinmaksuaika, -ehdot ja mahdollinen korko. Tällaisia eriä ovat esimerkiksi pääomalainat, rahoituslaitoslainat, saadut ennakot ja ostovelat. (Ikäheimo ym. 2019, 64.)

2.2 Sisäinen laskentatoimi

Sisäinen laskentatoimi, josta usein puhutaan myös johdon laskentatoimena, tuottaa lukuja yrityksen sisäiseen käyttöön johdon päätöksenteon tueksi. Suorituskyvyn johtamisen asiantuntija Teemu Jylhä kuvailee blogissaan (2016) johdon laskentatoimea. Johdon laskentatoimi voi koostua useista eri näkökulmista, kuten kustannuspaikka, asiakas, tuote ja markkina-alue. Kaikkia johdon laskentatoimen

tarvitsemia lukuja ei aina välttämättä pystytä laskemaan kirjanpidosta saatavien lukujen perusteella. Johdon laskentatoimessa voidaan kuitenkin paljon hyödyntää ulkoisen laskentatoimen lukuja ja raportteja, ja tärkeimmät tunnusluvut kannattaakin Jylhän mukaan tuottaa suoraan kirjanpidon raporteihin.

Tenhunen (2013b) toteaa, että talousjohtamisen organisointi yrityksissä vaihtelee paljon riippuen yrityksen koosta. Usein taloushallinto on ulkoistettu tilitoimistoon, ja toimeksianto sisältää vain ulkoisen laskentatoimen ja verotukseen liittyvät toimenpiteet. Tilitoimistot voivatkin laajentaa palvelutarjontaansa tuottamalla asiakkaille myös johdon laskentatoimen raportteja ja tunnuslukuja.

Sisäisen laskentatoimen tunnuslukuja on valtava joukko, eikä ole tarkoituksenmukaista, että kaikki yritykset seuraavat kaikkia tunnuslukuja. Yrityksen johdon on itse valittava, mitä tunnuslukuja se seuraa ja käyttää suunnitelmissaan. Tunnusluvut on valittava niin, että ne kertovat oikeasti tärkeitä asioita yrityksen tilanteesta, ja että johto itse ymmärtää ne. Tärkeimmät tunnusluvut kuvaavat toiminnan laajuutta, kannattavuutta, maksuvalmiutta, vakavaraisuutta, kiertoaikoja ja toiminnan tehokkuutta (Karjalainen 2013, 48; Ikäheimo ym. 2019, 108).

2.2.1 Toiminnan laajuus ja kasvu

Ikäheimo ym. (2019, 108) toteavat, että yrityksen toiminnan laajuudella tarkoitetaan yrityksen kokoa ja harjoitettujen toimintojen määrää. Laajuuden arviointiin on monta tapaa. Tyypillisimpiä toiminnan laajuuden arviointiin käytettäviä mittareita ovat myynti tai liikevaihto, taseen loppusumma, työntekijöiden määrä sekä listatuilla yrityksillä osakepääoman markkina-arvo. Lisäksi laajuutta voidaan kuvata tuotannon määrällä, jalostusarvolla, markkinaosuudella, toimipaikkojen määrällä sekä liiketoiminta-alueiden lukumäärällä.

Karjalaisen (2013, 49) mukaan liiketoiminnan laajuuden mittarina voi toimia myös liikevaihto jaettuna keskimääräisellä henkilömäärällä tai tehdyllä työtuntimäärällä. Tunnusluku voi olla myös toimialalle sopiva valmistus- tai myyntimäärän mittari, kuten kappalemäärä, juoksumetrimäärä tai neliömetrimäärä.

Kasvu on toiminnan laajuuden kehitystä kuvaava mittari. Yrityksen liiketoiminnan kasvun mittareita ovat esimerkiksi liikevaihdon kasvu, taseen kehitys, markkina-arvon muutos, työntekijöiden määrän muutos, osakekohtaisten osinkojen ja tuloksen muutos (Ikäheimo ym. 2019, 108; Kallunki 2014, 113). Kauppatieteen tohtori Juha-Pekka Kallungin (2014, 111–112) mukaan kasvu on yksi yrityksen liiketoiminnan menestymisen mittari. Kasvua on monenlaista, ja aina kasvu ei tarkoita yrityksen arvon nousua. Esimerkiksi epäorgaaninen kasvu, eli yritysostoilla saavutettu kasvu, ei välttämättä tuo omistajille lisäarvoa, sillä ostetun yrityksen organisaation ja liiketoiminnan integrointi ostajayritykseen ei aina onnistu kannattavasti.

2.2.2 Kannattavuus

Kannattavuus on liiketoiminnan menestyksen keskeisin perusta. Yrityksen toiminnan kannattavuutta voidaan mitata sekä pitkällä että lyhyellä aikavälillä. Pitkän aikavälin kannattavuudesta saadaan käsitys vertaamalla useiden vuosien tilinpäätösanalyyssejä. Absoluuttinen kannattavuus tarkoittaa tuottojen ja kustannusten erotusta. Lyhyen aikavälin kannattavuutta ja sen kehitystä esimerkiksi tilikauden ajalta seurataan yleensä suhteellisten kannattavuusmittareiden avulla, joissa absoluuttinen kannattavuus jaetaan jollain suhteuttavalla tilinpäätöserällä. Yleensä kannattavuus suhteutetaan taseen pääomaeriin. (Niskanen & Niskanen 2007, 57.)

Yrityksen tulos ilmaistaan tilinpäätöksessä absoluuttisena lukuna, mutta Ikäheimon ym. (2019, 109) mukaan luku ei sellaisenaan ole kovin hyödyllinen, koska se ei ole vertailukelpoinen ajallisesti eikä yritysten välillä. Yrityksen koko on voinut muuttua, samoin vertailtavat yritykset voivat olla eri kokoluokkaa. Tästä syystä kannattavuutta ilmaistaan tavallisesti suhteellisten lukujen avulla, joista tyypillisimmät ovat liikevoittoprosentti, sijoitetun pääoman tuottoprosentti ja oman pääoman tuottoprosentti.

Liikevoittoprosentti kertoo, miten tuottoisaa yrityksen varsinainen toiminta on, suhteuttamalla liikevoitto liikevaihtoon. Tunnusluvun avulla voidaan arvioida, mi-

ten suurella katteella yritys toimii, eli kuinka hyvin tuotteet tai palvelut on onnistuttu hinnoittelemaan, ja kuinka kustannustehokkaasti liikevaihto on saavutettu (Ikäheimo ym. 2019, 109).

Sijoitetun pääoman tuotto ilmaistaan prosenttilukuna. Luku saadaan jakamalla nettotulos, rahoituskulut ja verot sijoitetulla keskimääräisellä pääomalla. Sijoitettua pääomaa ovat yrityksen oma pääoma ja korolliset velat. Nettotulos saadaan, kun vähennetään liikevaihdosta muuttuvat ja kiinteät kulut, poistot, arvonalennukset, korkokulut ja verot. Käytännössä nettotulos on yhtä kuin tilikauden voitto tuloslaskelman viimeisellä rivillä. (Karjalainen 2013, 49–50.)

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti on yritystoiminnan keskeisimpiä mittareita. Luku kertoo, miten hyvin yritykseen sijoitettu pääoma on saatu tuottamaan sijoittajien näkökulmasta, eli vieraan pääoman rahoittajien ja oman pääoman rahoittajien kannalta. Omalle pääomalle jäävä korvaus on nettotulos. Vieraalle pääomalle suoritetaan korvausta tilikauden korkokulujen muodossa. Sijoitetun pääoman tuottoprosenttia voidaan verrata yrityksen aiempiin vuosiin, ja myös muihin yrityksiin. Tunnusluvun avulla voidaan arvioida, miten yrityksen taloudellinen menestys on kehittynyt, ja onko yritys kilpailukykyinen omalla toimialallaan pääoman tuoton osalta. (Ikäheimo ym. 2019, 110.)

Sijoitetun pääoman vertailtavuus eri yritysten kesken ei aina ole luotettavaa. Käytettävissä ei välttämättä ole riittäviä tietoja vieraan pääoman jakamiseksi korolliseen ja korottomaan pääomaan. Myös suuret investoinnit ja arvonnkorotukset voivat vaikeuttaa tunnusluvun kehityksen arviointia. Sijoitetun pääoman tuotto on välttävällä tasolla, kun se on vähintään korollisen vieraan pääoman keskimääräisen rahoituskuluprosentin suuruinen. (Heikinmatti ym. 2017, 68.)

Kokonaispääoman tuottoprosentti lasketaan jakamalla tilikauden voitto, rahoituskulut ja verot taseen loppusummalla. Tässä tunnusluvussa tarkastellaan kannattavuutta koko yrityksen näkökulmasta, sekä omalle että vieraalle pääomalle kuuluvat voitto-osuudet huomioiden. Omistajan näkökulmasta on kiinnostavaa tietää myös verojen jälkeisen oman pääoman tuottoprosentti, joka saadaan jakamalla tilikauden voitto omalla pääomalla. (Niskanen & Niskanen 2007, 58.)

Oman pääoman tuotto ilmaistaan myös prosenttilukuna. Tunnusluku lasketaan jakamalla yrityksen nettotulos tilikauden alun ja lopun oman pääoman keskiarvolla. Tunnusluku kertoo omistajille, miten heidän yritykseen sijoittamansa pääoma on kyseisenä tilikautena tuottanut. Kuten sijoitetun pääoman tuottoprosenttia, myös oman pääoman tuottoprosenttia tulee verrata edellisiin vuosiin ja suhteuttaa kyseisen toimialan muihin yrityksiin, jotta se antaa oikean käsityksen yrityksen tuottavuudesta. Lisäksi tunnuslukua voidaan verrata sijoittajien tuotto-odotuksiin suhteessa yrityksen toimintaan liittyvään riskiin. Lähtökohtaisesti, mitä suurempi riski sijoitettavaan kohteeseen liittyy, sitä suurempi tulisi tuoton sijoittajalle olla. Toimialojen sisällä yrityksillä on yleensä hyvin samankaltaiset tuotto-vaatimukset, joten oman pääoman tuottoprosentin vertailu toimialakohtaisesti antaa sijoittajille hyvän kuvan yrityksen taloudellisesta menestyksestä (Ikäheimo ym. 2019, 110).

Kannattavuutta kuvataan usein myös katteina ja kateprosentteina. Näitä kuvaavat tärkeimmät tunnusluvut ovat myyntikate ja käyttökate. Myyntikate lasketaan liikevaihdon, ostojen, ulkopuolisten palveluiden ja varaston muutoksen erotuksena. Myyntikateprosentti ilmaisee myyntikatteen osuutta liikevaihdosta. (Karjalainen 2013, 49.)

Käyttökate lasketaan vähentämällä liiketoiminnan kaikista tuotoista kaikki liiketoiminnan kulut, poistoja lukuun ottamatta (Karjalainen 2013, 49). Käyttökateprosentti ilmaisee käyttökatteen osuuden liiketoiminnan kaikista tuotoista. Tunnuslukua on mielekästä verrata vain saman toimialan yritysten kesken, ja vertailukelpoisuutta toimialan sisälläkin heikentää se, että osa yrityksistä vuokraa, ja osa omistaa tuotantovälineensä. Mikäli tuotantovälineet on ostettu omaksi, tuloslaskelmalla niistä aiheutuvat kulut ovat poistoja ja rahoituskuluja. Kaluston vuokrat sen sijaan sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin. (Heikinmatti ym. 2017, 64.)

Kateprosentit kertovat, kuinka paljon yrityksen liiketoiminnasta jää voittoa kulujen vähentämisen jälkeen. Mitä korkeampi kateprosentti on, sitä kannattavampaa toiminta on. Kannattavuus muodostuu kustannusten hallinnasta ja hinnoitteluvuomasta. Kaikki kateprosentit ovat hyvin toimialasidonnaisia, ja niitä tulisikin vertailla ainoastaan toimialan sisällä, tai saman yrityksen eri tilikausilla (Kallunki

2014, 91). Käyttökateprosentti asettuu teollisuusyrityksillä usein 5–20 % välille, kaupan alan yrityksillä 2–10 % välille ja palvelualan yrityksillä 5–15 % välille (Heikinmatti ym. 2017, 64).

2.2.3 Tehokkuus

Toiminnan tehokkuuden tunnusluvut kertovat, miten nopeasti tietyt pääomaerät saadaan tuottamaan. Nämä tunnusluvut mittaavat kiertonopeutta. Mitä pienemmällä pääomalla yritys onnistuu saavuttamaan tietyn kannattavuuden, sitä paremmin pääoma tuottaa. Kiertonopeutta konkreettisempi mittari on kiertoaika. Kiertoajat kertovat, kuinka monta päivää tietty rahan kiertoon liittyvä prosessi kestää. Kiertoaika kuvaa esimerkiksi, kuinka monta päivää tuotteet ovat varastossa, paljonko ostovelkoihin on saatu maksuaikaa tai kauanko asiakkaille on annettu maksuaikaa. (Ikäheimo ym. 2019, 111.)

Kallungin (2014, 128) mukaan myös kiertoaikatunnuslukuja kutsutaan usein tehokkuustunnusluvuiksi, sillä tunnusluvut kertovat, kuinka tehokkaasti yritys käyttää käyttöpääomaansa eli rahoitusomaisuutta ja vaihto-omaisuutta. Tehokkaasti toimivassa yrityksessä käyttöpääomaan sitoutuu mahdollisimman vähän pääomaa ilman, että liiketoiminnassa on ongelmia maksuvelvoitteiden hoitamisen kanssa, tai tuotantokatkoksia liian pienen varaston vuoksi.

Ostovelkojen kiertonopeus lasketaan jakamalla aine- ja tarvikeostot sekä ulkopuoliset palvelut ostoveloilla. Ostovelkojen kiertoaika päivinä sen sijaan lasketaan jakamalla ostovelat aine- ja tarvikeostoilla sekä ulkopuolisilla palveluilla, ja kertomalla luku 365:llä. Samalla periaatteella voidaan laskea myös myyntisaamisten, vaihto-omaisuuden ja muiden vastaavien käyttöpääomaerien kiertonopeus ja kiertoaika. Vaihto-omaisuuden kiertonopeus kuvaa sitä, kuinka monta kertaa vaihto-omaisuus osallistuu liikevaihdon tuottamiseen vuoden aikana. (Ikäheimo ym. 2019, 111–112.)

Koko pääoman kiertonopeus lasketaan jakamalla liikevaihto taseen keskimääräisellä loppusummalla. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon yritystoimintaan sitoutu-

neella pääomalla saadaan aikaiseksi myyntiä. Koko pääoman kiertonopeuden avulla voidaan arvioida, miten tehokkaasti pääomia käytetään. (Ikäheimo ym. 2019, 111.)

2.2.4 Maksuvalmius

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen kykyä suoriutua joka hetki kaikista maksuvelvoitteistaan. Maksuvalmius kuvaa yrityksen rahoituksen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä. Maksuvalmiutta kuvataan tunnusluvuilla, joissa yrityksen rahavarat ja muu nopeasti rahaksi muutettava omaisuus suhteutetaan lyhytaikaisiin velkoihin. Tällaisia maksuvalmiutta kuvaavia tunnuslukuja ovat quick ratio ja current ratio. Nämä tunnusluvut ovat ympäri maailman pitkään käytössä olleita likviditeetin kuvaajia. Kallunki (2014, 123) muistuttaa, että likviditeetin tunnusluvuissa tarkastellaan maksuvalmiutta vain laskentapäivän tilanteen mukaan. Useilla toimialoilla kausivaihtelut ovat suuria, joten maksuvalmius vaihtelee tilikauden aikana paljon.

Quick ratio saadaan jakamalla rahoitusomaisuus lyhytaikaisilla veloilla. Rahoitusomaisuuteen lasketaan lyhytaikaiset saamiset, kuten myyntisaamiset, sekä rahat ja rahoitusarvopaperit. Rahoitusomaisuudesta vähennetään mahdolliset osatuloutusten saamiset, ja lyhytaikaisista veloista vähennetään lyhytaikaiset saadut ennakot (Kallunki 2014, 124). Maksuvalmiuden voidaan katsoa olevan hyvällä tasolla, jos quick ratio on yli 1. Quick ration ollessa 0,5–1 maksuvalmiuden taso on tyydyttävä, ja alle 0,5 heikko (Heikinmatti ym. 2017, 75).

Current ratio saadaan jakamalla rahoitusomaisuus ja vaihto-omaisuus lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Ajatuksena on, että yritys pystyy tarvittaessa realisoidaan vaihto-omaisuutensa eli varastonsa nopeasti rahaksi. Tunnuslukua käytettäessä on kuitenkin huomioitava, että koko vaihto-omaisuudesta ei välttämättä saada täyttä hintaa, ja epäkurantin varaston arvo voi olla tasearvoaan pienempi (Kallunki 2014, 125). Current ratio on hyvä, jos sen arvo on yli 2. Current ration arvo 1–2 on tyydyttävä ja alle 1 heikko (Heikinmatti ym. 2017, 75).

Quick ratio ja current ratio ovat toimialariippuvaisia. Esimerkiksi valmistavassa teollisuudessa current ratio on melko korkea, koska varastot ja keskeneräinen tuotanto sitovat yleensä paljon pääomaa. Sen sijaan esimerkiksi kaupan alan yrityksillä, jotka myyvät tilausten perusteella, tavara kiertää hyvin nopeasti ja maksu tapahtuu usein heti kassaan. Palvelualalla taas varastolla on yleensä vähäinen merkitys, jolloin quick ratio ja current ratio ovat samansuuruisia. (Ikäheimo ym. 2019, 114.)

Yrityksen hyvä maksuvalmius takaa häiriöttömät toimintamahdollisuudet. Toisaalta jos likviditeetti on kovin suuri, yrityksen varat eivät ole kovin tuottavasti sijoitettu. Vaikka lähtökohtaisesti korkea likviditeetti on hyvä asia, tulisi kiinnittää huomiota myös pääoman tehokkaaseen käyttöön. Monet yritykset pyrkivätkin vapauttamaan pääomia likviditeetistä sijoittamalla ne tuottavammin tai maksamalla niitä takaisin osakkeenomistajille esimerkiksi osinkoina. (Ikäheimo ym. 2019, 114.)

2.2.5 Vakavaraisuus

Vakavaraisuutta kuvaavia tunnuslukuja kutsutaan myös rahoituksen tunnusluvuiksi. Tunnusluvut kertovat, kuinka suuri osuus yrityksen rahoituksesta on järjestetty velkarahalla. Velkaantuneisuusprosentti kertoo, kuinka paljon yrityksellä on velkaa suhteessa liikevaihtoon. Omavaraisuusaste ilmaistaan myös prosenttilukuna, ja se kertoo, mikä on oman pääoman osuus taseen loppusummasta (Karjalainen 2013, 51). Omavaraisuusaste vaihtelee nollan ja 100 % välillä, paitsi jos oma pääoma on negatiivinen. Omavaraisuusaste on tyypillisesti toimialasidonnainen (Ikäheimo ym. 2019, 113). Yli 40 % omavaraisuusaste on hyvällä tasolla. Omavaraisuusaste on tyydyttävällä tasolla, jos se asettuu 20–40 % välille, ja alle 20 % omavaraisuusaste on heikko (Heikinmatti ym. 2017, 70).

Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluvussa yrityksen velat suhteutetaan liikevaihtoon. Tunnusluvun etuna on se, että se voidaan melko luotettavasti laskea oikaisemattomasta tilinpäätöksestä. (Niskanen & Niskanen 2007, 59.)

Vakavaraisuutta voidaan ilmaista myös nettovelkaantumisasteella eli gearing-prosentilla. Tunnusluvussa verrataan korollisen vieraan pääoman suhdetta omaan pääomaan. Korollisesta vieraasta pääomasta vähennetään ensin rahat ja rahoitusarvopaperit, koska niitä voitaisiin välittömästi käyttää velkojen lyhentämiseen. Tunnusluku kuvaa siis yrityksen velkaisuutta tilanteessa, jossa se on jo käyttänyt kaiken likvidin omaisuutensa korollisten velkojen lyhentämiseen. Mitä korkeampi gearing-prosentti on, sitä enemmän yrityksen toimintaa on rahoitettu pääomalla, johon liittyy maksusitoumuksia. Tämä nostaa yrityksen riskiä ajautua rahoitusvaikeuksiin. (Niskanen & Niskanen 2007, 59; Ikäheimo ym. 2019, 113.)

Yrityksen rahoituksellista asemaa kuvaa myös lainojen hoitokate, joka lasketaan jakamalla nettotulos, korkokulut ja poistot korkokulujen ja pitkäaikaisten lainojen lyhennyserien summalla. Lainojen hoitokate kuvaa, miten yrityksen tulos riittää lainoihin liittyvien koronmaksu- ja lyhennysvelvoitteiden hoitamiseen. Tunnusluvun avulla voidaan arvioida vieraan pääoman sijoittajan riskiä. Omistajan näkökulmasta tunnusluvun perusteella voidaan arvioida, onko tulovirran riittävydessä riski, että lainoja ei saada hoidettua ja rahoittajat alkavat puuttua yritystoimintaan. (Ikäheimo ym. 2019, 113.)

2.2.6 Muuttuvat ja kiinteät kustannukset

Yrityksen kustannukset jaetaan sisäisessä laskentatoimessa tavallisimmin muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin. Jako perustuu toiminta-asteen muutokseen. Toiminta-aste tarkoittaa toteutunutta tuotannon määrää tietyssä aikayksikössä. Mikäli jokin kustannus kasvaa tai vähenee toiminta-asteen muuttuessa, kyseessä on muuttuva kustannus. Kiinteät kustannukset puolestaan pysyvät vakioina. Tyyppillisiä muuttuvia kustannuksia ovat valmistettaviin tuotteisiin käytetyt raaka-aineet, ostettavat osat ja puolivalmisteet, alihankintapalvelut, valmistuksen tai palvelun palkkakustannukset sivukustannuksineen, tai myytävien tavaroiden hankintamenot. (Tenhunen 2013a.)

Kiinteät kustannukset eivät muutu, vaikka yrityksen toiminta-aste vaihtelisikin. Tällaisia kustannuksia ovat esimerkiksi toimitilavuokrat, korot ja poistot, lämmitys

ja puhtaanapito, yritysjohton ja toimihenkilöiden palkat sivukustannuksineen ja erilaiset hallintokustannukset. (Tenhunen 2013a.)

2.2.7 Kohdeseuranta

Kohdeseurannan avulla yrityksen tuotot ja kulut voidaan jakaa yrityksen johdon valitsemille seurantakohteille. Seurantakohteita voivat olla esimerkiksi tietyt projektit tai kustannuspaikat. Tenhunen kuvaa artikkelissaan Johdon laskentatoimen peruskäsitteet, menetelmät ja tekniikat – osa 2 (2013a) kustannuspaikkaa yrityksen pienimmäksi toimintayksiköksi tai vastuualueeksi, jonka tuottoja ja kuluja seurataan erikseen.

Tenhunen (2013b) mukaan kustannuspaikkalaskennan yhtenä tehtävänä on toimia tuotekohtaisen kustannuslaskennan välivaiheena. Huolellinen kohdeseuranta, jossa kaikkien projektien ja kustannuspaikkojen tuotot ja kulut jaetaan tarkasti kustannuspaikoille, mahdollistaa myös toiminnan laajuuden, kasvun ja kannattavuuden tunnuslukujen laskemisen seurantakohteittain.

3 TOIMIALOJEN ERITYISPIIRTEET

Eri toimialoilla on hyvin erilaisia kulurakenteita ja muita erityispiirteitä, joiden huomioiminen ja tuntemus taloushallinnossa on välttämätöntä. Jotta talousraportit antaisivat oikean kuvan liiketoiminnan kannattavuudesta, on tärkeää, että kaikki tapahtumat jaotellaan kirjanpidossa oikeisiin tiliryhmiin.

3.1 Toimialojen tilikartat Talenomilla

Talenomin toimialatiimien asiakkaille on laadittu oma tilikartta, jossa huomioidaan toimialoille tyypillisimmät kulut. Tilikarttojen pohjana on käytetty pääasiassa Kirjurituote Oy:n Liikekirjuri-tilikarttaa (liite 1). Liikekirjurin tilikartta on yleiskäyttöinen, eli sitä voidaan käyttää riippumatta toimialasta, yhtiömuodosta tai käytettävästä taloushallinto-ohjelmistosta. Liikekirjurin tilikartta on rakennettu vuoden 1997 kirjanpitolain tuloslaskelma- ja tasekaavojen pohjalle. (Kirjurituote Oy n.d.)

Virallisessa kululajikohtaisessa tuloslaskelmakaavassa ei ole erillisiä tilejä muuttuvia ja kiinteitä kuluja varten. Tuloslaskelmaa voidaan kuitenkin muokata sisäisen laskentatoimen tarpeisiin jakamalla kulut muuttuviin ja kiinteisiin kuluihin. Talenomin toimiala-asiakkaille on erilaisia tarpeita tilikartan suhteen. Pääasiassa tilikartta pyritään pitämään mahdollisimman lyhyenä ja selkeänä. Poikkeuksen tekevät esimerkiksi konsernirakenteet, jotka huomioidaan tilikartassa konsernin sisäisten tapahtumien tileinä.

Talenomin kuljetustoimialan tilikarttaa (kuva 1) varten Liikekirjuri-tilikarttaa on muokattu siten, että tilit 4000–4999 on varattu muuttuvia kuluja varten. Talenomin kuljetustoimialan asiakkaille on yhteisesti päätetty ottaa käyttöön tilikartta, jossa muuttuviin kuluihin laskettaville tileille 4000–4999 kirjataan olennaisimmat kuljetusyritysten muuttuvat kulut, eli polttoaineet, huollot ja korjaukset, rengaskulut, kuljettajien palkat sekä ulkopuoliset palvelut, joihin lasketaan muun muassa ulkopuolisten kuljettajien vuokrauskulut ja hinauskulut, sekä kuljetusvahingot ja muut oikaisuerät. Muilla kuin kuljetustoimialan asiakkaille esimerkiksi kaikki au-

toihin liittyvät kulut kirjataan tilivälin 7000–7999 tileille, jolloin ne kuuluvat Liiketoiminnan muut kulut -kuluryhmään. Kun kuljetusmäärien mukaan muuttuvat kulut kirjataan muuttuviin kuluihin, saadaan kirjanpidon raporteista myös todellisuutta vastaavia tunnuslukuja. Esimerkiksi myyntikate lasketaan vähentämällä liikevaihdosta muuttuvat kulut, jolloin saadaan käsitys varsinaisen liiketoiminnan kannattavuudesta.

Kuljetustilikartta 2000	
1170	Kuljetuskalusto
4000	Poltto- ja voiteluaineet YL%
4001	Poltto- ja voiteluaineet A1%
4002	Poltto- ja voiteluaineet A2%
4004	Poltto- ja voiteluaineet
4010	Korjaukset ja huollot YL%
4011	Korjaukset ja huollot A1%
4012	Korjaukset ja huollot A2%
4014	Korjaukset ja huollot
4020	Renkaat YL%
4021	Renkaat A1%
4022	Renkaat A2%
4024	Renkaat
4230	Kuljetusvahingot / oikaisuerät YL%
4231	Kuljetusvahingot / oikaisuerät A1%
4232	Kuljetusvahingot / oikaisuerät A2%
4234	Kuljetusvahingot / oikaisuerät
4490	Alihankintatyö + hinaus YL%
4491	Alihankintatyö + hinaus A1%
4492	Alihankintatyö + hinaus A2%
4494	Ulkopuoliset palvelut (tie- ja lauttamaksut)
8430	Liikenneluvat+muut hallintopalvelut YL%
8434	Liikenneluvat+muut hallintopalvelut

KUVA 1. Ote Talenomin kuljetustoimialan tilikartasta (Talenom Oyj n.d.c)

Myös Talenomin ravintolatoimialan tilikartta (kuva 2) on laadittu muokkaamalla Liikekirjuri-tilikartan tilejä. Myyntitilit 3000–3999 on jaettu niin, että ruoka- ja virvokemyynille on omat tilinsä, alkoholi- ja olutmyynille omansa. Tarvittaessa voidaan käyttää erillisiä tilejä myös esimerkiksi kahvi-, savuke- tai pääsylippumyynille, tai muille tarkemmin määritellyille tileille asiakkaan seurantarpeiden mukaan. Myös ostotileille välillä 4000–4999 on omat, vastaavat tilinsä. Oluen ja alkoholin myynnin ja ostojen seuranta on tärkeää kateseurannan lisäksi siksi, että

olut- ja alkoholimyynnistä on annettava puolivuositain ilmoitus Valviralle. Ilmoitukseen on eriteltävä myös ostot, mikäli ostoja on tehty vähittäiskaupasta. Ilmoitukseen annettavien tietojen keräämistä helpottaa se, että myynnit ja ostot on eritelty kirjanpidossa valmiiksi omille tileilleen. Ravintoloissa käytetään usein vuokratyövoimaa, joten sillekin on omat kulutilinsä. Lisäksi asiakasvihteelle (esiintyjät, ulkopuolisten toimijoiden järjestämät visailut ym.) sekä myynnin edistämiseksi (esimerkiksi esiintyjille tarjotut ateriat) on erilliset kulutilinsä liiketoiminnan muiden kulujen tiliryhmässä.

Ravintola-alan yrityksille muodostuu myyntisaamisia useista erilaisista maksutavoista. Ravintolatoimialan tilikartassa on taseelle luotu eri saamistilit pankkikorttisaamisille ja lounassetelisaamisille. Tarkempaa seuranta varten lounassetelisaamisetkin voidaan jakaa toimijoiden mukaan, esimerkiksi Edenred ja Smartum erikseen. Kortti- ja lounassetelisaamisten lisäksi useilla ravintoloilla on käytössä myös ulkopuolisia ruoan kotiinkuljetuspalveluita, kuten Wolt ja Foodora. Myös niiden seuranta varten voidaan tarvittaessa käyttää erillisiä tilejä.

Ravintolatilikartta 2000

Tase

17025	Wolt -saamiset
17026	Foodora -saamiset
17027	Eazy Break -saamiset
17028	ePassi -saamiset
17029	Smartum -saamiset
1711	Korttisaamiset
1713	Lounassetelisaamiset

Tuloslaskelma

3000	Myynti YL% muut
3001	Myynti A1% ruoka
3002	Myynti A2% pääsyliput
3010	Myynti YL% alko
3011	Myynti 2 A1% virvoitusjuomat
3020	Myynti YL% olut
3040	Myynti YL% savuke
4000	Ostot YL% muut
4001	Ostot A1% ruoka
4010	Ostot YL% alko
4011	Ostot A1% virvoitusjuomat
4020	Ostot YL% olut
4040	Ostot YL% savuke
4050	Ostot YL% pantit
4480	Vuokrattu työvoima YL%
4481	Vuokrattu työvoima A1%
4482	Vuokrattu työvoima A2%
4484	Vuokrattu työvoima
8190	Asiakasviihde YL%
8192	Asiakasviihde A2%
8194	Asiakasviihde
8230	Muut myynnin edistämiskulut YL%
8231	Muut myynnin edistämiskulut A1%
8232	Muut myynnin edistämiskulut A2%
8234	Muut myynnin edistämiskulut

KUVA 2. Ote Talenomin ravintolatoimialan tilikartasta (Talenom Oyj n.d.c)

3.2 Kuljetustoimialan erityispiirteet

Kuljetusala on moninainen. Kuljetus voi olla maantie-, meri-, ilma- tai rautatiekuljetusta, ja kohdistua tavaraan tai ihmisiin. Myös yritysten koko vaihtelee valtavista monikansallisista konserneista yhden ajoneuvon yrityksiin.

Suomessa tärkein kuljetusmuoto niin tavaroiden kuin ihmisten kuljettamiseen on maantiekuljetus. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry:n mukaan (2019) noin 90 % tavaraliikenteestä kulkee maanteitse kumipyörillä. Maanteiden tavarakuljetusten liikevaihto Suomessa on noin 6 miljardia euroa vuodessa. Taksiliikenteen liikevaihto on noin 304 miljoonaa euroa (Talouselämä 2019). Linja-autoliikenteen liikevaihto on noin 505 miljoonaa euroa vuodessa (Linja-autoliitto 2018).

Kuljetusalan yritysten kustannusrakenteessa kaluston lisäksi keskeisimmät kustannukset ovat muuttuvista kustannuksista palkat, polttoaineet, huollot, renkaat ja alihankintatyö. Kiinteistä kustannuksista korostuvat niin ikään palkat, kaluston poistot sekä vakuutukset ja viranomaismaksut. Tilastokeskus on tuottanut vuodesta 1974 lähtien kuorma-autoliikenteen kustannusindeksiä, jossa seurataan kuorma-autoalan yritysten kokonaiskustannusten lisäksi kustannustekijän mukaisia osaindeksejä. Seurattavat kustannustekijät ovat kuljettajan palkka, välilliset palkat, päivärahat, polttoaineet, korjaus ja huolto, renkaat, pääoman poisto, korot, vakuutukset, liikennöimismaksut, hallinto sekä ylläpito. Indeksissä seurataan valittujen kustannustekijöiden yleisen tason muutosta verrattuna perusvuoteen (Tilastokeskus 2019). Tilastokeskuksen (2019) viimeisin maksuton kustannusindeksi on vuodelta 2015. Silloin palkkojen osuus kuorma-autoliikenteen kokonaiskustannuksista on ollut noin 46 %, ja polttoaineiden noin 24 %.

Kuljetustoimialan yritysten kannattavuutta on yleisessä keskustelussa pidetty heikkona. Solakiven, Ojalan ja Harteelan tutkimuksen (2018, 20–21) mukaan kuljetusala on erittäin kilpailtu, ja etenkin pienten yritysten on haastavaa pärjätä kilpailussa. Tutkimuksessa todetaan myös, että tiekuljetustoimialan yritysten kannattavuutta Suomessa on tutkittu varsin vähän (Solakivi ym. 2018, 7).

Kuljetustoimiala on pitkälti luvanvaraista. EU:n alueella harjoitettavassa tavaraliikenteessä on noudatettava EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksen ja tavaraliikennelupa-asetuksen säädöksiä. Lisäksi Suomessa tavarankuljetuksia sääntelee laki liikenteen palveluista eli liikennepalvelulaki (Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry. 2019).

Ammattimaisesta tavarankuljetuksesta on tehtävä ilmoitus Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille, mikäli ajoneuvon tai yhdistelmän kokonaismassa on yli 2000 kg, mutta enintään 3500 kg. Ammattimainen tavarankuljetus yli 3500 kg painavalla ajoneuvolla tai yhdistelmällä edellyttää tavaraliikennelupaa. Tavarankuljetus enintään 2000 kg painavalla ajoneuvolla tai yhdistelmällä ei edellytä ilmoituksen tekemistä Traficomille, eikä tavaraliikennelupaa. (Traficom 2019.)

Myös kuljetettava tavara voi asettaa edellytyksiä kuljetusyritykselle. Esimerkiksi lääkkeiden kuljettamiseen liittyviä säädöksiä on lääkelaissa ja -asetuksessa, rehunkuljettajan on oltava Eviran rekisteröimä, ja elintarvikkeita kuljettavan yrityksen on tehtävä ilmoitus elintarvikehuoneistotoiminnasta sekä suoritettava oma-valvontaa. (Logistiikan maailma n.d.)

Kaikkien liikennelupien edellytyksenä ovat mm. ammatillinen pätevyys, oikeustoimikelpoisuus, hyvä maine, sijoittautuminen Suomeen sekä velvoitteiden asianmukainen hoitaminen. Tavaraliikenteen ja linja-autoliikenteen harjoittajien on lisäksi osoitettava vakavaraisuutensa. (Traficom 2019.)

Tavaraliikenneluvan edellytyksenä on toimintaan riittävät taloudelliset voimavarat, eli hakijan on osoitettava vakavaraisuutensa. Taloudellisia voimavaroja, eli käytännössä omaa pääomaa, on oltava vähintään 9000 € ensimmäisen auton osalta, ja vähintään 5000 € per seuraava auto. Vakavaraisuus voidaan osoittaa pankkitakauksella, tilipanttauksella tai auktorisoidun eli KHT-, HT- tai JHT-tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön antamalla todistuksella (Todistus tavara- ja henkilöliikenneluvan hakijan taloudellisista voimavaroista). Vakavaraisuuden osoittamiseksi omaan pääomaan lasketaan osake-, osuus- ja muu niitä vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto, vararahasto, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot, muut rahastot, edellisten tilikausien voitto tai tappio sekä tilikauden voitto tai tappio. Erityistä varovaisuutta

noudattaen oman pääoman lisäyksenä saadaan ottaa huomioon Osakeyhtiölain 20 luvun 23 §:n 2 momentissa mainitut erät, eli pääomalaina, poistoero ja vapaaehtoiset varaukset. Lisäksi mikäli yhtiön omaisuuden todennäköinen luovutus-hinta on pysyvästi kirjanpitoarvoa suurempi, erotus voidaan huomioida oman pääoman lisäyksenä. Näistä OYL 20: 23§:n mukaisista eristä on liitettävä selvitys todistukseen vakavaraisuudesta. (Traficom 2019.)

Henkilökuljetusten ammattimainen suorittaminen tiellä linja-autolla tai taksilla edellyttää pääsääntöisesti henkilöliikennelupaa. Linja-autoliikennettä harjoittavan tulee osoittaa vakavaraisuus samalla tavalla ja samansuuruisilla taloudellisilla voimavaroilla kuin tavaraliikenteen harjoittajan. Ammattimainen taksiliikenteen harjoittaminen edellyttää taksiliikennelupaa, kun ajoneuvo on maksimissaan 1+8 paikkainen. Taksiliikenneluvan saamisen edellytykset ovat muuten samat kuin tavana- ja linja-autoliikennelupien edellytykset, mutta taksiliikennelupa ei edellytä vakavaraisuuden osoittamista. (Traficom 2019.)

Taksiliikenteeseen tuli suuria muutoksia liikennepalvelulain astuessa voimaan 1.7.2018. Suurin muutos koski taksien hinnoittelua, mutta myös kiintiöidystä toimilupajärjestelmästä luovuttiin, ja taksina voi tällä hetkellä toimia muitakin kuin henkilöautoja. Taksiliikenteen harjoittaminen edellyttää kuitenkin edelleen liikennelupaa, ja taksinkuljettajan tulee yhä suorittaa taksinkuljettajan koe. (Traficom 2018.)

3.3 Kuljetusyrityksen kirjanpito

Toimialan kamppaillessa kannattavuuden kanssa, monet kuljetusalan yritykset haluavat seurata liiketoimintansa eri osa-alueiden kannattavuutta erikseen. Tulosseurantaa voidaan tehdä esimerkiksi kustannuspaikoittain. Kustannuspaikka-seurannassa liikevaihto ja kulut jaetaan mahdollisuuksien mukaan todellisten kulujen mukaan kustannuspaikoille, tai jos se ei ole mahdollista, jako tehdään parhaaksi katsotulla laskennallisella perusteella, esimerkiksi liikevaihdon suhteessa. Kustannuspaikka on asiakaskohtainen, ja jako tehdään asiakkaan seurantarapteen mukaan. Kuljetustoimialan yrityksillä kustannuspaikoiksi valitaan usein au-

tot, jolloin jokaisen auton tuottoja ja kuluja seurataan erikseen. Näin voidaan laskea kustannuspaikkakohtaisia tunnuslukuja, ja voidaan vertailla esimerkiksi eri autojen kannattavuutta. Kustannuspaikka voi olla järkevää valita myös toimintokohtaisesti. Jos esimerkiksi yrityksellä on useita eri reittejä, joita ajetaan sopimusajoina ja sama auto voi ajaa useampaa eri reittiä, voi olla järkevämpää tehdä kustannuspaikkajako reiteittäin. Samoin jos asiakkaalla on vakiintunut asiakas-kunta, kustannuspaikkaseuranta voidaan toteuttaa asiakaskohtaisesti.

Kustannuspaikkaseuranta vaatii jonkin verran lisätyötä taloushallinnossa. Kustannuksista ja tuotoista tulee eritellä tietylle kustannuspaikalle kuuluva osuus. Kaikkia kustannuksia ei välttämättä voida jakaa luotettavasti kustannuspaikoille, jolloin usein perustetaan erillinen yleiskustannuspaikka tai hallinnon kustannuspaikka. Tälle kustannuspaikalle ei yleensä tule tuottoa lainkaan, joten se näyttäytyy kannattamattomana. Kustannuspaikkojen vertailussa tuleekin aina ottaa huomioon, onko kaikki kustannukset todellisuudessa pystytty jakamaan luotettavasti kustannuspaikoille.

Kuljetusyrityksillä on tyypillisesti paljon käyttöomaisuuteen sitoutunutta pääomaa. Käyttöomaisuutta ovat elinkeinotoiminnan pysyvään käyttöön tarkoitetut hyödykkeet, kuten maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet, kuljetuskalusto, patentit ja maa-ainesten ottopaikat. Verotuksessa käyttöomaisuus jaetaan kuluvaan ja kulumattomaan käyttöomaisuuteen. Kulumatonta käyttöomaisuutta ovat maa-alueet, arvopaperit ja muut vastaavat hyödykkeet, jotka eivät fyysisesti kulu elinkeinotoiminnassa. Kuluvaa käyttöomaisuutta ovat muun muassa rakennukset, koneet ja patentit, jotka todellisuudessa kuluvat, kun niitä käytetään. (Ojala 2006.)

Kulumattomasta käyttöomaisuudesta ei saa tehdä vähennyksiä eli poistoja verotuksessa. Kuluvan käyttöomaisuuden hankintameno sen sijaan vähennetään poistosuunnitelman mukaisin poistoin hyödykkeen käyttöaikana. Verotuksen poistojen tavoitteena on kohdistaa hyödykkeen hankintameno niille verovuosille, joiden aikana hyödyke on kerryttänyt elinkeinotuloa. Kaluston ja laitteiden korkein sallittu poisto verotuksessa on 25 % hyödykkeen jäljellä olevasta hankintamenoista eli menojäännöksestä. (Ojala 2006.)

Kuluvan käyttöomaisuuden poistot on mahdollista tehdä kirjanpidossa eri suuruisina kuin verotuksessa. Kirjanpidossa suunnitelman mukaiset poistot ovat usein verotuksessa sallittuja poistoja pienemmät, jolloin kirjanpidossa ero kirjataan poistoeroksi. Jotta yritys voisi hyödyntää verotuksessa sallitun maksimipoiston, verovuonna tai aikaisemmin on täytynyt kirjata kirjanpidossa kuluksi vähintään yhtä suuri poisto. Suunnitelman mukaisen poiston yli menevä osa kirjataan kuluksi poistoeron lisäyksenä (Ojala 2006). Tämä edellyttää käytännössä erillistä käyttöomaisuuskirjanpitoa, jossa jokaisen hyödykkeen poiston määrää seurataan erikseen. Käyttöomaisuuskirjanpidosta voi olla hyötyä kuljetusalan yrityksille, sillä poistoeron lisäyksellä tai vähennyksellä voidaan tietyissä rajoissa vaikuttaa sekä kirjanpidon että verotettavaan tulokseen (Alhola 2018).

3.4 Ravintolatoimialan erityispiirteet

Ravintola-alan yritysten kirjo on laaja. Ravintoloiksi luokiteltavien yritysten koko vaihtelee yhden hengen pyörittämistä kahviloista tai pizzerioista suuriin ravintolai- tai baariketjuihin. Osan yrityksistä toiminta on täysin päiväpainotteista ja keskittyy ruokamyyntiin, osa taas jatkaa pikkutunneille yökerho- ja baaritoiminnalla. Osa tarjoaa catering-palvelua, toisilla on myös majoitustoimintaa. Tämä pätee myös Talenomin asiakaskuntaan, joka kuljetustoimialan tapaan on myös ravintolatoimialalla moninainen. Suurin osa asiakkaista on pieniä tai keskisuuria yrityksiä.

Eri kokoisia yrityksiä on ravintola-alalla paljon, ja niiden välillä hintakilpailu korostuu. Tämän vuoksi tuotekohtainen tulos jää moneen muuhun toimialaan verrattuna matalaksi, vaikka myyntikateprosentti on ravintolassa korkea. (Heikkilä & Saranpää 2009, 150.)

Kokon (2015, 135) mukaan ravintola-alan yrityksen perustaminen ja pyörittäminen ei ole niin vaivatonta ja nopeaa kuin monet kuvittelevat. Ravintolan perustaminen on luvanvaraista, ja sitä valvovat useat eri viranomaiset. Jo ravintolan perustamisvaiheessa on otettava huomioon, että toimitila soveltuu elintarvikehuoneistoksi. Tilan käyttöönotto ravintolakäyttöön edellyttää rakennusvalvonnan lupaa ja suostumusta mm. kiinteistön haltijalta. Ilmoitus on tehtävä myös ympäris-

töviranomaisille. Ravintolan toiminnassa on huolehdittava tuotteiden turvallisuudesta ja laadusta. Ravintolan on lakisääteisesti pidettävä yllä omavalvontaa, jossa seurataan esimerkiksi säilytyslämpötiloja, hygieniaa ja pintapuhtautta. Omavalvontaa seurataan elintarvikeviranomaisten koordinoimalla Oiva-arviointijärjestelmällä. (NewCo Helsinki 2020, 22.)

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntiin on haettava lupa kunnalta, ja alkoholin anniskeluun ja vähittäismyyntiin haetaan lupa Aluehallintovirastolta. Alkoholimyyntin määristä on annettava puolivuositain ilmoitus Aluehallintovirastolle. Myös musiikin soittamiseen ravintolan tiloissa on haettava lupa. (NewCo Helsinki 2020, 23.)

Liiketoiminta ravintola-alalla on riskipitoista ja kannattavuus on heikkoa, alan yritysten liikevoittoprosentti on ollut keskimäärin 1–3 % viimeisten kymmenen vuoden aikana. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus aiheuttaa ongelmia. Ravintola-alan raskas ja vaativa työ, määrä- tai osa-aikaiset työsuhteet, viikonloppuisin ja öisin tehtävä työ sekä matala ansiotaso heikentävät alan vetovoimaa työmarkkinoilla. Tämän vuoksi on haastavaa löytää osaavaa työvoimaa pysyviin työsuhteisiin. Keskeisenä kasvun esteenä on viime vuosina ollut myös riittämätön kysyntä, toisin sanoen kilpailu asiakkaista on kovaa. (MaRa suhdannekatsaus 2019.)

Kokon (2015, 135) mukaan suuret perustamiskustannukset, tiukat säännökset ja byrokratian viidakko voidaan nähdä syyksi alan heikkoon kannattavuuteen ja perustamiseen liittyviin ongelmiin, sen lisäksi että yrittäjillä on usein epärealistiset oletukset liiketoiminnan kannattavuudesta.

Kannattavuusongelmien lisäksi ravintola-alan toiminta on suhdanneherkkää, ja heikommassa taloustilanteessa monet kuluttajat karsivat perushyödykkeiden ulkopuolelle jääviä palveluita kuten ravintolassa syömistä. Rauhalan (2015, 99) mukaan ravintolayrittäjän onkin huomioitava kansantalouden kehitys ja oman toimialansa keskimääräinen menestys oman yrityksensä kannattavuutta arvioidessaan, koska ravintola-alan kysyntä on vahvasti kytköksissä yleiseen talouskehitykseen.

Yhteiskunnan nopea kehitys heijastuu ravintola-alan yrityksiin luomalla painetta uudistua ja kehittyä vastaamaan kuluttajien odotuksiin. Kulutuskohteet ja trendit muuttuvat nopeasti, ja asiakkailla on jatkuvasti odotuksia uusille tuotteille ja elämyksille. (Heikkilä & Saranpää 2009, 12.)

Henkilöstökustannukset ovat ravintola-alalla merkittävät. Alan yrityksissä työvoimalla on suuri merkitys sekä kannattavuuden että laadun hallinnassa. Pitkät aukioloajat sisältävät sekä alhaisen että korkean myynnin kausia, ja työtunnit pitäisi pystyä suunnittelemaan niin, että ne saataisiin hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti. Työvoiman pitäisi riittää kattamaan kysyntä huippusesongin aikana, ja hiljaisempina aikana työvoimaa olisi käytössä vain juuri sen verran, että peruspalvelutaso säilyy. Mitä suurempi ruokamyynnin osuus on kokonaismyynnistä, sitä enemmän työvoimakustannuksia syntyy sekä valmistuksen että tarjoilun osalta. (Heikkilä & Saranpää 2009, 150.) Vaihtelua työvoiman tarpeeseen syntyy toki myös siitä, onko kyseessä esimerkiksi seisova pöytä -periaatteella toimiva lounasravintola vai pöytiintarjoiluperiaatteella toimiva iltapainotteinen ravintola.

Ravintolan liiketoiminnassa rahaa sitoutuu pitkävaikutteisiin tuotannontekijöihin, kuten koneiden ja kaluston hankintaan, kunnostukseen ja ylläpitoon. Toisinaan investointi voi olla jo olemassa olevan ravintolan liiketoiminnan ostaminen toiselta yrittäjältä. Investoinnin sijaan voidaan hankkia esimerkiksi koneet ja kalusto leasing-sopimuksella, jolloin rahaa sitoutuu vain leasingmaksuihin eikä vakuuksia tarvita yhtä paljon kuin hankittaessa kalusto omaksi. (Heikkilä 2015, 104.)

Ravintolan toiminta on altis sesonkivaihteluille, eikä kysynnän ennustaminen ole täysin yksiselitteistä. Aunolan (2015, 108) mukaan esimerkiksi pyhät voivat lisätä tai vähentää kysyntää palvelusta tai paikasta riippuen, esimerkiksi joulun pyhät ovat kiireisiä kylpylähotelleissa, kun taas keskusta-alueilla voi olla hyvinkin hiljaista. Sesonkivaihtelun ennustamiseen voi käyttää apuna edellisen vuoden lukuihin peilaamista.

Myynnistä riippumattomat kiinteät kustannukset, kuten toimitiloihin liittyvät kustannukset, ovat ravintoloilla yleensä korkeita, ja tämä tulisi huomioida maksimimalla kapasiteetin käyttö myös hiljaisina aikoina. Siksi on tärkeää ennakoida ky-

syntää sen mukaan, mitä ympäristössä tapahtuu lähiaikoina. Esimerkiksi lähialueella toteutettava tapahtuma ja sen luonne olisi otettava huomioon työvuorosuunnittelussa, kapasiteetin hallinnassa, tarjonnassa ja hinnoittelussa. (Aunola 2015, 107.)

Asiakkaiden jatkuva mielenkiinto ravintola-alan yritysten toimintaan ja käyttäytymiseen luo painetta laadunvalvontaan, tuotekehitykseen ja markkinointiin, mikä näkyy kustannuksissa. Haasteena onkin löytää tasapaino laadun ja kustannusten välillä. Sen sijaan kannattavuuden näkökulmasta taloudellista toimintaa on sitä helpompi toteuttaa, mitä vähemmän tuotteita on tarjolla. Haasteena on löytää tasapaino riittävän ja tarpeeksi usein uusiutuvan tuotevalikoiman ja kannattavan toiminnan mahdollistavien tuotteiden välillä. Tuotteiden ja tuoteryhmien kannattavuuden tarkka seuranta sisäisen laskentatoimen kautta on siksi tärkeää. (Heikkilä & Saranpää 2009, 151–152.)

3.5 Ravintola-alan yrityksen kirjanpito

Ravintolatoiminnassa tuloksellisuutta pyritään yleisimmin parantamaan vähentämällä kustannuksia, kasvattamalla myyntihintoja ja -määriä sekä optimoimalla sitottua pääomaa. Kustannusten vähentämisen keinoina voidaan käyttää henkilöstön motivointia ja tuotantoprosessin kehittämistä järkeistämällä työsuorituksia, tuotantolaitteita tai myyntikanavia. Myyntihintoja ja -määriä voidaan pyrkiä kasvattamaan, mutta se vaatii panostamista markkinointiin, uusien tuotteiden kehittämistä ja henkilökunnan motivoimista lisämyyntiin esimerkiksi palkkiojärjestelmän avulla. (Rauhala 2015, 101.)

Ravintola-alan yrityksessä tuottavuuteen vaikuttavat eniten raaka-aineista ja työvoimasta muodostuneet kustannukset, sekä koneisiin, laitteisiin ja varastoon sitoutunut pääoma. Tuottavuuden osana on taloudellisuus, jonka tavoitteena on saavuttaa tuotos (eli ravintolan tapauksessa tarjottavat tuotteet ja palvelu) mahdollisimman pienillä taloudellisilla panoksilla. Ravintola-alalla keskitytään usein raaka-aineiden käytön taloudellisuuteen, mutta myös esimerkiksi henkilöstökustannusten määrää suhteessa tuotokseen on syytä seurata. (Rauhala 2015, 101.)

Ravintolan varastotilannetta ja hävikkiä on seurattava säännöllisesti. Niemisen (2001, 67) mukaan hävikkiä syntyy raaka-aineiden pilaantumisesta, niiden huolimattomasta käsittelystä tai kuljetuksen tai varastoinnin yhteydessä tapahtuvista varkauksista. Rauhalan (2015, 102) mukaan varastoa voidaan hallita sen riittävyyden ja vaihtuvuuden avulla. Nieminen (2001, 67) toteaa, että hyötyjä voidaan maksimoida keskittämällä ostoja ja tekemällä erilaisia sopimuksia toimittajien kanssa, jolloin on usein mahdollisuus alennuksiin tai vuosihyvitteisiin.

Osa kassajärjestelmistä tarjoaa mahdollisuuden automaattiseen varaston seurantaan myynnin perusteella. Niistä saadaan tarvittaessa kirjanpitoon kuukausittainen varaston saldo, ja siten kirjanpidon raporteille tarkempi myyntikatetieto. Järjestelmistä saatava laskennallinen varaston arvo on kuitenkin altis riskitekijöille, ja siksi varastoon on tehtävä säännöllisesti inventaari, jossa varaston tuotteet lasketaan käsin. Inventaari on lainsäädännöllisesti tehtävä ainoastaan kerran vuodessa tilinpäätökseen, mutta ravintolan koosta ja resursseista, varaston arvosta sekä myyntikatevaihtelusta riippuen inventaarille voi olla tarvetta useammin, esimerkiksi kuukausittain, oikean ja riittävän kuvan säilyttämiseksi. Pienemmissä ravintoloissa varaston muutos on yleensä melko pieni tuotteiden nopean kierron ansiosta, jolloin vuosittainen inventaari on riittävä. (Heikkilä & Saranpää 2009, 80.)

Ravintola-alan rahoitusrakenne on tavallisesti etupainotteinen, eli myynti tehdään pääosin käteiskauppana ja luottomyynnin osuus on pieni (Heikkilä 2015, 106). Rauhalan (2015, 102) mukaan optimaalinen tilanne on se, että myyntilaskujen maksuajat ovat keskimäärin lyhyempiä kuin ostolaskujen maksuajat, jolloin myynti saadaan kassaan ennen kuin sitä vastaavat ostot on maksettava.

Kalustoon ym. liittyvien investointien lisäksi ravintolan rahoituksen tarvetta lisää liiketoimintaan sitoutunut käyttöpääoma, eli rahamäärä, joka tarvitaan jokapäiväisen liiketoiminnan ylläpitämiseen. Käyttöpääomaa sitovat vaihto-omaisuus eli raaka-ainevarasto, myyntilaskuista syntyvät myyntisaamiset, maksuvarat pankkitilillä ja käteiskassassa sekä rahoitusomaisuus, joka sisältää maksettavat vuokra- ja muut ennakkomaksut. Käyttöpääoman tarvetta vähentävät tavarantoinnista saatava aika ostovelkojen maksuun ja asiakkailta saadut ennakkomaksut esimerkiksi ryhmätilauksissa, ja lyhytaikaiseen rahoitukseen voidaan laskea

siirtovelat, kuten kertyneet maksamattomat lomakorvaukset työntekijöille ja lainojen kertynyt korkovelka. (Heikkilä 2015, 105.)

Yrityksen tulisi pystyä kattamaan myyntituotoillaan kaikki toiminnasta aiheutuvat kustannukset sekä voitonjaon omistajille, jotta sen toiminta olisi kannattavaa pitkällä aikavälillä. Ravintolayrityksen tulisi suunnitella kannattavuutta tilikausitason lisäksi kuukausi- ja jopa päivätasolla, jotta mahdollisiin poikkeavuuksiin suunnitelman toteutumisessa pystyttäisiin reagoimaan ajoissa. (Rauhala 2015, 101.)

Tuloslaskelman avulla voidaan arvioida yrityksen onnistumista tarkasteltavana olevalla kaudella. Rauhala (2015, 99) esittelee hotelli- ja ravintolaneuvoston antaman suosituksen sisäisen tuloslaskelman rungoksi, jossa katetuottoajattelu on johtavana ajatuksena: myyntikatteesta on siirretty pois muuttuvat palkat, ulkopuoliset palvelut ja muut muuttuvat kulut, jotta saadaan selville niin sanottu puhdas myyntikate. Myyntikatteen jälkeen voidaan huomioida sekä muuttuvat että kiinteät työvoimakulut, jolloin saadaan palkkakate.

Ravintolan vaatimukset tilikartan laajuudelle vaihtelevat ravintolan koon ja sisäisen laskennan tarpeiden mukaan. Vähimmäisvaatimus on yleensä erotella myynti- ja ostotilit arvonlisäverokannan mukaan, mutta useimmiten seurataan erikseen ainakin alkoholin ja oluen myyntiä ja ostoja. Tämä helpottaa alkoholin puolivuotisilmoituksen tekemistä viranomaisille, kun tarvittavat luvut saadaan suoraan tuloslaskelmalta. Tarkempaan seurantaan voidaan perustaa tilejä esimerkiksi eri tuotteiden tai tuoteryhmien myynnille ja ostoille, jolloin kunkin tuoteryhmän katteita voidaan seurata erikseen.

Ravintola-alan yritysten suhteellista kannattavuutta voidaan seurata esimerkiksi myyntikateprosentin avulla (ks. luku 2.2.2). Myyntikateprosenttien viitearvot ovat yleisellä tasolla seuraavat: alle 40 % myyntikateprosentti on heikko, 41–55 % tyydyttävä, mutta kannattavuuden alarajoilla, ja yli 56 % hyvä. Tarkemmin tarkasteltuna optimaalinen myyntikateprosentti vaihtelee ravintolatyypin mukaan. Siihen vaikuttaa myynnin volyymi ja hinnoittelu. Lounasravintolassa, jossa ateria on etukäteen hinnoiteltu ja toiminta perustuu isoon volyymiin, myyntikateprosentti liikkuu 50–60 % välillä, kun taas à la carte -ravintolassa myyntikateprosentti voi olla 60–75 %, hinnoittelusta ja tasosta riippuen. Pubeissa tai baareissa alkoholin

myyntikateprosentti voi olla 55–70 %, riippuen hinnoittelusta ja esimerkiksi happy hour -tarjouksista. Pikaruokaravintolassa tai grillissä, jossa raaka-aineiden hintataso on edullinen, myyntikateprosentti voi olla 70–80 %. (Keisa 2019.)

Kuten myyntikatteen, myös henkilöstökulujen optimaalinen suhde liikevaihtoon nähden ravintola-alalla riippuu yrityksen toiminnan luonteesta. Jos kyseessä on ruokaravintola, viitearvo on 33 %, pubilla tai baarilla 30 % ja pikaruokalalla tai grillillä 27 %. Arvot on määritelty sen mukaan, paljonko henkilöitä tarvitaan palvelemaan asiakasta lainsäädännön tai palvelun luonteen määrittämänä. (Keisa 2019.)

Ravintola-alan yritykset, joilla on enemmän kuin yksi toimipiste tai esimerkiksi sekä pitopalvelu- että ravintolatoimintaa, hyötyvät kustannuspaikkaseurannasta kirjanpidossa. Kustannuspaikkaseurannassa jokainen kulu ja tuotto merkitään kirjanpidossa tietylle kustannuspaikalle. Jokaiselle toimipaikalle tai toiminnolle voidaan luoda oma kustannuspaikkansa, jolloin kirjanpidon raporteilta on helppompaa seurata kunkin toimipaikan kannattavuutta. Lisäksi hallinnon kuluille ja muille yleiskuluille voidaan luoda erillinen kustannuspaikka, ja jakaa sen kulut muille kustannuspaikoille esimerkiksi liikevaihdon suhteessa.

4 KEHITTÄMISTYÖN TAVOITE JA TOTEUTUS

Talenomin toiminta painottuu yhä vahvemmin toimialatuntemukseen ja toimialakohtaisten palveluryhmien, eli toimialatiimien kehittämiseen. Tavoitteena on tarjota asiakkaille heidän toimialaansa erikoistunutta osaamista ja palvelua. Asiakkaiden omaa toimialaa ja sen erityispiirteitä kuvaavat raportit ovat yksi keino tarjota räätälöityä palvelua. Raportit, joista yrittäjä näkee havainnollisessa muodossa oman yrityksensä keskeisimpien kulujen rakenteen ja kannattavuuden kehityksen, sitouttavat asiakasta käyttämään Talenomin palveluita jatkossakin.

4.1 Talenom Online -verkkopalvelu

Talenomilla tehdään kuukausittain välitilinpäätöstasoinen tuloksetraportointi (Talenom Oyj n.d.a). Talenom Onlinen Tulosseuranta-raporteista löytyvät yrityksen tuloslaskelma, tase ja toimialavertailu.

Talenom Onlinen tulosseurannassa esitetään kululajikohtainen tuloslaskelma (ks. luku 2.1.2), josta ilmenevät liikevaihto ja kulut kuluryhmittäin, ja porautumalla laskelmassa pääsee jopa tositetasolle asti tutkimaan mistä tuotto tai kulu on muodostunut. Lisäksi sisäisen laskennan tarpeisiin tuloslaskelmasta ilmenevät myyntikate, käyttökate, liikevoitto tai -tappio, voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja sekä tilikauden voitto tai tappio.

Tuloslaskelma (EUR) • Tuloslaskelma Vakio • 2019-8	
>	LIKEVAIHTO
>	MUUTTUVAT KULUT
>	MUUT MUUTTUVAT KULUT
	MYYNTIKATE
>	KIINTEÄT HENKILÖSTÖKULUT
>	LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT
	KÄYTTÖKATE
>	POISTOT JA ARVONALENTUMISET
	LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
>	RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT
	VOITTO (-TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA
	TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

KUVA 3. Talenom Online tuloslaskelma sisäisen laskentatoimen käyttöön (Talenom Oyj n.d.b)

Tuloslaskelmaa voi tarkastella tilikausi kerrallaan, tilikauden alusta alkaen. Kuvassa 3 esitetyn tuloslaskelman lisäksi sivulle muodostuu pylväskaavio, joka esittää liikevaihdon ja käyttökatteen euroina kuukausittain. Lisäksi kaaviossa on kuvattu vertailuna edellisen tilikauden liikevaihto ja käyttökate. Mikäli yritykselle on laadittu budjetti Talenomilla, sen saa vertailuun mukaan tuloslaskelmassa. Mikäli yrityksellä on käytössään kustannuspaikat, tuloslaskelmaan voi valita tarkasteltavaksi haluamansa kustannuspaikat.

Talenom Onlinen tase (kuva 4) näyttää yrityksen taseen eriteltynä pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin, sekä omaan pääomaan ja vieraaseen pääomaan. Myös taselaskelmalta pääsee porautumaan taseen eriin tositetasolle asti.

Tase (EUR) • Tase • 2019-11	
VASTAAVAA	
>	Aineelliset hyödykkeet
>	Sijoitukset
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	
>	Saamiset
>	Rahoitusarvopaperit
>	Rahat ja pankkisaamiset
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	
VASTAAVAA YHTEENSÄ	
VASTATTAVAA	
>	Oma pääoma
>	Pitkäaikainen vieraspääoma
>	Lyhytaikainen vieraspääoma
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	

KUVA 4. Talenom Online tase (Talenom Oyj n.d.b)

Taselaskelman lisäksi Talenom Onlinesta löytyy pylväskaavio, joka ilmaisee yrityksen vierasta pääomaa yhteensä, sekä vastaavaa yhteensä kuukausittain tilikauden alusta lähtien.

Talenom Onlinen toimialavertailussa yrityksen tunnuslukuja verrataan muiden samalla toimialalla toimivien Talenomien asiakasyritysten tunnuslukuihin. Vertailussa ovat liikevaihto, myyntikate, käyttökate ja tulos. Asiakas näkee, minkä toimialaluokituksen yrityksiin lukuja verrataan. Toimiala ilmaistaan Tilastokeskuksen TOL2008 -standardin mukaisena luokituksena, joka kuvaa yrityksiä niiden liiketoiminnan perusteella (Tilastokeskus n.d.).

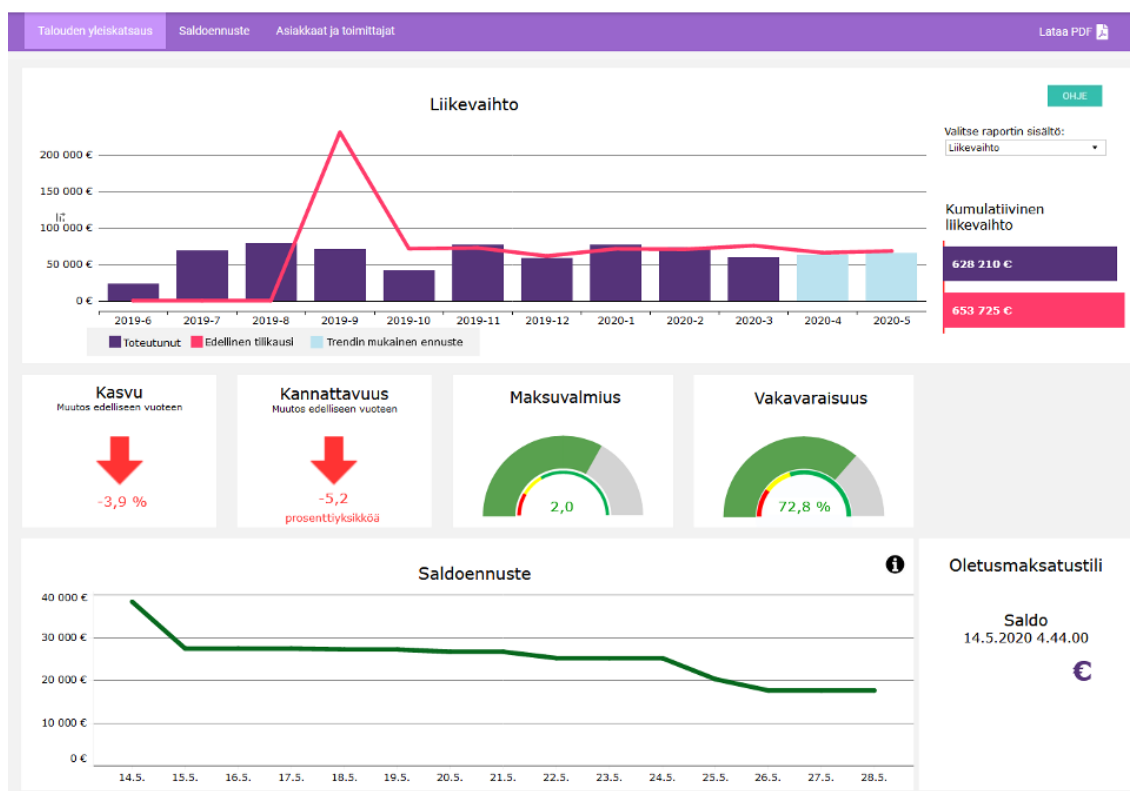
Toimialavertailun liikevaihtovertailussa yrityksen liikevaihdon kehitystä verrataan toimialaan liikevaihdon muutos -prosenttiluvun avulla pylväskaaviona. Lisäksi ilmaistaan prosenttilukuina yrityksen viimeksi valmistuneen kirjanpitokuukauden liikevaihdon muutos verrattuna vuoden takaiseen kuukauteen, ja verrataan sitä

toimialan vastaavaan lukuun. Lisäksi ilmaistaan liikevaihdon muutosprosentti tilikauden alusta saakka, verrattuna edelliseen tilikauteen, ja verrataan toimialan muiden yritysten vastaavaan lukuun.

Toimialavertailun myyntikatevertailussa asiakas näkee pylväskaaviolla ilmaistuna, paljonko oman yrityksen myyntikate on euroina kuukausittain eriteltynä tilikauden alusta lähtien. Vertailuna kaaviossa on toimialan keskimääräinen myyntikate. Lisäksi verrataan yrityksen myyntikateprosenttia toimialan myyntikateprosenttiin, valitulta kuukaudelta sekä tilikauden alusta. Käyttökatevertailu on toteutettu samalla tavalla kuin myyntikatevertailu.

Toimialavertailun tulosvertailussa on toteutettu pylväskaaviona yrityksen tulosprosenttina liikevaihdosta kuukausittain, ja vertailuna toimialan yritysten keskimääräinen tulosprosenttina liikevaihdosta. Lisäksi tulosprosenttia on verrattu tilikauden alusta toimialan muiden yritysten keskimääräiseen tulosprosenttiin vastaavalta ajalta.

Tulosseuranta-raporttien lisäksi Talenomin verkkopalvelu tarjoaa asiakkaille BI Lite -palvelun, joka sisältää yksityiskohtaisempaa tietoa yrityksen taloudesta. BI Lite -palvelussa on etusivulla (kuva 5) liikevaihdon kehitystä kuvaava pylväskaavio ja trendinmukainen ennuste, sekä kumulatiivinen liikevaihto euroina kuluvalle ja edellisellä tilikaudella. Lisäksi sivulta löytyy kasvun ja kannattavuuden muutosta kuvaavat prosenttiluvut, joilla ilmaistaan liikevaihdon ja käyttökateprosentin muutosta edelliseen vuoteen verrattuna. Sivulta löytyy myös pankkitilin saldo ja saldoennuste. Lisäksi sivulta pääsee tutkimaan suurimmille asiakkaille Talenom Onlinesta tehdyt myyntilaskut, sekä suurimmilta toimittajilta tulleet ostolaskut.

KUVA 5. BI Lite -palvelun etusivu (Talenom Oyj n.d.b)

BI Lite -palvelun kirjanpidon raportit -osiossa asiakas pääsee tutkimaan tarkemmin tuloslaskelman lukuja valitsemaltaan ajanjaksolta. Asiakas voi myös valita, millä tarkkuudella haluaa tuloslaskelmaa tutkia: katetasolla, tiliryhmätasolla vai tilitasolla. Raportille muodostuu myös ympyräkaavio, joka ilmaisee kulurakennetta. Kulut on jaettu kaaviossa muuttuviin kuluihin, henkilöstökuluihin, liiketoiminnan muihin kuluihin, poistoihin ja arvonalentumisiin, rahoituskuluihin ja veroihin. Muuttuvien kulujen ja henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta on myös esitetty prosenttilukuna, sekä näiden muutos edelliseen vuoteen verrattuna. Kirjanpidon raportit ovat saatavilla myös seurantakohteittain eriteltyinä, jolloin asiakas voi valita mitkä kustannuspaikat, kustannuslajit, projektit tai projektilajit tulevat vertailuun.

BI Lite -raporteilla kirjanpidosta johdetaan myös tunnuslukuja. Myös tunnuslukuja tutkiessaan asiakas voi valita miltä ajanjaksolta tunnusluvut lasketaan. Tunnuslukuraportilta löytyvät tuloksen rakennetta kuvaavat tunnusluvut, kuten liikevaihdon muutos euroina ja prosentteina, myyntikateprosentti, käyttökateprosentti sekä tilikauden tulos prosenttina liikevaihdosta.

Pääomarakennetta kuvaavista tunnusluvusta raporteilla esitetään omavaraisuusaste sekä käyttöpääoman kiertoajat. Rahoituksen riittävyyden tunnusluvuista raportilta löytyvät quick ratio ja current ratio.

BI Lite -raporttien kirjanpidon raporteista löytyvät taselaskelmat, joissa vastaavaa ja vastattavaa on kuvattu taulukossa sekä euroina että ympyräkaavioissa osuuk-sina. Asiakas voi valita raportille valitsemansa ajanjakson sekä esitystarkkuuden. BI Lite -raporteissa on erillinen osio projektiseurannalle. Tässä osiossa asiakas voi seurata valitsemansa projektin tuloslaskelmaa, tuottoja ja kuluja sekä katteita.

4.2 Kehittämistyön tavoite

Talenomin Online-palvelun tulosseuranta ja BI Lite -raportit on laadittu kaikille toimialoille soveltuviksi ja ovat sen vuoksi pääosin saman sisältöisiä toimialasta riippumatta. Talenomin nykyinen tavoite on kehittää raporteja toimialojen erityis-piirteet paremmin huomioiviksi. Hyöty asiakkaille on ilmeinen, mutta räätä-löidyistä raporteista on apua myös taloushallinnon asiantuntijoille työnkuvan muuttuessa yhä enemmän konsultoivaan suuntaan.

Tämän opinnäytetyön tavoite oli kehittää talousraportteja BI Lite -palveluun Ta-lenomin kuljetus- ja ravintolatoimialan asiakkaille. Raporteista haluttiin mahdolli-simman asiakaslähtöisiä, joten kuljetus- ja ravintolatoimialan asiakkailta kerättiin tietoa, millaisista raporteista he kokisivat saavansa eniten hyötyä. Kerätyn tiedon pohjalta tehtiin ehdotuksia raporttien sisällöstä Talenomin ohjelmistokehitystii-mille, joka laati ehdotusten pohjalta versioita BI Lite -palveluun tuotettavista ra-porteista. Tavoitteena oli saada valmiit toimialaraportit kuljetus- ja ravintola-alojen asiakkaille kevään 2020 aikana.

4.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusprosessi alkaa tutkimusongelman täsmentämisestä, ja prosessia ohjaa tutkimuskysymysten asettaminen. Kauppatieteen lisensiaatti, tutkimusopintojen yliopettaja Jorma Kananen (2010, 31) toteaa, että mitä-kysymykset ovat jokaisen

tutkimuksen lähtökohta, sillä ilman mitä-kysymyksiä ja niihin saatuja vastauksia ei tutkimuksessa voida edetä. Jos tutkimuksen avulla on tavoitteena saada aikaan muutos, tutkimuskysymykset tulee asettaa miten-muotoon. Miten-kysymysten edellytys on, että mitä-kysymykset on ratkaistu. Mitä- ja miten -kysymykset muodostavat pohjan kvalitatiiviselle eli laadulliselle tutkimukselle. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus taas vastaa määräkysymyksiin, eli paljonko-kysymyksiin. (Kananen 2010, 35.)

Määrällisessä tutkimuksessa käsitellään lukuja ja niiden välisiä suhteita. Kaikki muu tutkimus on laadullista tutkimusta (Kananen 2010, 37). Mitä vähemmän ilmiöstä tiedetään, sitä todennäköisemmin käytetään laadullista tutkimusotetta.

Laadullista tutkimusta käytetään, kun halutaan ymmärtää ennestään tuntematonta ilmiötä. Laadullisen tutkimuksen avulla ilmiöstä pyritään saamaan yleistys, kokonaiskuva tai -käsitys. Uuden teorian luomiseen laadullinen tutkimus on ainoa keino. Laadullisen tutkimuksen keinoin voidaan myös hakea vahvistusta määrällisin tutkimusmenetelmin saatuihin tutkimustuloksiin. (Kananen 2010, 41–42.)

Tutkimusotteen valinnan pitäisi perustua tutkittavaan ilmiöön. Käytännössä usein kumpikin menetelmä voi olla perusteltu valinta. Kananen (2010, 43) mukaan myös tietyt tutkimusotteet soveltuvat paremmin tietyille ihmisille kuin toisille. Määrällinen tutkimus edellyttää, että kerätään suuri määrä havaintoyksiköitä. Tutkimus etenee hyvin tarkasti määritellyn prosessin mukaisesti, siinä on selvät vaiheet ja säännöt. Tutkimustulosten käsittelyssä ja analysoinnissa käytetään tilasto-ohjelmia. Laadullinen tutkimus sen sijaan on paljon joustavampi menetelmä. Vaikka laadulliseenkin tutkimukseen liittyy tiettyjä sääntöjä, aina voidaan palata alkuun. Myös tutkimusmenetelmien analysoinnissa on eroja. Määrällisessä tutkimuksessa ei ole tulkinnanvaraa, vaan tutkimuksen tuloksena saadut luvut analysoidaan tilastotieteen tulkintasääntöjen mukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tulkintaan vaikuttaa tutkijan valitsema näkökulma ja lähestymistapa. (Kananen 2010, 43.)

4.4 Työssä käytetyt tutkimusmenetelmät

Talousraporttien ja tunnuslukujen suunnittelussa ja valinnassa kuljetus- ja ravintola-alan asiakkaille on otettava huomioon toimialojen erityispiirteet. Asiakkaiden toiveita toimialaraporttien suhteen kartoitettiin haastatteluilla.

Valittu tutkimusmenetelmä on laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus soveltuu uuden raportointityökalun kehittämiseen, koska opinnäytetyön tarkoitus on selvittää *mitä* tietoja asiakkaat raporteista kaipaavat, ja suunnitella *miten* raportit tullaan toteuttamaan. Työ olisi ollut mahdollista toteuttaa myös määrällisenä tutkimuksena esimerkiksi siten, että asiakkaille olisi lähetetty kyselykaavake, jossa voi numeerisesti ilmaista, miten tärkeäksi kokee tietyn tunnusluvun. Tunnuslukuvaihtoehtoja olisi tietysti pitänyt olla paljon, ja varmasti vaihtoehdot olisi voitu määritellä hyvin luotettavasti ja kattavasti Talenomin toimialatiimeissä. Haastatteluissa päädyttiin kuitenkin esittämään avoimia kysymyksiä asiakkaille, koska asiakkailta haluttiin nimenomaan heidän omia toiveitaan, ja raportteihin on mahdollista saada muitakin toiminnallisuuksia kuin pelkkiä tunnuslukuja, kuten erilaisia laskureita. Myös näihin muihin toiminnallisuuksiin toivottiin ideoita suoraan asiakkailta.

Asiakkaiden toiveiden kartoitus toteutettiin haastattelemalla puhelimitse valikoiduja kuljetus- ja ravintolatoimialojen asiakkaita Talenomin toimialatiimeissä. Haastateltuja asiakkaita oli kuljetustiimeissä yhteensä 20 kpl, ravintolatiimeissä yhteensä 8 kpl. Talenomin toimialatiimeissä on jo vahvaa osaamista toimialoista, ja tietoa jaetaan tiimien sisällä. Asiakkaiden lisäksi haastateltiin taloushallinnon asiantuntijoita ja palvelupäälliköitä molemmista tiimeistä sekä senior advisor J. Keisaa, jolla on vankka asiantuntemus ravintola-alasta.

Haastateltavat asiakkaat valittiin tiimeissä työskenteleviä taloushallinnon asiantuntijoita haastattelemalla. Haastatteluun haluttiin riittävän monipuolinen otanta erilaisia asiakkaita. Kuljetustoimialan haastateltaviin asiakkaisiin valittiin sekä liikevaihdoltaan että henkilöstöltään erikokoisia asiakkaita, ja sekä tavara- että henkilökuljetuksia tekeviä asiakkaita. Ravintolatoimialan haastateltaviin asiakkaisiin valittiin, kuten kuljetustoimialallakin, kokoluokaltaan vaihtelevia asiakkaita. Ra-

vintola-asiakkaiden toimialana on lähes kaikilla melko yksiselitteisesti ravintola-toiminta, vaikkakin toiminta vaihtelee lounas- ja iltaravintolasta pitopalveluun ja pikaruokaan.

Haastateltaviksi haluttiin saada mahdollisuuksien mukaan myös sellaisia asiakkaita, joilla on paljon näkemystä ja kokemusta omasta toimialastaan. Koska asiakkaat ovat tiimien taloushallinnon asiantuntijoille tuttuja, haastatteluihin voitiin valita henkilöitä, joiden tiedetään seuraavan alan kehitystä ja oman yrityksensä tilannetta erityisen tarkasti.

Haastattelukysymykset valittiin yhteisessä tapaamisessa tämän opinnäytetyön tekijöiden, kuljetustiimin palvelupäällikön M. Matikaisen ja ravintolatiimin palvelupäällikön A. Kesksen kanssa. Molemmilla haastatelluilla palvelupäälliköillä on pitkä kokemus omasta toimialastaan, ja hyvä käsitys siitä mitä asiakkaat voisivat talousraporteilta toivoa. Kesken ja Matikaisen (2019) mukaan asiakkailta olisi hyvä kysyä, mitä tunnuslukuja he seuraavat, ja mitä raporteista saatavaa tietoa he pitäisivät erityisen arvokkaana. He molemmat korostivat kannattavuuden seurannan merkitystä. Tapaamisessa määriteltiin tavoitteeksi esittää asiakkaille mahdollisimman avoimia kysymyksiä, jotta saataisiin asiakkaiden omia ideoita toimialaraporttien sisällöksi.

Valituille asiakkaille soitettiin ja kysyttiin halukkuutta haastatteluun. Suostumuksensa antaneiden asiakkaiden kanssa sovittiin ajankohta haastattelulle, ja haastattelukysymykset lähetettiin etukäteen sähköpostitse. Oli kuitenkin arvattavissa, että osa asiakkaista haluaa vastata kysymyksiin heti, ja että osa asiakkaista ei välttämättä osaa ottaa kantaa haastattelukysymyksiin niihin tutustuttuaankaan. Siksi palaverissa mietittiin jo valmiiksi muutama esimerkki mahdollisesta raportin sisällöstä sen perusteella, mitä tiimissä kokemuksen perusteella arveltiin yrittäjiä kiinnostaviksi tunnusluvuiksi.

Kuljetustoimialan asiakkaille esitettiin seuraavat kysymykset:

- Mitä liiketoiminnan tunnuslukuja ja mittareita seuraat? Miten seuraat kannattavuutta?
- Mitä tietoa tarvitsisit raporteista liiketoimintasi kehittämiseen? (Esimerkiksi myyntikate / km / tn / h?) Minkälaisia mittareita kaipaisit? Olisiko esimerkiksi seuraavista tunnusluvuista ja raporteista sinulle hyötyä:
 - muuttuvat kustannukset / ajetut kilometrit / tn / h
 - kiinteät kustannukset / ajetut kilometrit / tn / h
 - kannattavuus / auto
 - toimialavertailu
 - laskurit, esimerkiksi oma / leasingauto, uusi / vanha auto
- Miten seuraat kertyneitä kilometrejä?
- Mitä tietojärjestelmiä sinulla on käytössäsi?

Ravintolatoimialan asiakkaille esitettiin seuraavat kysymykset:

- Mitä liiketoiminnan tunnuslukuja ja mittareita seuraat? Miten seuraat kannattavuutta?
- Mitä tietoa tarvitsisit raporteista liiketoimintasi kehittämiseen? Millaisia mittareita kaipaisit? Olisiko esimerkiksi seuraavista laskelmista sinulle hyötyä:
 - tuoteryhmäkohtaiset kateraportit
 - myyntikate ilman henkilöstökuluja
 - katelaskuri myyntikatteen simulointiin erilaisia tietoja syöttämällä
 - toimialavertailu
 - keskimääräinen myynti per asiakas / tunti / työntekijä
- Seuraatko / miten seuraat henkilöstökuluja?
- Mitä järjestelmiä sinulla on käytössäsi?

Kysymyksiä valitessa ja mahdollisia toimialaraportteja suunniteltaessa oli otettava huomioon BI Lite -toimialaraporttien asettamat rajoitukset. Raportit julkaistaan kaikille toimiala-asiakkaille TOL2008 -luokituksen perusteella. Siitä syystä raporttien ja tunnuslukujen on sovelluttava yhtä hyvin kaikille kyseisten toimialaluokitusten asiakkaille. Lisäksi kaikki raporteilla käytettävät tiedot on oltava noudeettavissa suoraan kirjanpidosta tai asiakkaan itse syöttämistä tiedoista. Haastatteluista saadut tiedot koottiin yhteen toimialoittain, ja niiden pohjalta tehtiin ehdotuksia toimialaraporttien sisältöön.

5 TALOUSRAPORTIT KULJETUSTOIMIALALLE

Kuljetustoimialan asiakkailta kysyttiin, mitä talousraportteja ja tunnuslukuja he haluaisivat tilitoimiston verkkopalvelusta löytää. Kysymykset esitettiin avoimina kysymyksinä, ja tarvittaessa esitettiin vaihtoehtoina kuljetustiimissä valittuja tunnuslukuja.

5.1 Kuljetustoimialan asiakkaiden haastattelut

Kuljetustoimialan asiakkaista valittiin alun perin 23 asiakasta, joille soitettiin ja kysyttiin halukkuutta osallistua kuljetustoimialan talousraporttien tarvekartoitukseen. Näistä valituista asiakkaista yhtä ei tavoitettu haastattelua varten. Kaikki tavoitetut suhtautuivat pyyntöön positiivisesti, mutta muutamalla asiakkaalla oli niin kiireinen aikataulu, että aikaa varsinaiselle haastattelulle ei onnistuttu järjestämään. Lopulta saatiin toteutettua 20 haastattelua. Yksi haastatelluista henkilöistä edusti kahta eri asiakasyritystä. Osa asiakkaista halusi vastata kysymyksiin heti, eikä tutustua niihin etukäteen ja sopia haastatteluaikaa myöhemmälle ajankohdalle. Haastattelut toteutettiin keväällä 2019.

Taulukossa 1 on esitetty haastateltujen asiakkaiden toimialaluokitukset ja kokoluokat edellisen tilinpäätöksen liikevaihdon perusteella.

TAULUKKO 1. Haastateltujen kuljetustoimialan asiakkaiden toimiala- ja kokoluokitukset.

Toimiala (TOL2008 -luokitus)	Koko (LV ed. tilikausi)
49320 Taksiliikenne	500 000 €
49320 Taksiliikenne	950 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	1 800 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	1 900 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	2 700 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	1 200 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	3 300 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	9 200 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	1 200 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	2 000 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	9 300 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	2 300 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	2 400 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	1 300 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	13 400 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	4 500 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	2 900 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	200 000 €
49410 Tieliikenteen tavarankuljetus	6 600 000 €
50101 Meriliikenteen henkilökuljetus	1 900 000 €
50101 Meriliikenteen henkilökuljetus	2 300 000 €

Taulukosta nähdään, että haastatelluista yrityksistä suurin osa eli 17 kpl on tavarankuljetusyrityksiä. Niiden liikevaihtojen keskiarvo on noin 3,9 miljoonaa euroa. Taksiliikennettä harjoittavia yrityksiä haastatelluissa yrityksissä on 2 kpl, niiden liikevaihto on keskimäärin 0,73 miljoonaa euroa. Meriliikenteen henkilökuljetuksia tekeviä yrityksiä haastateltiin 2 kpl, joiden liikevaihto on keskimäärin 2,1 miljoonaa euroa.

5.2 Kuljetustoimialan haastatteluvastaukset

Haastatteluissa syntyi pääsääntöisesti runsaasti keskustelua asiakkaiden liiketoiminnasta ja talousraporttien tarpeesta. Kävi ilmi, että osa asiakkaista, 4 kpl haastatelluista, ei välttämättä käy läpi kirjanpidosta muodostuvia raportteja säännöllisesti tai kovin syvällisesti. Vastanneista suurin osa kertoi seuraavansa Talenom Onlinessa yrityksen tuloslaskelmaa.

Haastatelluista asiakkaista yhdeksällä on kustannuspaikkaseuranta käytössä. Näistä asiakkaista seitsemällä kustannuspaikkaseuranta on autokohtaista, eli yksi auto on yksi kustannuspaikka. Kahdella muulla asiakkaalla seuranta kohdistui tiettyyn toimintoon. Niistä haastatelluista asiakkaista, joilla ei ole kustannuspaikkaseurantaa, kuusi oli jo ottamassa, tai olisi kiinnostunut ottamaan kustannuspaikkaseurannan käyttöön.

Haastatteluissa korostuivat kuljetusalalle tyypillisten kustannusten kiinnostavuus yrittäjien näkökulmasta. 16 haastateltua asiakasta mainitsi seuraavansa suurimpia kuluja, eli palkkoja ja polttoaineita. Kahdeksan vastaajaa mainitsi erikseen seuraavansa jotain kannattavuutta kuvaavaa tunnuslukua, pääasiassa käyttökatetta, muutama myös myyntikatetta. Kaksi vastaajaa mainitsi erikseen seuraavansa huolto- ja korjauskuluja, ja yksi rengaskuluja. Lisäksi haastatteluissa ilmeni muutamia yksittäisiä seurattavia asioita. Eräällä asiakkaalla on käytössään erillinen ostopalveluna hankittu kilpailijaraportti, jossa seurataan viittä valittua yritystä. Toinen asiakas seuraa autojen liikevaihtoa tehtyä työtuntia kohden. Kaksi asiakasta mainitsi seuraavansa rahoituksen tilannetta ja kuluja, eli autojen pääomakuluja. Kaksi asiakasta kertoi käyttävänsä SKAL:n kustannuslaskentaohjelmaa investointilaskelmissa ja hinnoittelun apuna. Kaksi asiakasta kertoi hyödyntävänsä autovalmistajan ohjelmistosta saatavia raportteja, joista ilmenee muun muassa kuljettajakohmainen polttoainekulutus ja tyhjäkäynti.

Haastatelluilta asiakkailta kysyttiin, mitä tietoa he tarvitsisivat talousraporteista ja talouden tunnusluvuista liiketoimintansa kehittämiseen. Mikäli asiakas kaipasi tarkennusta kysymykseen, hänelle esitettiin vaihtoehtoja: esimerkiksi myyntikate, muuttuvat tai kiinteät kustannukset ajettuja kilometrejä, kuljetettuja tonneja tai tehtyä työtunteja kohden, autokohtainen kannattavuus, toimialavertailu, tai lasurit, joiden avulla voi vertailla esimerkiksi rahoituksella tai leasingsopimuksella hankitun auton kustannuksia, tai uutena tai käytettynä ostetun auton kustannuksia. Yleisin vastaus oli autokohtainen kannattavuus. Tämän tunnusluvun mainitsi oma-aloitteisesti kuusi vastannutta asiakasta. Näillä kuudella asiakkaalla ei ollut vastaushetkellä kustannuspaikkaseurantaa, tai kustannuspaikkaseuranta ei ollut autokohtainen. Kaikista vastaajista vain kaksi oli sitä mieltä, että autokohtaisen kannattavuuden seuraaminen ei ole erityisen tärkeää.

Noin puolet vastaajista kertoi kaipaavansa tarkempaa analyysia tärkeimpien kulujen kuten polttoaineiden, huoltojen ja renkaiden osuutta kokonaiskuluista, tietyltä ajanjaksolta, ajettuja kilometrejä tai tehtyjä työtunteja kohden, tai jopa kuljetajakohtaisesti. Lisäksi muutama asiakas mainitsi yksittäisen tehtävän tai asiakkaan kannattavuuden kiinnostavan, tosin kulujen jyvittäminen tällä tarkkuudella koettiin haastavaksi.

Kaksi asiakasta ehdotti hälytysväriä, jos käyttökate tai myyntikate laskevat asiakkaan määrittelemän tavoitetason alapuolelle. Tämä toiminto haluttiin myös kustannuspaikkaseurantaan. Kustannuspaikkojen kannattavuuden vertailuun toivottiin myös visuaalista, helposti hahmotettavaa grafiikkaa: esimerkiksi kustannuspaikkaranking, jolla kustannuspaikat esitetään kannattavuusjärjestyksessä, sekä viisi parasta ja viisi huonointa, yhdellä vilkaisulla.

Laskurit, joihin asiakas voi itse syöttää tietoja, kiinnostivat kymmentä asiakasta. Eniten kiinnostusta herättivät esimerkkinä mainitut oma- vai leasingautolaskelma sekä uusi vai käytettynä ostettu auto -laskelma. Näiden lisäksi kaksi asiakasta ehdotti tarjousten teon apuvälineeksi kustannussimulaattoria, jonka avulla asiakas voisi laskea valittujen kustannusten keskiarvon sekä arvioidun kehityksen vaikutuksia tietyllä aikavälillä, esimerkiksi jonkin sopimuskauden ajan.

Integraatioehdotuksia tuli useita. Monet asiakkaat saavat tarkkaa dataa autojen liikkeistä muista kuin Talenomin järjestelmistä. Suurimmilla kuorma-autonvalmistajilla on omat kalustonhallintalaitteet ja -ohjelmistot, ja taksien taksamittarien valmistajilla omat raportointiohjelmansa. Lisäksi useilla asiakkailta on jokin toiminnanohjausjärjestelmä, johon kerätään tietoa ajoista ja työtunneista. Rajapinta näiden tietojen siirtämiseksi suoraan Talenom Onlineen säästäisi asiakkailta paljon työaikaa, muun muassa palkka-aineiston toimittamisen yhteydessä.

5.3 Kuljetustoimialan haastatteluiden analysointi ja ehdotukset

Haastattelujen pohjalta asiakkaiden tarpeissa talousraporttien suhteen hahmotuu kolme teemaa: kannattavuuden seuranta yleisellä tasolla ja kustannuspaikoit-

tain, kustannusseuranta suurimpien kustannusten osalta yleisellä tasolla ja kustannuspaikoittain, sekä laskurit tarjouslaskennan tueksi. Lisäksi asiakkaat toivoivat lisää järjestelmäintegraatioita. Tulos ei yllätä, pikemminkin yllättävää on se, miten yhteneviä toiveita asiakkailla on.

Vastauksissa korostuu myös se, että asiakkaat, joilla on jo monipuolista seurantaa ja raportointia, kaipaavat silti havainnollista mittaria, joka tekee yhteenvetoa raporttien sisällöstä. Tämä on hyvin ymmärrettävää, sillä isoilla asiakkailla, joilla on esimerkiksi autokohtainen kustannuspaikkaseuranta, saattaa olla useita kymmeniä seurattavia kustannuspaikkoja. Niiden vertailu alkaa olla jo melko työlästä.

Vastauksista käy ilmi, että asiakkaat ovat varsin hyvin perillä talouden tunnusluvuista ja niiden sisällöstä, sekä siitä mikä vaikuttaa heidän oman liiketoimintansa kannattavuuteen. Toki haastatteluun valittiin asiakkaita, joilla oletettiin olevan mielipiteitä talouden hallintaan liittyviin kysymyksiin.

Raporttien sisältöä ja toteutusta pohdittiin useaan otteeseen kuljetustiimin palaverissa. Tiimistä nousi vielä viime hetkellä ehdotus vakavaraisuusmittarista, jonka avulla tavarankuljettajat voivat seurata liikenneluvan edellyttämän vakavaraisuusvaatimuksen täyttymistä. Ohjelmistokehitystiimille tehtiin lopulta seuraavat ehdotukset kuljetustoimialan BI Lite -raporteiksi:

Kannattavuus

Raportteihin haluttiin kannattavuuden tunnusluvut myyntikate ja käyttökate sekä yleistasolla että kustannuspaikoittain jaoteltuna. Tavoitekateprocentin haluttiin olevan asiakkaan valittavissa, jolloin kannattavuutta voisi havainnollistaa mittarilla, jonka väri muuttuu vihreästä punaiseksi, mikäli katetaso laskee alle tavoite-tason.

Kustannusseuranta

Tärkeimmät kustannukset kuljetusalan yrityksillä ovat palkat, polttoaineet, korjaukset ja huollot, renkaat, alihankinta sekä muut kustannukset. Raporttiin haluttiin asiakkaalle mahdollisuus valita, mitkä kustannukset hän ottaa vertailuun, ja miltä ajanjaksolta. Sama kustannusseuranta haluttiin kustannuspaikkakohtaisesti.

Kustannukset ajettua kilometriä tai tehtyä työtuntia kohden

Raporttiin toivottiin asiakkaalle mahdollisuus valita, seuraako hän kustannuksia kilometri- vai tuntikohtaisesti. Asiakkaalle haluttiin mahdollisuus syöttää kilometri- tai tuntitiedot raporttia varten. Asiakkaan tulisi voida myös valita, mitkä kustannukset hän ottaa vertailuun: palkat, polttoaineet, korjaukset ja huollot, renkaat, alihankinta sekä muut kustannukset.

Kustannuspaikkavertailu

Raporttiin toivottiin asiakkaalle mahdollisuus valita, mitkä kustannuspaikat hän ottaa vertailuun, ja mitä asioita hän kustannuspaikoittain vertailee: tuloslaskelma vai pelkät kustannukset (palkat, polttoaineet, korjaukset ja huollot, renkaat, sekä muut kustannukset), ja miltä ajanjaksolta. Lisäksi ehdotettiin kustannuspaikka-rankingia, jossa kustannuspaikat on asetettu järjestykseen kannattavuuden perusteella. Kannattavuuden mittariksi haluttiin käyttökate, jonka tavoitetason asiakas voi itse määritellä. Lisäksi kustannuspaikkavertailusta olisi hyvä ilmetä kustannuspaikkakohtainen liikevaihto, liikevoitto, liikevoittoprosentti, myyntikate, myyntikateprosentti, käyttökate ja käyttökateprosentti. Vertailussa värikoodi (vihreä/punainen) ilmaisisi, onko kustannuspaikan käyttökate tavoitetasolla. Erillisinä graafisina mittareina voisi ilmaista viisi parasta ja viisi huonointa kustannuspaikkaa käyttökateen perusteella.

Kustannuksen muutoksen hälytys

Mikäli jokin kustannus kasvaa reilusti verrattuna edelliseen kuukauteen tai vuoteen, Talenom Onlinen Tulosseurantaan tuloslaskelmalle tai BI Lite -raporttien kustannusrakenne-kuvaajaan haluttiin isosta muutoksesta hälyttävä punainen väri. Paras tilanne olisi, jos asiakas voisi itse määritellä mikä on hälytysraja, esimerkiksi kasvua 20 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Laskurit

Raporteille ehdotettiin laskureita rahoituksella tai leasing-sopimuksella, sekä uutena tai käytettynä hankittavan auton kokonaiskustannusten vertailuun. Asiakas syöttäisi itse tiedot saamiensa tarjousten perusteella. Kolmas laskurivaihtoehto oli valittujen kustannusten keskiarvo ja arvioitu muutos tietyllä aikavälillä, ja muutoksen vaikutus myyntikatteeseen yleisesti tai kustannuspaikkakohtaisesti.

Integraatiot

Asiakkaat toivoivat lisää integraatioita autovalmistajien kalustonhallintaohjelmistoihin, kuten Volvon Dynafleet, Scanian FleetManager, Mercedes Benzin Fleetboard, sekä taksien taksamittareiden hallintaohjelmiin, kuten Semelin VuoroNet, MegTaxis Extranet, ajoneuvotietokoneet kuten AC Panther, Econen, LogiControl. Integraatioiden avulla ohjelmista saataisiin tietoa mm. työtunneista, ajetuista kilometreistä ja polttoainekulutuksesta. Näitä tietoja voisi hyödyntää tunnuslaskujen laskemisessa.

Toimialavertailu

Toimialavertailuun ehdotettiin lisää rajaismahdollisuuksia, kuten mahdollisuus valita vertailuun tulevien yritysten TOL2008-luokitukset ja kokoluokat. Lisäksi kaivattiin tietoa siitä, montako yritystä vertailussa on valituilla kriteereillä.

Vakavaraisuusmittari liikennelupia varten

Liikennelupien edellyttämän vakavaraisuuden täyttymisestä haluttiin helposti hahmotettava kuvaaja. Asiakas voi itse valita, kuinka monta luvanvaraisessa toiminnassa olevaa autoa on.

5.4 Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien toteutus

Raporttien toteutus BI Lite -palveluun kuljetusalan asiakkaille tapahtui Talenomin ohjelmistokehitystiimissä. Raporttien ulkonäköä, asettelua ja tarkempaa määrittelyä sisällön suhteen tehtiin tiiviissä yhteistyössä kuljetustiimin kanssa. Raporttien toteutusvaiheessa kuljetustiimistä mukana kehitystyössä olivat pääasiassa tämän työn kirjoittajista Taija Uittoluoto sekä toisen kuljetustiimin palveluryhmän palvelupäällikkö Pia Jokela. Yhteydenpito Talenomin Tampereen yksikössä sijaitsevan kuljetustiimin ja Oulun yksikössä sijaitsevan ohjelmistokehitystiimin kesken tapahtui sähköisesti, sähköpostin ja Skype-neuvottelujen avulla.

Ohjelmistotiimille ehdotetuista raporteista päätettiin jättää tässä vaiheessa toteuttamatta laskurit rahoituksella tai leasing-sopimuksella, sekä uutena tai käytettynä hankittavan auton kokonaiskustannusten vertailusta, sekä kustannusten keskiar-

vojen muutosten laskuri. Näin päätettiin, koska Talenomilla on jo olemassa osittain vastaavia erillisiä tuotteita kyseisten kustannusten vertailuun. Myös ohjelmistointegraatiot päätettiin jättää tämän projektin ulkopuolelle, koska niiden käsitteilyyn on erillinen prosessi Talenomilla. Muut ehdotukset kuljetustoimialan BI Lite -raporteiksi päätettiin toteuttaa.

Ohjelmistotiimi tarvitsi tarkat tiedot siitä, miltä tilikartan tiliväleiltä mitkäkin tiedot raporteille poimitaan. Tiedot kustannuksista, omasta pääomasta ja tunnusluvuista raporteilla perustuvat yksinomaan kirjanpidossa käytettäviin tileihin. Prosessin aikana todettiin, että osalla kuljetusalan asiakkaista ei välttämättä olekaan Talenomin kuljetustilikartta juuri kuvassa 1 kuvatulla tavalla käytössä. Näiden asiakkaiden kohdalla on tehtävä tilimuunnos, jotta raportit antavat oikeaa tietoa.

Ohjelmistotiimin kanssa päätettiin, mitä graafista esitystapaa kunkin tunnusluvun ja kaavion kohdalla käytettiin. Osa tunnusluvuista haluttiin ilmaista graafisen esitystavan lisäksi taulukkomuodossa, jotta asiakas saisi halutessaan myös tarkat euromääräiset tiedot raporteista. Asiakashaastattelujen perusteella pidettiin kuitenkin tärkeimpänä, että tunnuslukujen esitystapa olisi visuaalinen ja olennaisin tieto nopeasti sisäistettävissä.

Oli myös päätettävä, millä rajauksella raportit tulevat asiakkaille näkyviin BI Lite -palvelussa. Yhdessä kuljetustiimin ja ohjelmistokehitystiimin kanssa todettiin, että paras rajaustapa on Talenomin toiminnanohjausjärjestelmässä asiakaskohtaisesti määritelty päätoimialaluokitus. Päätoimiala on karkeampi luokittelu kuin kaupparekisteriin määritelty toimialaluokitus. Talenomin kaikille kuljetusalan asiakkaille on määritelty jokin seuraavista päätoimialoista: 4.0 kuljetusala ja koneurakointi, 4.1 kuljetusliikkeet ja 4.2 taksi. Päätoimialaluokituksen lisäksi asiakkaille on määritelty toiminnanohjausjärjestelmään toimialaluokitus, joka on ilmoitettu kaupparekisteriin (TOL2008-luokka). Näiden toimialojen kirjo on hyvin laaja.

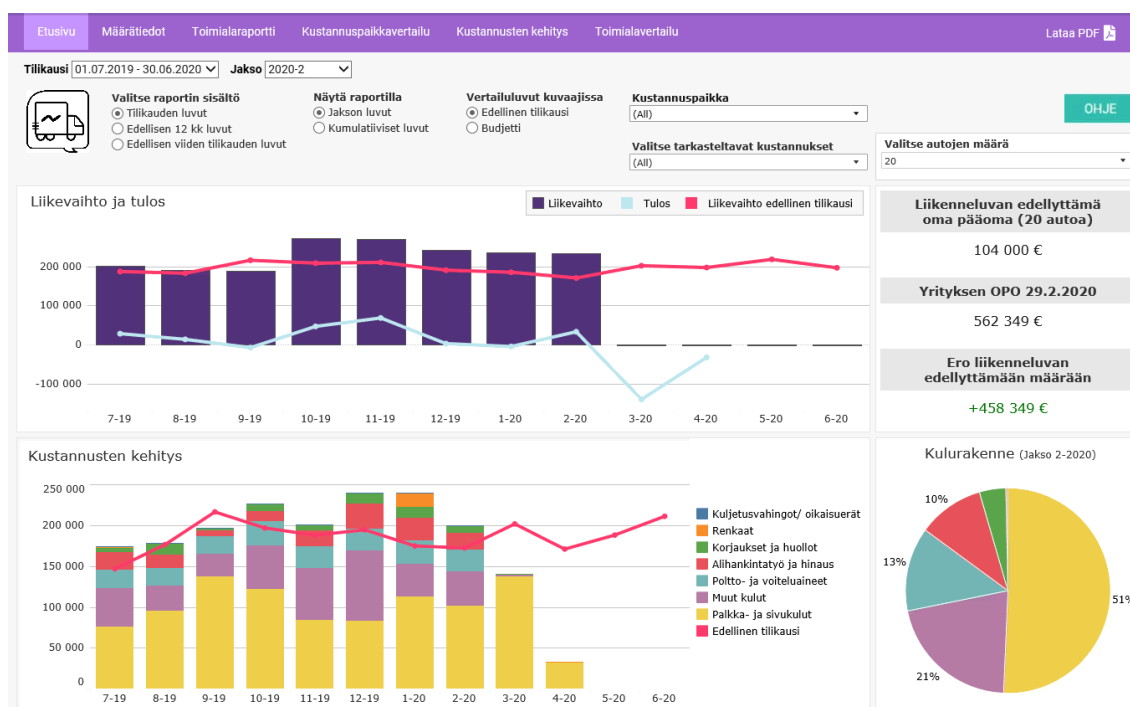
Raporttien luettavuuden ja selkeyden vuoksi päätettiin sisältö lopulta jakaa kuudelle eri välilehdelle. Välilehdet ovat: Etusivu, Kustannuspaikkavertailu, Kustannusten kehitys, Määrätiedot, Toimialaraportti ja Toimialavertailu.

Etusivu

Etusivulle (kuva 6) tulee oletuksena näkyviin pylväskuvaajana kuluven tilikauden viimeisimpään raportoituun kuukauteen asti liikevaihto ja tulos. Toteutunut liikevaihto esitetään pylväinä, ja tulos trendiviivana. Lisäksi esitetään trendiviivana edellisen tilikauden liikevaihto. Niillä asiakkailla, joilla on käytössä budjettiseuranta Talenomilla, toteutunutta myyntiä verrataan budjetoituun myyntiin. Lukuja voi tarkkailla kuluven tilikauden ajalta, viimeisimpien 12 kuukauden ajalta tai viimeisten viiden tilikauden ajalta. Lukuja voidaan tarkastella kuukausitasolla tai kumulatiivisena kertymänä.

Etusivulle tulee myös nopea katsaus kustannusten kehityksestä. Pylväskuvaajassa esitetään kuljetustoimialalle tärkeimpien kustannusten kehitys kuukausitasolla. Lisäksi kulurakenne esitetään ympyräkuvaajassa, jossa eri kulut esitetään prosenttiosuuksina kokonaiskuluista. Asiakas voi valita mitkä kaikki kulut kuvaajassa esitetään, ja kuvaaja on myös mahdollista rajata koskemaan vain tiettyjen kustannuspaikkojen kuluja.

Etusivulle tulee myös liikennelupien edellyttämän oman pääoman laskuri. Laskuriin syötetään liikennelupaa edellyttävän liiketoiminnan käytössä olevien autojen lukumäärä, jolloin laskuri ilmoittaa, paljonko omaa pääomaa pitäisi olla. Laskuri ilmaisee, paljonko yli tai alle oman pääoman määrä on suhteessa liikenneluvan edellyttämään määrään. Etusivu tulee näkyville kaikille kuljetustoimialan asiakkailla. Taksiliikennettä harjoittavia yrityksiä liikeluvan edellyttämä oman pääoman laskuri ei koske. Raporttien jatkekehityksessä tähän voidaan yrittää keksiä ratkaisu, jossa sivulla ei näy tarpeettomia raportteja.

KUVA 6. Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien etusivu (Talenom Oyj n.d.b)

Kustannuspaikkavertailu

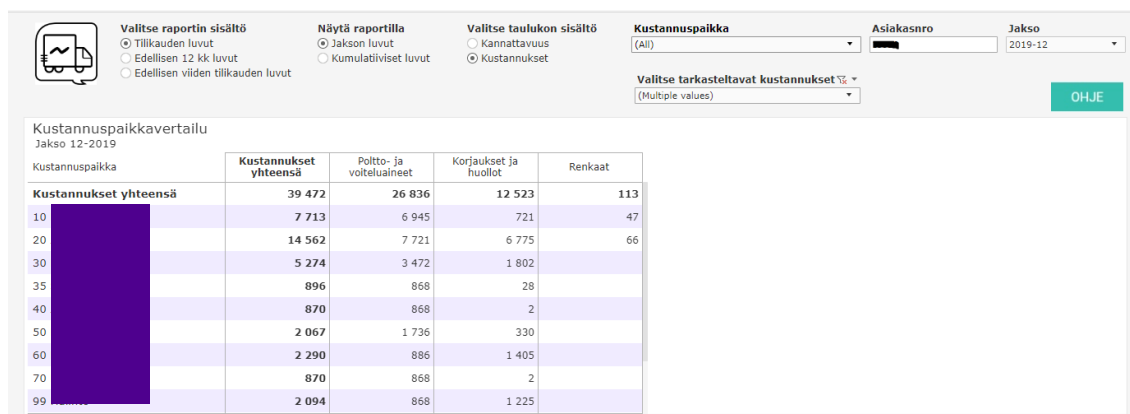
Kustannuspaikkavertailu (kuva 7) antaa etusivua yksityiskohtaisempaa tietoa kustannusten määrästä ja kustannuspaikkojen kannattavuudesta. Tämä sivu tulee näkyviin vain niille asiakkaille, joilla on käytössään kustannuspaikkaseuranta. Oletuksena sivulle tulee näkyviin kuluvan tilikauden luvut viimeisimpään raportoituun kuukauteen asti. Kustannuspaikkavertailussa päädyttiin esittämään eri kustannuspaikkojen tunnuslukuja sekä taulukkomuodossa että graafisena esityksenä. Osalla asiakkaista kustannuspaikkoja voi olla todella paljon, jopa sata. Siksi päädyttiin esittämään graafisena nuolikuvaajana parhaat kuusi, ja heikoimmat kuusi kustannuspaikkaa. Kuvassa 7 esimerkiasiakkaalla on vain 11 kustannuspaikkaa, joten heikommin kannattavia kustannuspaikkoja esitetään kuvajassa vain viisi kappaletta. Vertailukriteerinä on käyttökateprosentti. Lisäksi kuvaajaan lisättiin tieto käyttökateprosentin muutoksesta edelliseen vuoteen verrattuna. Taulukossa on esitetty kaikkien kustannuspaikkojen vastaavat tiedot. Kustannuspaikkoja voi tarkastella valinnan mukaan kannattavuuden tai kustannusten näkökulmasta. Jos tarkastellaan kustannuksia, taulukkoon tulostuvat euroina kustannukset, jotka kyseiselle kustannuspaikalle on jaettu kirjanpidossa (kuva 8).

Mikäli halutaan tarkastella kustannuspaikkojen kannattavuutta, taulukkoon tulostuu kustannuspaikan liikevaihto, liikevaihdon osuus kokonaisliikevaihdosta, kustannuspaikan myyntikate- ja käyttökateprosentti ja tulosprosentti. Lisäksi taulukkoon tulostuu kustannuspaikalle määriteltä tavoitekäyttökateprosentti, jonka asiakas voi itse määritellä määrätiedot-sivulla. Mikäli kustannuspaikka ei yllä sille asetettuun tavoitekäyttökatteeseen, kyseisen kustannuspaikan rivi taulukossa muuttuu punaiseksi, ja jos tavoite on saavutettu, rivi näkyy vihreänä.

KUVA 7. Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien kustannuspaikkavertailu, taulukon sisällöksi valittu kannattavuus (Talenom Oyj n.d.b)

Lukuja voi tarkastella tilikauden ajalta, edellisten 12 kuukauden ajalta tai viimeisten viiden tilikauden ajalta. Luvut voidaan valita taulukkoon joko kuukausittain esitettyinä tai kumulatiivisina kertyminä. Asiakas voi valita, näkyvätkö taulukossa kaikki kustannuspaikat, tai valita haluamansa kustannuspaikat vertailuun. Lisäksi asiakas voi valita, mitä kustannuksia verrataan. Valittavana ovat palkat, polttoaineet, korjaukset ja huollot, renkaat, alihankinta, kuljetusvahingot ja muut myynnin oikaisuerät sekä muut kustannukset.

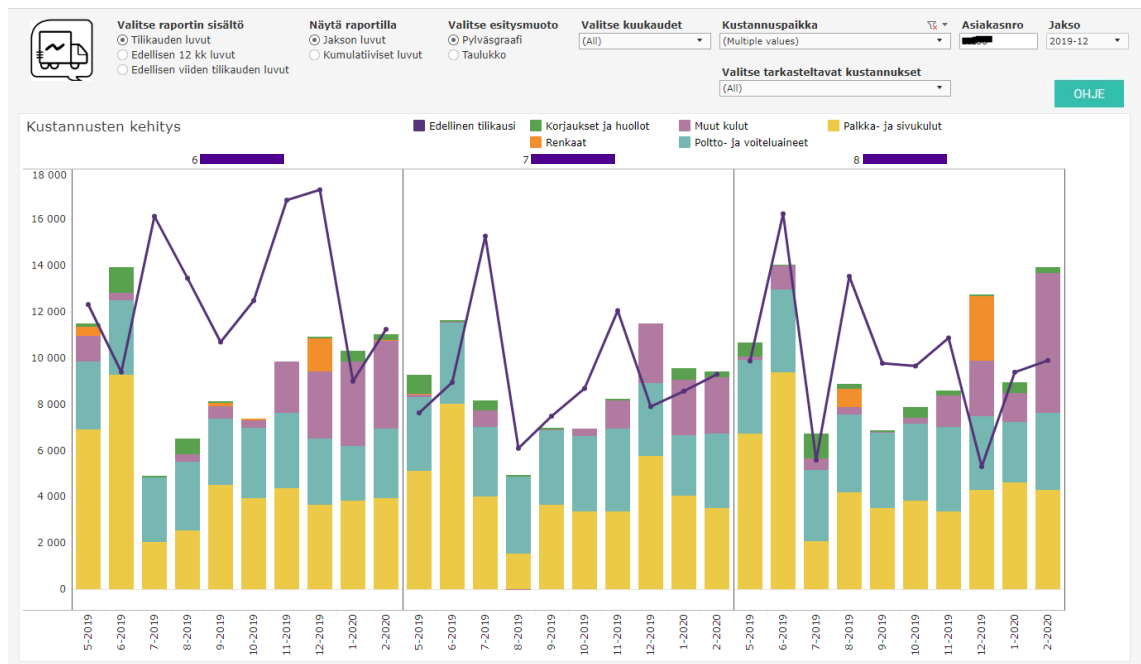

KUVA 8. Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien kustannuspaikkavertailu, taulukon sisällöksi valittu kustannukset (Talenom Oyj n.d.b)

Kustannusten kehitys

Kustannusten kehitys -sivu (kuva 9) näkyy kaikille kuljetusalan asiakkaille. Esitystapa eroaa kustannuspaikkavertailusta, sillä kustannukset esitetään pylväskuvaajana. Sivulla näkyy oletuksena tilikauden luvut viimeisimpään raportoituun kuukauteen asti. Luvut voidaan valita nähtäväksi myös edellisten 12 kuukauden ajalta tai edellisten 5 tilikauden ajalta. Luvut voi valita joko kuukausittain esitettynä, tai kumulatiivisena kertymänä.

Kustannusten kehitys -kuvaajassa on eri värikoodeilla kuvattu kustannukset: palikat, polttoaineet, korjaukset ja huollot, renkaat, alihankinta, kuljetusvahingot ja muut myynnin oikaisuerät sekä muut kustannukset. Asiakas voi valita, mitkä edellä mainituista kustannuksista vertailuun otetaan. Kuvaajassa on myös trendiviiva kuvaamassa kyseisten kustannusten yhteismäärää edellisellä tilikaudella.

KUVA 9. Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien kustannusten kehitys -näkymä, esitysmuodoksi valittu pylväskuvaaja (Talenom Oyj n.d.b)

Kun tietokoneen näytön kursorin vie kuvaajassa olevien pylväiden päälle, näkyviin tulee kuvaajan osoittama euromäärä. Osa kustannuksista on kuitenkin paljon pienempinä pylväinä kuvaajassa, joten kursorilla voi olla vaikea osua niihin. Tästä syystä yhdessä ohjelmistokehitystiimin kanssa päätettiin sivulle lisätä mahdollisuus tutkia kustannuksia myös taulukkomuodossa (kuva 10).

Valitse raportin sisältö

☒ Tilikauden luvut
☐ Edellisen 12 kk luvut
☐ Edellisen viiden tilikauden luvut

Näytä raportilla

☒ Jakson luvut
☐ Kumulatiiviset luvut

Valitse esitysmuoto

☐ Pylväsgraafi
☒ Taulukko

Valitse kuukaudet

(All)

Kustannuspaikka

(Multiple values)

Asiakasno

Jakso

2019-12

Valitse tarkasteltavat kustannukset

(All)

OHJE

Kustannusten kehitys

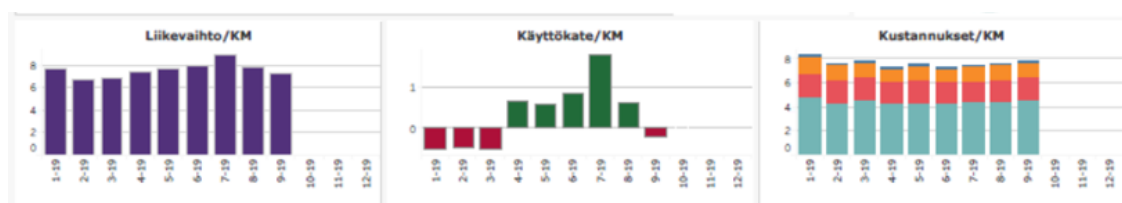
Kustannuspaikka	Kustannukset		Yhteensä	5-2019	6-2019	7-2019	8-2019	9-2019	10-2019	11-2019	12-2019	1-2020	2-2020
Yhteensä			280 615	31 452	39 629	19 803	20 346	22 007	22 245	26 716	35 190	28 839	34 387
6	Palkka- ja sivukulut		45 096	6 925	9 294	2 048	2 535	4 515	3 954	4 377	3 643	3 851	3 954
	Poltto- ja voiteluaineet		29 289	2 929	3 213	2 793	3 005	2 880	3 026	3 246	2 868	2 340	2 988
	Muut kulut		15 211	1 100	334		310	524	334	2 235	2 921	3 656	3 796
	Renkaat		2 117	395				146	71		1 441		63
	Korjaukset ja huollot		2 809	158	1 098	58	670	76			42	471	235
7	Palkka- ja sivukulut		42 468	5 134	8 043	4 007	1 552	3 674	3 357	3 370	5 758	4 068	3 506
	Poltto- ja voiteluaineet		32 131	3 171	3 530	3 024	3 333	3 235	3 276	3 587	3 160	2 586	3 231
	Muut kulut		9 835	115	8	703	-21	18	334	1 202	2 593	2 430	2 453
	Renkaat		54	54									
	Korjaukset ja huollot		2 196	800	48	446	58	58		81		471	235
8	Palkka- ja sivukulut		46 346	6 723	9 406	2 091	4 181	3 525	3 833	3 372	4 295	4 629	4 292
	Poltto- ja voiteluaineet		32 647	3 217	3 581	3 068	3 382	3 281	3 324	3 638	3 206	2 623	3 327
	Muut kulut		13 315	115	1 010	499	334	18	259	1 373	2 391	1 244	6 071
	Renkaat		3 553				770	2 782			2 782		
	Korjaukset ja huollot		3 549	617	64	1 066	237	58	478	236	89	471	235

KUVA 10. Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien kustannusten kehitys -näkymä, esitysmuodoksi valittu taulukkomuoto (Talenom Oyj n.d.b)

Määrätiedot

Määrätiedot-sivulla (kuva 11) asiakas näkee tunnuslukuja, jotka on johdettu erilliseltä Talenom Onlinen määrätieto-lomakkeelta. Määrätiedot-lomakkeelle asiakas voi itse syöttää ajettut kilometrit päivittäin, kuukausittain tai vuositasolla, joko kaikki ajoneuvot yhteensä tai halutessaan kustannuspakoittain eriteltyinä. Asiakas voi myös syöttää kuljetetut tonnit tai ajettut työtunnit vastaavalla tarkkuudella, sen mukaan, mikä määräyksikkö on hänen liiketoiminnassaan olennaisin toiminnan laajuuden mittari. Lisäksi asiakas voi syöttää määrätietoihin itse määrittelemänsä tavoitemyyntikateprosentin.

Asiakkaan Määrätiedot -välilehdelle syöttämistä arvoista muodostuu pylväskuvaaja, joka kuvaa ajettujen kilometrien, tonnien tai työtuntien määrää suhteessa liikevaihtoon tilikauden aikana viimeisimpään raportoituun kuukauteen saakka. Myös tässä osiossa asiakas voi valita, miltä ajanjaksolta lukuja tarkastelee. Raportissa on myös kuvaaja, joka ilmaisee ajettujen kilometrien tai työtuntien, tai kuljetettujen tonnien määrää suhteessa käyttökatteeseen, eli mikä on kannattavuus valittua toiminnan laajuutta kuvaavaa yksikköä kohden. Lisäksi määrätiedoista saadaan kuvaaja, paljonko kustannuksia on kertynyt valittua yksikköä kohden.

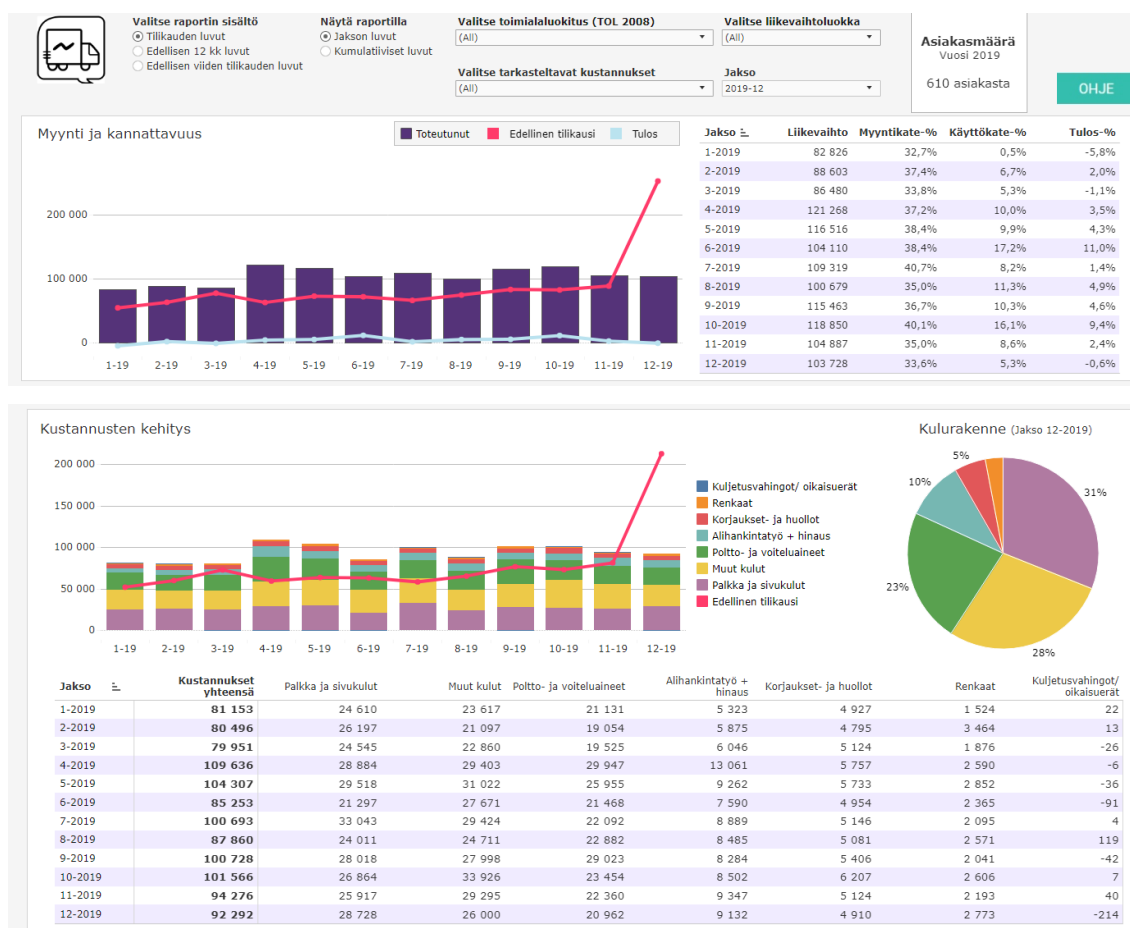

KUVA 11. Määrätietojen perusteella laskettuja tunnuslukuja (Talenom Oyj n.d.b)

Määrätiedot-raportin kohdalla huomattiin, että teknisistä syistä raportti on mahdollista saada käyttöön vain niille asiakkaille, joiden kirjanpito on siirretty Talenom uusia kirjanpito-ohjelmistoon. Tämä kattaa suuren joukon asiakkaita, mutta toistaiseksi kaikkia asiakkaita ei ole voitu siirtää uuteen kirjanpito-ohjelmaan. Rajoittavia tekijöitä ovat esimerkiksi käyttöomaisuuskirjanpito ja konsernitilinpäätös. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että määrätiedot eivät ole joidenkin suurempien yritysten käytössä, mikä on harmillista. Tilanteeseen on kuitenkin tulossa muutos viimeistään keväällä 2021, jolloin kaikkien asiakkaiden on tarkoitus olla uudessa kirjanpito-ohjelmassa.

Toimialaraportti

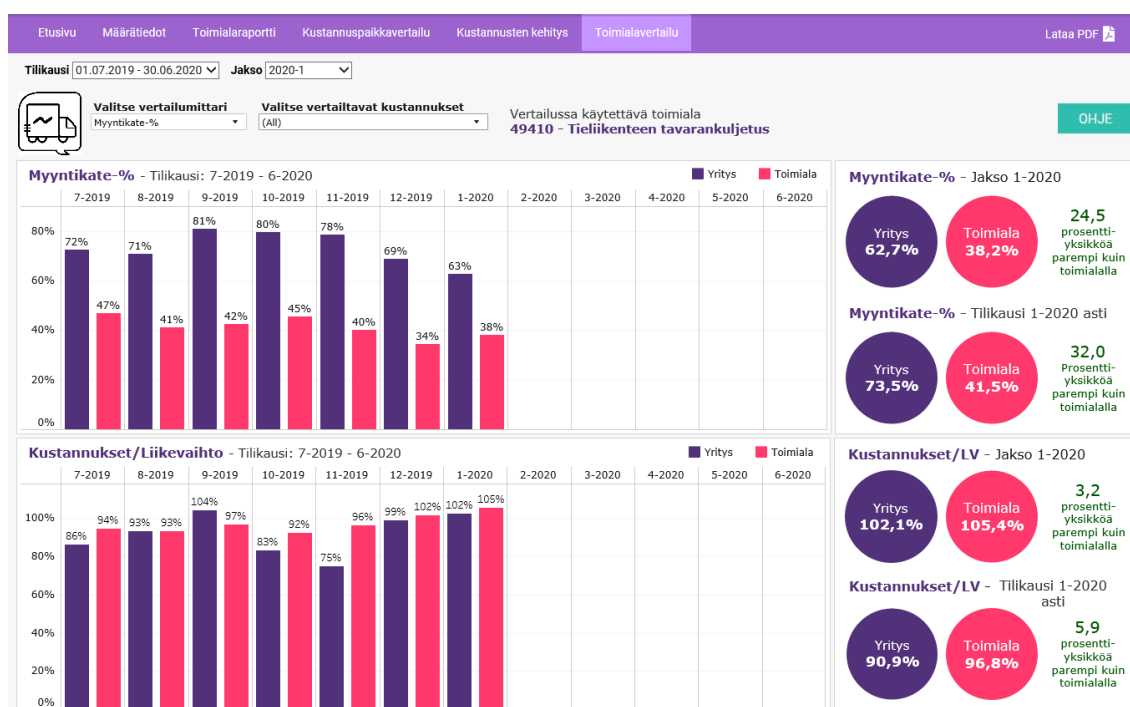
Talenom Onlinessa olevan toimialavertailun lisäksi asiakkaille haluttiin tarjota yksityiskohtaisempi raportti toimialan tyypillisistä tunnusluvuista. Toimialaraportti (kuva 12) tulee kaikkien kuljetustoimialan asiakkaiden käyttöön. Toimialaraporttiin kerätään vastaavat tiedot kuin Kustannusten kehitys -raporttiin, mutta luvut esitetään keskiarvona kaikilta Talenomin kuljetustoimialan asiakkailta. Asiakas voi valita, mitkä TOL2008-luokitukset otetaan raportin vertailuun mukaan. TOL2008-luokituksissa on paljon yksityiskohtaisempaa tietoa yrityksen toimialasta kuin päätoimialaluokituksessa. Vertailun luotettavuuden ja toisaalta asiakkaiden tietoturvan vuoksi päätettiin, että vertailuun on mahdollista ottaa vain ne TOL2008-luokitukset, joissa on asiakkaita vähintään 5 kappaletta. Myös vertailuun otettavien yritysten liikevaihtoluokka on asiakkaan valittavissa. Vaihtoehdot ovat 0–200000 €, 200001–1000000 € ja yli 1000000 €.

KUVA 12. Kuljetustoimialan BI Lite -raporttien toimialaraportti (Talenom Oyj n.d.b)

Toimialavertailu

Kuljetustoimialan BI Lite -raportteihin haluttiin myös toimialavertailu, jossa asiakas voi verrata oman yrityksensä tunnuslukuja toimialan keskiarvoihin. Vertailuun (kuva 13) tulevat mukaan yrityksen kanssa samaan TOL2008-luokitukseen kuuluvat yritykset, mikäli vertailtavia yrityksiä on vähintään viisi kappaletta. Vertailumittariksi voi valita myyntikateprosentin, käyttökateprosentin tai tulosprosentin. Lisäksi verrataan kustannuksia suhteessa liikevaihtoon. Vertailuun voi ottaa mukaan kaikki kustannukset tai valita haluamansa kustannukset.

KUVA 13. Toimialavertailu, yrityksen tunnusluvut verrattuna toimialan tunnuslukuihin (Talenom Oyj n.d.b)

6 TALOUSRAPORTIT RAVINTOLATOIMIALALLE

Ravintolatoimialan asiakkailta kysyttiin, mitä liiketoiminnan lukuja he tällä hetkellä seuraavat, ja millaisia toiveita heillä olisi verkkopalvelusta löytyvien raporttien suhteen. Avoimia kysymyksiä oli neljä (ks. luku 4.4 yllä), ja muutamia ehdotuksia tunnusluvuille oli mietitty etukäteen käytettäväksi tarvittaessa.

6.1 Ravintolatoimialan asiakkaiden haastattelut

Haastateltavia yrityksiä valittiin aluksi 18, joista tavoitettiin lopulta vain 8 haastateltuja varten. Kaikki suhtautuivat kehitysajatuksen positiivisesti ja olivat kiinnostuneita toimialalle räätälöidyistä raporteista, mutta monelle yrittäjälle ajankohta oli niin kiireinen, että haastattelulle ei löytynyt aikaa. Kolmelle asiakkaalle lähetettiin heidän toiveidensa mukaan haastattelukysymykset sähköpostilla, mutta vain yhdeltä saatiin vastaukset. Taulukossa 2 on esitetty haastateltujen asiakkaiden toimialaluokitukset ja kokoluokat edellisen tilinpäätöksen liikevaihdon perusteella.

TAULUKKO 2. Haastateltujen ravintolatoimialan asiakkaiden toimiala- ja kokoluokitukset.

Toimiala (TOL2008 -luokitus)	Koko (LV ed. tilikausi)
56101 Ravintolat	3 050 000
56101 Ravintolat	4 560 000
56101 Ravintolat	500 000
56101 Ravintolat	780 000
56210 Pitopalvelu	300 000
56102 Kahvila-ravintolat	800 000
56101 Ravintolat	760 000
56101 Ravintolat	3 400 000

Haastateltavien määrän jäädessä toivottua vähäisemmäksi, tietoa kerättiin myös ravintolatoimialatiimissä työskenteleviltä taloushallinnon asiantuntijoilta heidän kokemukseensa ja asiantuntijuuteensa pohjautuen. Asia otettiin esille useam-

massa tiimin yhteisessä palaverissa, ja kerättiin ajatuksia sen pohjalta, mitä asiantuntijat ovat havainneet asiakkaidensa seuraavan ja millaisia toiveita heille mahdollisesti on esitetty raportoinnin suhteen.

Taloushallinnon asiantuntijoiden ja asiakkaiden lisäksi arvokasta tietoa ravintolalan tunnusluvuista ja vertailuarvoista saatiin Talenomin myynnin senior advisor J. Keisalta, jota haastateltiin puhelimitse (Keisa 2019).

6.2 Ravintolatoimialan haastatteluvastaukset

Haastatellut ravintolayrittäjät seuraavat vastausten perusteella selkeästi eniten liikevaihtoa ja lopullista tulosta kuukausi- ja tilikausitasolla. Lisäksi kaikilta haastatelluilta nousi esiin kateseuranta, jota tehdään eri tasoilla. Osa ravintolayrittäjistä seuraa vain myyntikatetta kokonaisuutena, osa taas hyvinkin tarkasti esimerkiksi eri tuoteryhmien tai jopa yksittäisten tuotteiden katteita. Seurannan tarkkuus riippuu osittain siitä, mikä kassajärjestelmä yrityksellä on käytössä. Osa kassajärjestelmistä tarjoaa lukuisia kateraportteja suoraan myyntien perusteella, osasta taas saa ainoastaan myynnit tuoteryhmittäin ja eri maksutavat. Yksinkertaisempien kassajärjestelmien käyttäjät joutuisivat itse laskemaan katteita, ja tämä jää useimmilta tekemättä ajan rajallisuuden vuoksi.

Kateraporttien sisällön suhteen haastatteluissa nousi esiin erityisesti ruoan myyntikatteen seuranta, jota ei tällä hetkellä ole suoraan saatavilla Talenomin Online-tulosseurannassa. Osa yrittäjistä toivoi kateseurantaa tuote- tai tuoteryhmätasolla (esim. lounas vs. annosruoat listalta). Lisäksi toivottiin, että raporteilla näkyisi myyntikate ilman muuttuvia palkkoja, ulkopuolisia palveluita ja muita muuttuvia kuluja, mikä mahdollistaisi ”puhtaan” myyntikatteen seurannan ilman asiakkaan omia laskelmia tai taloushallinnon asiantuntijan laatimia erillisiä taulukoita.

Myyntikatteen seurannan tärkeyttä korosti haastateltujen asiakkaiden lisäksi myös Keisa, jonka mukaan huonosti mietitty hinnoittelu on ”ravintoloiden perisynti”. Hänen mukaansa ravintolan myyntikatteen tulisi pysyä 70 % tuntumassa, jotta toiminta olisi oikeasti kannattavaa, ja ostojen sekä henkilöstökulujen seurannan lisäksi olisi tärkeää tarkkailla myös tuotteiden hinnoittelua. Hän korosti, että

mikäli myydään tuotteita liian halvalla, ostojen prosenttiosuus liikevaihdosta kasvaa, ja tämä johtaa myyntikatteen laskemiseen.

Koska henkilöstökulut muodostavat ravintola-alalla yhden suurimmista kulu- lueristä, niitä seurataan haastatteluvastausten perusteella lähes jokaisessa yri- tyksessä. Osa yrittäjistä seuraa ainoastaan palkkakuluja, muutama taas laskee tehokkuutta esimerkiksi käytetyistä tunteista suhteessa liikevaihtoon. Myös asia- kaskohtainen keskiostos nousi esiin mahdollisten seurattavien asioiden listalla.

Moni yrittäjistä on kiinnostunut lukujen vertailusta toimialan sisällä. Esimerkiksi yksi yrittäjistä kertoi pohtineensa paljon sitä, miltä oma kulurakenne näyttää mui- hin vastaavanlaisiin ravintoloihin verrattuna - mikä on esimerkiksi normaali hen- kilöstökuluprosentti heidän tyyppiselleen ravintolalle. Toimialavertailusta tekee haastavan se, että ravintola-ala kattaa niin monipuolisesti erilaisia yrityksiä, että luotettavaa vertailua esimerkiksi henkilöstökuluista on vaikea tehdä.

Keisa (2019) toi haastattelussaan esille kulujen jakautumisrakenteen, jota voi so- veltaa ravintolatoimialan asiakkaiden liiketoimintaan. Tässä "30/30/30/10" -ra- kenteessa kulut jakautuvat liikevaihdon suhteessa niin, että ostojen suhde liike- vaihtoon on 30 %, palkkojen 30 %, ja muiden kulujen 30 %. Jäljelle jäävä 10 % osuus liikevaihdosta tulisi olla käyttökateen osuus (eli liikevaihto - muuttuvat ja kiinteät kulut). Hänen mukaansa tätä mallia seuraamalla on helppo havaita, jos jokin kuluerä haukkaa liian suuren osuuden suhteessa liikevaihtoon, ja siten pie- nentää käyttökateä.

6.3 Ravintolatoimialan haastattelujen analysointi ja ehdotukset

Haastatteluista nousi vahvasti esiin yrittäjien kiireisyys, suuri osa heistä on itse töissä ravintoloissa ja raporttien seuraamiseen on vain vähän aikaa. Jo ennen haastattelujen aloittamista oli tiedossa, että suuri osa ravintolayrittäjistä ehtii hä- din tuskin vilkaista kuukausittaisia raportteja. Siksi olisi tärkeää, että yrittäjiä kiin- nostava tieto saataisiin esitettyä mahdollisimman visuaalisesti, selkeästi ja hel- posti.

Kuten kuljetusalan yrittäjillä, myös ravintolayrittäjillä on vastausten perusteella käytössä Talenomin raporttien lisäksi joko kassajärjestelmän tuottamia tai heidän itse laatimiaan raportteja. Heillä on siis käytössään jo paljon tietoa, mutta se on jakautunut useampaan eri kanavaan, ja yhteen paikkaan kootulle informaatiolle olisi tilausta.

Katteiden seuranta korostui asiakkaiden toiveissa eniten, ja erityisesti ruoan kate-seurantaa toivottiin. Tuoteryhmäkohtaista kate-seurantaa ei ole tällä hetkellä tarjolla Talenom Onlinen tulosseurannassa. Raporteille olisi siis tärkeää saada eri tuoteryhmien katteet niin, että ne olisivat nähtävissä kertavilkaisulla.

Toisena tärkeänä asiana esiin nousi kannattavuuden seuranta kustannusrakenteen ja kustannuspaikkojen osalta. Raporteille haluttiin tuoda vertailukohteeksi Keisan (2019) esittämä 30/30/30/10 -kannattavuusrakenne, johon yrittäjän olisi helppo verrata oman yrityksensä tilannetta. Hinnoittelun avuksi mietittiin mahdollisuutta luoda hinnoittelulaskuri, jossa käytettäisiin apuna hinnoittelukerrointa.

Tarve liikevaihdon ja kustannusten vertailulle esimerkiksi kustannuspaikoittain ja toimialan sisällä samankaltaisten yritysten kesken nousi myös vahvasti esiin vastauksista. Siksi BI-raporteille haluttiin ehdottomasti mahdollisuus vertailla kustannuspaikkoja keskenään.

Vertailun helpottamiseksi haluttiin tarjota asiakkaille ravintola-alan viitearvoja myyntikatteeseen ja henkilöstökuluihin, ja mahdollisuutta verrata omia lukuja niihin. Visuaalisen selkeyden vuoksi nousi esille mahdollisuus esittää lukuja eri väreillä. Esimerkiksi jos tietty luku muuttuu radikaalisti, se voisi muuttua punaiseksi tai muuten tulla jonkinlainen ”hälytys” joka kiinnittää huomion. Samoin viitearvoihin vertailussa olisi hyvä käyttää värejä havainnollistamiseksi, esimerkiksi vihreä jos luku on viitearvoihin nähden hyvä, keltainen jos sitä on syytä tarkkailla, ja punainen jos luku on viitearvoihin nähden heikko.

Henkilöstökulut ja niiden seuranta korostuivat vastauksissa, ja koska henkilöstökulut muodostavat yhden ravintola-alan suurimmista kulueristä, niille haluttiin luoda oma osionsa uusille raporteille. Tämä osio sisältäisi myös tehokkuuden

seurantaa. Ravintolatiimin palaverissa nousi esiin idea reaaliaikaisesta sääennusteesta, joka auttaisi henkilöstömäärän suunnittelussa, esimerkiksi kesällä terrassikeleihin varautuessa.

Asiakkaiden antamia vastauksia käytiin läpi yhdessä ravintolatiimin taloushallinnon asiantuntijoiden kanssa, ja tulosten pohjalta luonnosteltiin ensimmäiset ehdotukset tulevien raporttien sisällölle ja visuaaliselle ulkomuodolle. Tiimin palaverissa esiin nousi myös mahdollisuus kannustaa ravintolayrittäjiä tavoitteiden asettamiseen ja budjetointiin. Päätettiin ehdottaa raporteille mahdollisuutta syöttää esimerkiksi koko vuoden tai tietyn jakson liikevaihtotavoite, jonka toteutumista voisi seurata piirakkakaavion muodossa. Liikevaihtotavoitteesta olisi mahdollista tuottaa henkilöstölle vietäviä tavoitteita, esimerkiksi päiväkohtaisesta myynnistä työtuntia tai työntekijää kohden. Ohjelmistotiimille lähetetty ensimmäinen ehdotus sisälsi seuraavat osiot:

Kannattavuus (etusivu)

Kulujen jakautuminen haluttiin tähän osioon näkyviin liikevaihdon suhteessa, vertailulukuina 30/30/30/10 -jako. Näkymään toivottiin sekä valitun jakson luvut, että kumulatiivinen tilanne tilikauden alusta. Tähän osioon haluttiin mukaan myös asiakkaan itse määrittelemä tavoiteliikeyvaihto ja sen seuranta, esitettynä ympyräkaavion muodossa. Tähän osioon ehdotettiin mukaan reaaliaikaista sääennustetta henkilöstömäärän suunnittelua tukemaan.

Kustannuspaikkaseuranta

Tähän osioon haluttiin kulurakenne tai liikevaihto kirjanpidosta saatavan tuloslaskelman mukaan ympyräkaaviona, sekä valitulta kaudelta että kumulatiivisesti tilikauden alusta. Näkymään toivottiin mahdollisuutta valita mukaan halutut kustannuspaikat, ja viereen haluttiin näkyviin kustannuspaikkaranking liikevaihdon perusteella. Ympyräkaavion alapuolelle haluttiin vielä näkyviin lukumuotoinen tuloslaskelma niin, että jokainen kustannuspaikka on esitettynä vierekkäin omana osionaan, jotta vertailu olisi mahdollista. Kaikkien kustannuspaikkojen yhteenlasketut luvut toivottiin esitettävän myös omana sarakkeenaan.

Kateseuranta

Tässä osiossa toivottiin asiakkaalla olevan valittavana eri tuoteryhmien (olut, alkoholi, ruoka ja virvokkeet) kateseuranta. Katteet haluttiin näkyviin sekä kuukausikohtaisesti eriteltynä pylväskaaviona, että lukumuotoisena raporttina. Reunaan toivottiin prosenttivertailua edelliseen kauteen ja vuoteen niin, että edellisvuotta parempi tilanne näkyy vihreänä nuolena ylöspäin, ja huonompi lukema punaisena nuolena alaspäin. Pylväskaavioon ehdotettiin lisättäväksi alan yleiset viitearvot myyntikatteille, jolloin asiakkaan on helppo verrata omaa tilannettaan niihin. Pylväiden väriä ehdotettiin muuttuvaksi sen mukaan, miltä luku näyttää suhteessa viitearvoon: tavoitearvon saavutettaessa tai ylittyessä vihreä, tarkkailtava tilanne keltainen, ja viitearvon alittuessa merkittävästi punainen. Tähän osioon ehdotettiin myös alkoholimyynnin seurantaa euroissa puolivuotisraportteja varten.

Henkilöstö ja tehokkuus

Tässä osiossa haluttiin esittää henkilöstökulujen määrä suhteessa liikevaihtoon ympyräkaavion muodossa, ja sen vieressä viitearvot optimaalisista palkkakuiluista ravintolan tyyppin mukaan. Valittaviksi ravintolatyypeiksi ehdotettiin seuraavia: ruokaravintola, pub tai baari, pikaruokaravintola tai grilli. Lisäksi haluttiin esittää havainnollistava vertailuprosentti viitearvoon nähden siten, että prosenttiluku näkyisi punaisella, mikäli kulut ylittävät viitearvon, ja vihreällä, mikäli ne ovat viitearvon mukaiset tai pienemmät. Tähän osioon toivottiin myös tehokkuusseurantaa myynnin suhteesta käytettyihin työtunteihin, eli paljonko euromääräistä myyntiä on jokaista käytettyä työtuntia kohti. Tähän haluttiin mahdollisuus syöttää myös tavoiteluvut. Toisena seurantakohteena ehdotettiin asiakaskohtaista liikevaihtoa, ja kolmantena päiväkohtaista liikevaihtoa, joihin olisi molempiin mahdollista syöttää tavoitteet. Kaikissa kolmessa seurannassa haluttiin lisätä viereen vertailuprosentti tavoitteeseen nähden, jälleen huonommat lukemat punaisella ja paremmat vihreällä esitettynä.

6.4 Ravintolatoimialan BI Lite -raporttien toteutus

Raporttien toteutus BI Lite -palveluun ravintola-alan asiakkaille tehtiin, kuten kuljetusalankin osalta, Talenomin ohjelmistokehitystiimissä. Ravintolatiimin talous-

hallinnon asiantuntijoiden kanssa tehtiin yhteistyötä raporttien sisältöön ja ulkoasuun liittyen. Kun raportteja lähdettiin toteuttamaan ja jalostamaan, ravintolatiimin osalta päävastuussa oli tämän työn kirjoittajista Anne Lehikoinen ja ravintolatiimin toisen palveluryhmän palvelupäällikkö Niina Santala. Kehitystyötä tehtiin ohjelmistokehitystiimin kanssa pääosin sähköpostitse ja puhelinneuvotteluiden avulla, koska ravintolatiimin toimipiste sijaitsee Tampereella ja ohjelmistokehitystiimi toimii Oulussa.

Raporttien ulkoasua suunniteltiin alustaviin luonnoksiin niin, että niissä näkyisi ehdotukset toivotuista graafisista esitysmuodoista eri tunnusluvuille. Tietyille luvuille haluttiin saada toivotun visuaalisen esitystavan lisäksi lukumuotoiset taulukot, joista olisi helppo tarkastella euromääräisiä lukuja ja tehdä vertailua esimerkiksi edellisen vuoden vastaaviin lukuihin.

Kehitysprosessi eteni siten, että ohjelmistotiimi laati luonnosten ja muutamien tarkentavien kysymysten perusteella ensimmäiset versiot, joihin Lehikoinen ja Santala tutustuivat ja esittivät kehitys- ja muutosehdotuksia. Kommenttien pohjalta ensimmäiseen versioon tehtiin muutoksia ja korjauksia. Sama prosessi toistui muutamia kertoja, ja lähes lopullisiin versioihin pyydettiin vielä kommentteja koko ravintolatiimiltä. Valmiit raportit tulevat näkyviin kaikille ravintolatiimin asiakkaille, jotka on luokiteltu Talenomin päätoimialaluokituksen perusteella toimialaan 5.1 Ravintolat.

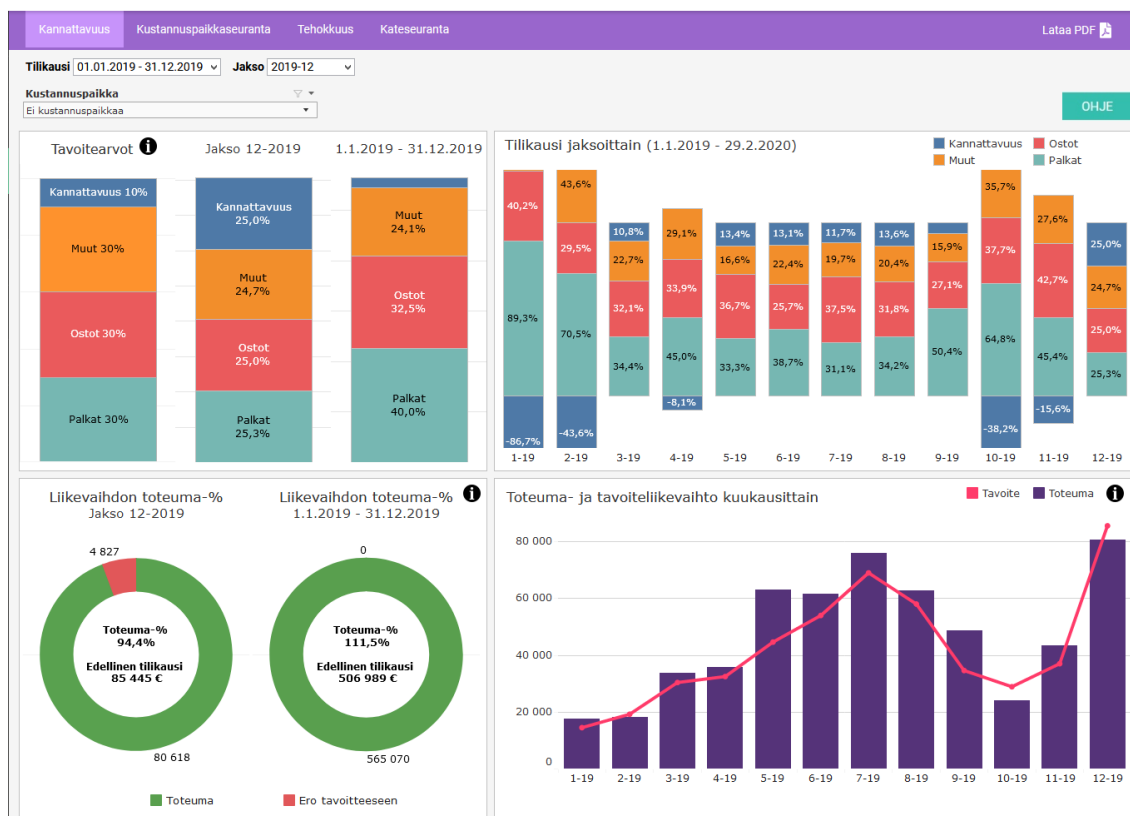
Ensimmäisessä ohjelmistotiimille lähetetyssä luonnosehdotuksessa raporttien sisältö oli jaettu neljään kategoriaan: kannattavuus, kateseuranta, kustannuspaikkaseuranta ja tehokkuus. Raporteille luotiin niiden perusteella erilliset välilehdet kutakin kategoriaa varten.

Etusivu / Kannattavuus

Ensimmäiseksi välilehdeksi valikoitui kannattavuusosio (kuva 14). Osiossa esitetään kuluseuranta valitulta jaksolta sekä kumulatiivisesti tilikauden alusta, ja vertailukohteena esitetään alan yleiset tavoitearvot. Näkyvillä on myös liikevaihdon toteuma valitulta jaksolta ja kumulatiivisesti tilikauden alusta.

Kulurakenne esitetään pylväskaaviona, jossa kulut on jaoteltu kolmeen ryhmään: palkat, ostot ja muut kulut. Kaaviossa näkyy kunkin kuluryhmän osuus suhteessa liikevaihtoon, ja neljäs (sininen) osio kuvaa kannattavuutta, eli kulujen jälkeen jäljelle jäävää osuutta liikevaihdosta. Tavoitearvot esitetään vasemmalla 10/30/30/30 -mallin mukaisesti. Keskimäinen pylväs näyttää valitun jakson luvut, ja oikeanpuolimmainen pylväs näyttää kumulatiiviset luvut tilikauden alusta. Vieressä on tarkasteltavana koko tilikausi jaksoittain. Kuvassa 14 on valittuna joulukuun 2019 luvut, ja keskimäisestä pylvästä nähdään, että kannattavuus on tavoitearvoja paremmalla tasolla. Tilikauden alusta taas kannattavuus on jäänyt hieman tavoitearvoa pienemmäksi.

Liikevaihdon toteuma esitetään rengaskaaviona, joka seuraa liikevaihdon kehitystä tavoitteeseen nähden. Tavoite saadaan joko asiakkaan itse syöttämistä määrätiedoista, tai jos tavoitetta ei ole syötetty, pidetään tavoitteena edellisen tilikauden liikevaihtoa. Rengas muuttuu vihreäksi sitä mukaa kun tavoitetta lähestytään, ja puuttuva liikevaihto näkyy punaisena osiona kaaviossa. Renkaan ulkopuolella on nähtävissä myös toteutunut liikevaihto euromääräisenä, sekä tavoitteesta puuttumaan jäänyt euromäärä. Renkaan keskellä näkyy toteumaprosentti tavoitteeseen nähden, ja sen alapuolella tavoiteltava liikevaihto. Kuvassa 14 ei ole asetettu tavoiteliikevaihtoa, joten vertailukohteena näkyy edellisen tilikauden liikevaihto. Vasemmanpuoleinen kaavio näyttää valitun jakson tilanteen, oikeanpuoleinen taas kumulatiivisen tilanteen tilikauden alusta. Vieressä on tarkasteltavana koko tilikauden luvut jaksoittain pylväskaavion muodossa, ja tavoitearvo on esitetty punaisena kuvaajana.

KUVA 14. Ravintolatoimialan kannattavuusraportit (Talenom Oyj n.d.b)

Alkuperäisessä ehdotuksessa mukana ollut sääennuste osoittautui teknisesti haastavaksi toteuttaa ainakin toistaiseksi, joten se päätettiin jättää kokonaan pois. Tällä hetkellä kaikki raporteilla esitettävät luvut noudetaan joko kirjanpidosta tai asiakkaan itse syöttämistä määrätiedoista.

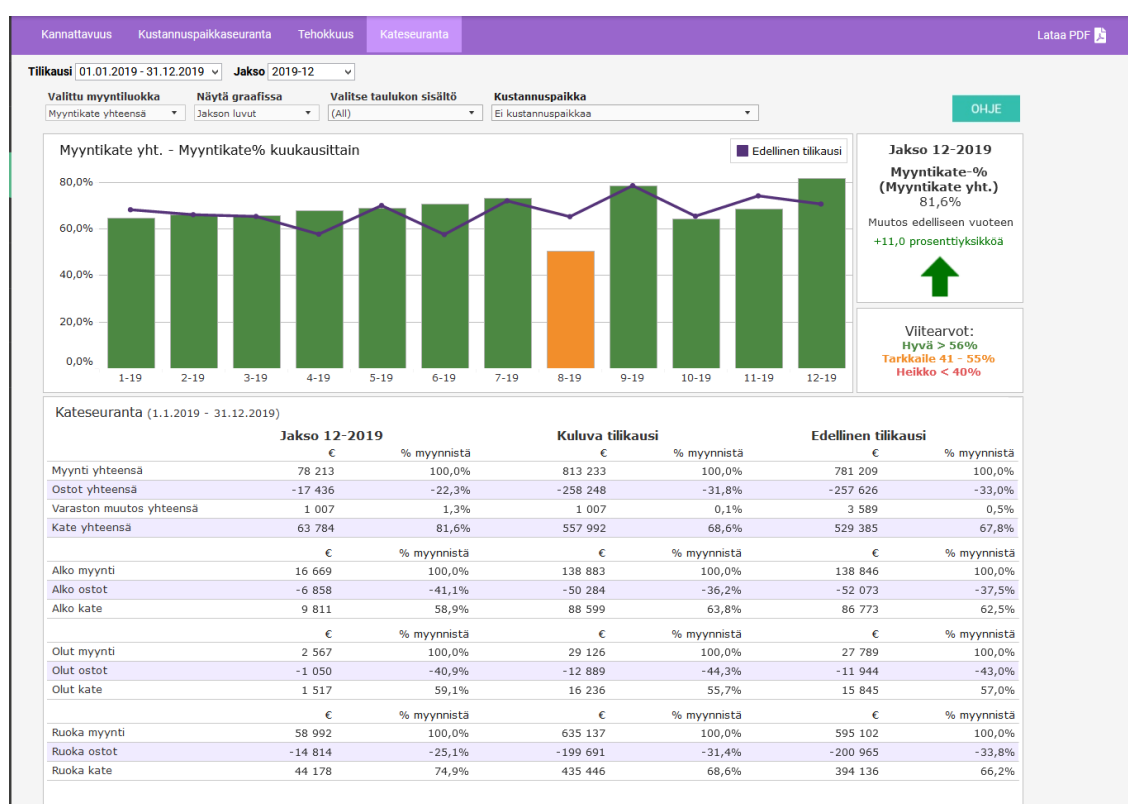
Kateseuranta

Seuraavassa välilehdessä esitetään kateseuranta (kuva 15). Alkuperäisten toiveiden mukaan tässä osiossa voidaan tarkastella oluen, muun alkoholin, ruoan ja virvokkeiden myyntikatteita. Tarkasteltavaksi myyntiluokaksi on oletusasetuksena valittu myyntikate yhteensä, mutta pudotusvalikosta voidaan valita myös yksittäisen tuoteryhmän myyntikate. Oletusasetuksena taulukossa näkyy kunkin jakson luvut erikseen, mutta tarkasteltavaksi voidaan valita myös kumulatiiviset luvut.

Pylväskaaviossa esitetään kateprosentit kuukausittain eroteltuna, ja pylvään väri määräytyy kateprosentin viitearvojen mukaisesti. Kuvassa 15 lähes kaikkien muiden jaksojen myyntikate on hyvällä tasolla viitearvoihin nähden, ainoastaan elokuun kate jäävät tarkkailtavalle tasolle. Jakson lukumuotoisen myyntikatteen

saa näkyviin viemällä hiiren pylväskaavioon kyseisen jakson pylvään päälle. Viitearvot on esitetty oikeassa reunassa. Lisäksi valitun jakson myyntikateprosenttia verrataan edelliseen vuoteen, ja muutos näkyy punaisena tai vihreänä nuolena, riippuen siitä onko prosentti laskenut vai noussut edellisvuoteen verrattuna.

Pylväskaavion alapuolella on jakson, kuluvan tilikauden ja edellisen tilikauden kateseuranta lukumuotoisena. Ylimmäisenä on esitetty kokonaismyynti, ostot, varaston muutos ja kate euromääräisenä sekä prosenttiosuutena liikevaihdosta, ja seuraavilla riveillä voi tarkastella jokaisen tuoteryhmän vastaavia lukuja erikseen.

KUVA 15. Ravintolatoimialan kateseurantaraportit (Talenom Oyj n.d.b)

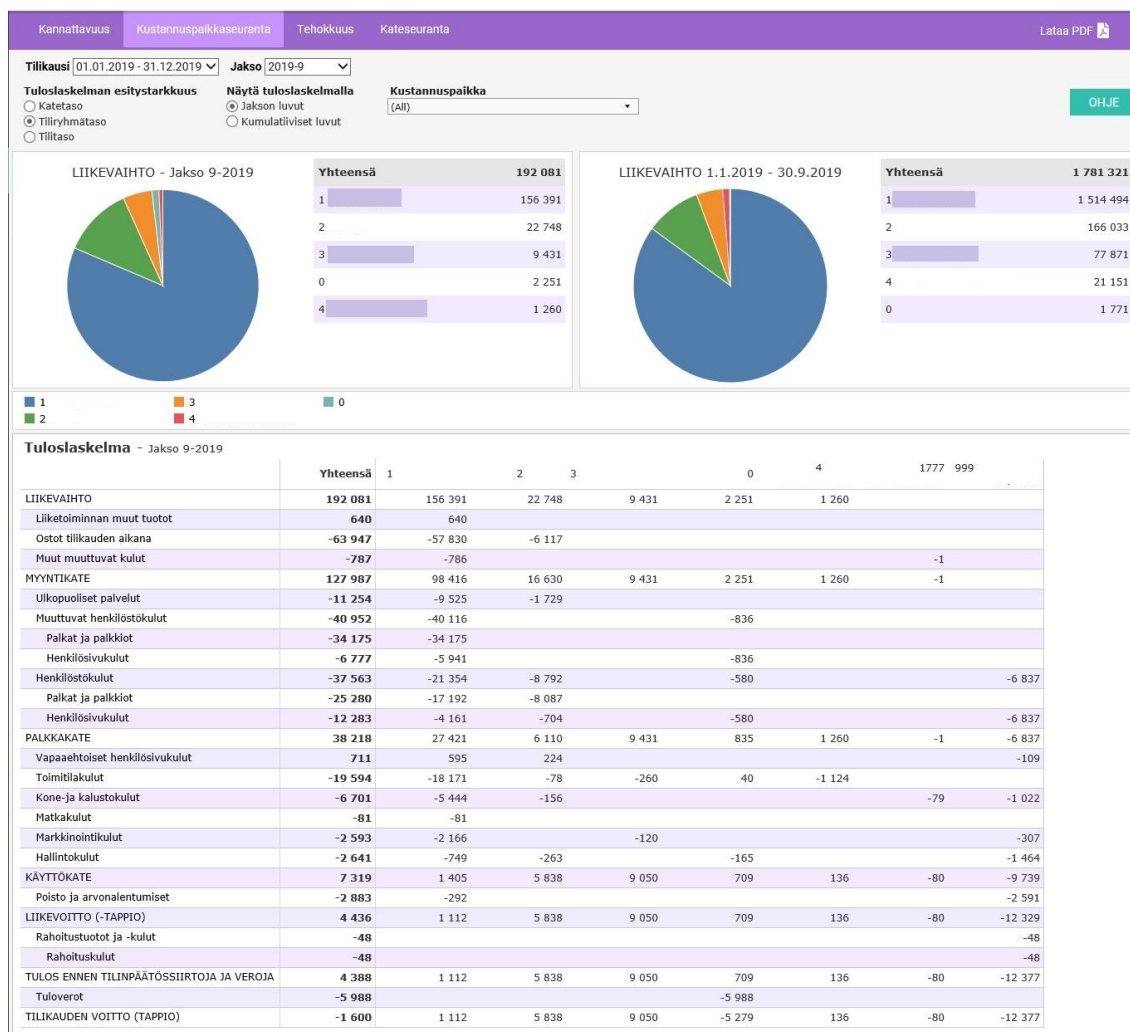
Alkuperäisen toiveen mukaisesti tähän osioon luonnosteltiin aluksi oluen ja alkoholin myynninseuranta. Seuranta suunniteltiin jaksottumaan tammikuusta kesäkuun loppuun ja heinäkuusta joulukuun loppuun, jotta siitä saataisiin mahdollisimman helposti poimittua myyntiluvut alkoholin puolivuotisilmoitusta varten. Lopulta tämä osio todettiin sekavaksi, koska kaikissa muissa raporteissa seuranta tapahtuu joko tilikauden alusta tai kuukausitasolla. Alkoholin puolivuotisilmoitukseen ilmoitetaan myös vähittäiskaupasta ostetun oluen ja alkoholin litramäärät.

Tätä tietoa ei saada suoraan kirjanpidosta, joten sitä ei pystyittäisi esittämään tässä osiossa. Koska tähän osioon ei olisi mahdollista luoda niin kattavaa tietoa, että sen perusteella pystyisi suoraan tekemään alkoholi-ilmoituksen, se päätettiin jättää toistaiseksi pois kokonaan. Osion sisältöä, ulkoasua ja tiedonkeruumahdollisuuksia jäädään pohtimaan seuraavaa versiopäivitystä varten.

Kustannuspaikkaseuranta

Kolmannelle välilehdelle valikoitui kustannuspaikkaseuranta (kuva 16). Oletusnäkymänä on valitun jakson liikevaihto jaettuna kustannuspaikoittain. Vasemmanpuoleisessa ympyräkaaviossa esitetään valitun jakson luvut ja oikeanpuoleisessa kumulatiiviset tilikauden luvut. Molempien vieressä nähdään kustannuspaikat ranking-järjestyksessä kyseisten lukujen perusteella. Kuvassa 16 on valittu tarkasteltavaksi syyskuun 2019 luvut tiliryhmätasolla, tämä on oletusasetus, kun valitaan tarkasteltava jakso. Vaihtoehtona olisi tarkastella lukuja myös kumulatiivisesti tilikauden alusta, ja valittavissa on tiliryhmätason lisäksi katetaso ja yksityiskohtaisempi tilitaso, jossa näkyy eriteltynä kaikki käytetyt kirjanpidon tilit. Kuvassa 16 nähdään kaikkien kustannuspaikkojen tilanne, mutta valikosta voidaan tarvittaessa valita tarkasteluun vain halutut kustannuspaikat.

Ympyräkaavioiden lisäksi nähtävissä on tuloslaskelma euromääräisillä luvuilla, ensimmäisessä sarakkeessa yrityksen kokonaisluvut ja seuraavissa yksittäisten kustannuspaikkojen vastaavat luvut vierekkäin. Ympyräkaaviossa näkyviä lukuja voidaan vaihtaa klikkaamalla hiirellä tuloslaskelman haluttua riviä, jolloin tarkasteltavaksi vaihtuu liikevaihdon sijaan haluttu tuloslaskelman erä. Mikäli kustannuspaikkoja on enemmän kuin seitsemän, tuloslaskelman alareunaan tulee vierityspalkki, jota liikuttamalla päästään tarkastelemaan kaikkia kustannuspaikkoja.

KUVA 16. Ravintolatoimialan kustannuspaikkaseuranta (Talenom Oyj n.d.b)

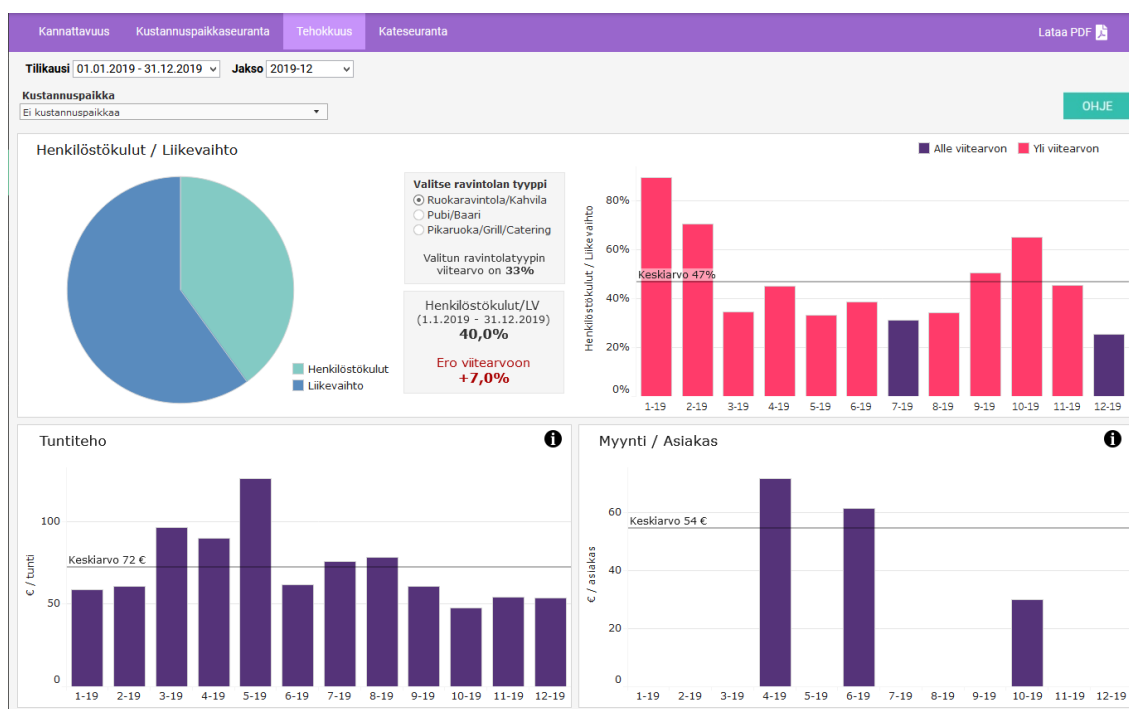
Tehokkuus

Neljäs ja viimeinen välilehti sisältää henkilöstökuluihin ja tehokkuuteen liittyviä raportteja (kuva 17). Ensimmäisenä esitetään ympyräkaavio, josta ilmenee henkilöstökulujen suhde liikevaihtoon. Vieressä on jälleen vertailuarvot, johon on valittavissa ruokaravintolan, pubin/baarin tai pikaruokaravintolan/grillin/catering in viitearvo. Kuvassa 17 on valittuna joulukuun 2019 luvut, ja ravintolatyyppi on valittu ruokaravintola. Viitearvon mukaan ruokaravintolan henkilöstökulut ovat 33 % suhteessa liikevaihtoon, ja jakson toteuma on 40 %. Tämä on 7 % yli viitearvon, jolloin ”ero viitearvoon” -lukema esitetään punaisella. Mikäli kulut jäisivät alle viitearvon, luku muuttuisi vihreäksi. Oikealla nähdään samat luvut pylväskaa-viona koko tilikauden ajalta kuukausittain. Pylvään väri määräytyy sen mukaan, ylittääkö kyseisen jakson arvo viitearvon.

Tehokkuutta voidaan seurata joko työtuntien (myynti jokaista käytettyä työtuntia kohti) tai asiakasmäärän (asiakaskohtainen myynti) mukaan. Käytetyt työtunnit tai asiakasmäärän voi syöttää erikseen määrätieto-osiossa, ja liikevaihtotieto saadaan kirjanpidosta. Alkuperäinen ehdotus päiväkohtaisen liikevaihdon seurannasta hylättiin, koska kirjanpitoon syötetään lähes kaikilla asiakkailla myynnit kuukausitasolla, eli päiväkohtaisia lukuja ei olisi suoraan saatavissa.

Tehokkuusseurantaan oli alun perin suunniteltu mahdollisuutta syöttää kuukausikohtaiset tavoitteet, mutta tällöin asiakkaan tulisi itse syöttää yhtä raporttia varten sekä asiakasmäärä tai käytetyt työtunnit, että tavoitearvo tunti- tai asiakaskohtaisesta myynnistä. Koettiin, että tässä teetettäisi asiakkaalle turhaa työtä, joten päädyttiin rajaamaan mahdollisuus yhteen syötettävään määrätietoon raporttia kohden. Pylväskaaviossa esitetään kuukausikohtaiset luvut koko tilikaudelta, ja vertailukohteena on itse määriteltävän tavoitteen sijaan kuluneiden kuukausien keskiarvo.

Kuvassa 17 on esimerkkitarkoituksessa syötetty kuvitteelliset tuntimäärät kullekin kuukaudelle, jolloin tuntikohtaisen myynnin keskiarvoksi on muodostunut 72 euroa. Kuvassa 17 kuvitteelliset asiakasmäärät on syötetty ainoastaan kolmelle kuukaudelle, jolloin kaavioon tulee näkyviin pylväät noilta kuukaussilta, ja asiakaskohtaisen myynnin keskiarvoksi muodostuu niiden perusteella 54 euroa.

KUVA 17. Ravintolatoimialan tehokkuusraportit (Talenom Oyj n.d.b)

Määrätiedot

Yllä mainitut kannattavuusvälilehden liikevaihtotavoite ja tehokkuusvälilehden tunti- tai asiakaskohtainen liikevaihto vaativat asiakkaalta määrätietojen syöttämistä itse. Määrätietojen syöttäminen tapahtuu erillisellä lomakkeella. Samaa lomaketta käytetään sekä kuljetus- että ravintola-asiakkaille, ja jatkossa todennäköisesti myös muiden toimialojen asiakkaille. Ravintola-asiakas voi hyödyntää määrätietolomaketta syöttääkseen kuukausikohtaiset liikevaihtotavoitteet, joiden toteutumista voidaan seurata kannattavuusvälilehdellä. Ensimmäisessä versiossa liikevaihto on syötettävä joka kuukaudelle erikseen, ja seuraavia päivityksiä varten on toiveena saada kerralla syötettyä koko tilikauden tai valitun ajanjakson tavoite. Tehokkuusseuranta varten ravintola-asiakas voi syöttää käytetyt työtunnit tai asiakasmäärät kuukausitasolla määrätietolomakkeelle, ja niiden suhdetta liikevaihtoon voi tarkastella tehokkuusvälilehdellä.

Toimialavertailun mahdollisuudesta ravintola-asiakkaille käytiin paljon keskustelua kehitysvaiheessa, ja sen työstämistä jatketaan vielä. Tavoitteena on kuitenkin saada toimialavertailu mukaan jo ensimmäiseen julkaistavaan versioon. Raportit tulevat olemaan sisällöltään ja ulkoasultaan samankaltaiset kuin kuljetusalan yrityksille suunnitellut raportit (kuvat 12 ja 13). Suurimmaksi haasteeksi toimialaver-

tailun toteuttamisessa osoittautui ravintolayritysten monimuotoisuus ja siten vertailukelpoisuus. TOL2008-luokituksen mukaan jaottelu ei ravintola-alan yrityksille toimi, koska monet yritykset harjoittavat muutakin kuin ravintolatoimintaa, ja siksi niille on Kaupparekisterissä merkitty päätoimialaksi jokin muu kuin ravintola. Jaottelu olisi siis tehtävä jonkin muun luokituksen mukaan. Talenomin päätoimialaluokitusten mukaan jakaminen olisi yksi vaihtoehto, mutta esimerkiksi luokitus 5.1 Ravintola kattaa suuren joukon eri kokoisia ja eri toimintaperiaatteella toimivia ravintolayrityksiä. Toinen vaihtoehto olisi jättää luokitus kokonaan tekemättä, ja esittää vain kaikkien alan yritysten keskimääräiset luvut. Lisäksi harkinnassa on mahdollisuus esittää vertailuluvut samaan tapaan kuin henkilöstövälilehdellä, eli jaoteltuna ravintolatyypin mukaan.

Kuten kuljetuksen, myös ravintola-alan asiakkaista kaikkia ei ole voitu vielä siirtää uuteen kirjanpito-ohjelmistoon, joten näiden asiakkaiden osalta määrätiedot eivät ole heti käytettävissä. Ravintola-alan asiakkaiden siirtoa uuteen kirjanpitojärjestelmään hidastavat pääasiassa toistaiseksi puuttuvat ominaisuudet konsernitilinpäätöstä varten sekä mahdollisuus jakaa hallinnon kustannuspaikan kuluja muille kustannuspaikoille liikevaihdon suhteessa. Lisäksi siirtoa rajoittaa se, että osalle vanhemmista asiakkaista on luotu myynti- ja kulutilit hieman eri järjestyksessä kuin ravintolan nykyisessä tilikartassa (kuva 2), ja tämän vuoksi esimerkiksi kateseuranta ei tuottaisi oikeita lukuja. Tilit on ensin muunnettava vastaamaan nykyistä tilikarttaa vanhassa kirjanpito-ohjelmassa. Nämä muutokset ja puuttuvat ominaisuudet saadaan korjattua kevääseen 2021 mennessä, jolloin vanha kirjanpito-ohjelma on määrä poistaa käytöstä ja siirtyä kokonaan uuteen.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoite oli kehittää talousraportteja BI Lite-palveluun Talenomin kuljetus- ja ravintolatoimialan asiakastarpeiden kartoituksen pohjalta. Asiakkaiden toiveita kartoitettiin haastatteluilla ja raportteja kehitettiin yhdessä Talenomin ohjelmistotiimin kanssa.

Asiakastarpeiden kartoituksen toteutustavaksi valittiin valikoidulle asiakasryhmälle tehdyt haastattelut. Kysymykset laadittiin etukäteen, ja avoimille vastauksille haluttiin antaa mahdollisimman paljon tilaa. Kuljetustoimialalta haastateltiin useampia asiakkaita kuin ravintolatoimialalta, kun taas ravintolatoimialalta haastateltiin myös asiantuntijoita. Molemmilta toimialoilta saatiin kattavasti vastauksia ja toiveita raporttien sisällön suhteen.

Asiakashaastattelut tehtiin samalla tavalla molemmille toimialoille, pääosin puhelinhaastattelujen muodossa. Kuljetustoimialan asiakkaissa on paljon keskinäistä vaihtelua (tavara- ja henkilökuljetusta, eri ohjelmistoja), kun taas ravintola-alalla asiakkaiden liiketoiminnan peruserä on koosta ja ravintolatyypistä riippumatta suunnilleen sama. Siksi kuljetustoimialan asiakkaille tehdyissä haastatteluissa oli hyötyä siitä, että asiakkaita haastateltiin puhelimesta, koska vastaukset olivat hyvin vaihtelevia ja nostivat esille toiveita, joita ei todennäköisesti olisi osattu huomioda ilman asiakkailta saatuja ideoita.

Ravintolatoimialan asiakkailta saatiin lopulta odotettua vähemmän vastauksia yrittäjien kiireisyyden vuoksi, joten suurempi otanta olisi saattanut tuoda enemmän vastauksia. Ravintolan asiakkaille olisi voinut toimia esimerkiksi nopeasti täytettävä sähköinen kyselylomake, joka olisi lähetetty kaikille asiakkaille. Mahdollisia tarkentavia kysymyksiä olisi voitu vielä tehdä puhelinhaastattelujen muodossa.

Toisaalta molempien toimialojen kohdalla haastattelu olisi voitu toteuttaa siten, että olisi haastateltu puhelimitse muutamaa asiakasta, ja sen lisäksi lähetetty sähköinen kyselylomake kaikille asiakkaille. Valittuun toteutukseen kuitenkin

päädettiin yhdessä tiimien asiantuntijoiden ja palvelupäälliköiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella, ja toteutus koettiin toimivaksi.

Tavoite kehittää talousraportteja toteutui toivotusti. Molemmille toimialoille saatiin laadittua monipuolisia talousraportteja vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Raporttien kehitysvaiheessa kohdattiin kuitenkin Talenomin vanhan ja uuden kirjanpitojärjestelmän eroista johtuvia teknisiä haasteita, joiden vuoksi ensimmäisten raporttiversioiden kaikki ominaisuudet eivät tule näkyviin kaikille kuljetus- ja ravintolatoimialan asiakkaille. Osaa asiakkaista ei saada toistaiseksi siirrettyä uuteen kirjanpitojärjestelmään tilikartoissa olevien erojen tai seurantakohteisiin liittyvien kustannusjakorajoitusten vuoksi, ja lisäksi erityisesti kuljetusasiakkaille haasteita tuo käyttöomaisuuskirjanpito. Raporttien ominaisuuksia saadaan asiakkaille käyttöön sitä mukaa, kun asiakkaita saadaan siirrettyä uuteen kirjanpitojärjestelmään ja tilikartat muunnettua vastaamaan toimialojen tilikarttoja.

Raporttien kehitysprosessissa oli tärkeää pyrkiä näkemään raportit ja niiden käytettävyys asiakkaan näkökulmasta. Raporttien kehittämisessä mukana olleet henkilöt ovat oppineet käyttämään ja tulkitsemaan raportteja prosessin aikana, mutta loppukäyttäjän kannalta raportit saattavat osoittautua hankaliksi käyttää kaikkine rajausmahdollisuuksineen. Prosessin aikana todettiin tarve lisätä ohjeita ja informaatioikkunoita kohtiin, joiden koettiin kaipaavan selkeytystä. Esimerkiksi määrätietojen syöttämiseen laadittiin erillinen ohje, ja useimpiin kaavioihin on lisätty infoikkuna, jota klikkaamalla saa lisätietoa kaavion käytöstä ja siihen liittyvistä laskelmista. Näitä on jatkossa mahdollisuus lisätä tarpeen mukaan. Raporteille lisättiin prosessin aikana myös mahdollisuus tulostaa ne PDF-muotoon.

Seuraaviin versiopäivityksiin on tarkoitus saada palvelu suomen lisäksi englannin ja ruotsin kielellä. Palvelua voisi kehittää edelleen lisäämällä taloussuhdanneanalyysin toimialoittain, toteutettuna esimerkiksi linkkinä jollekin luotettavalle sivustolle, jota päivitetään säännöllisesti. Esimerkiksi Valtiovarainministeriön sivustolta on luettavissa neljästi vuodessa julkaistava kokonaistaloudellinen ennuste (<https://vm.fi/talouden-ennusteet>), ja erilaisia talouden suhdannetietoja on tarkasteltavissa Findikaattori.fi-sivustolla (<https://findikaattori.fi/fi>). Tilastokeskus tarjoaa lukuisia tilastoja ja ajankohtaisia avainlukuja (<http://www.stat.fi/>). Lisäksi kuljetus-toimialan raportteihin olisi hyvä saada ohjearvoja esimerkiksi katetasoille.

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin aiheen täsmentymisen jälkeen haastatteluilla, ja teoriaosa täydentyi prosessin aikana. Teoriaan perehtymisen yhteydessä vahvistui käsitys siitä, että raportteihin oli valittu asiakkaiden kannalta olennaisia tunnuslukuja ja kuvaajia. Yksi teoriassa usein esiin noussut, hyvin yleisesti käytetty tunnusluku, jota ei valittu raporteille, on ROI eli sijoitetun pääoman tuotto. Vaikka sijoittajan kannalta kiinnostavat tunnusluvut eivät nousseet esille asiakashaastatteluissa, niistä voisi olla hyötyä esimerkiksi taloushallinnon asiantuntijoille asiakkaan taloustilannetta analysoidessa. Tämä kannattaa ehdottomasti huomioida raporttien jatkokehityksessä.

Haastatteluprosessiin ryhdyttäessä olisi voitu suunnitella hieman tarkemmin, miten saadut vastaukset dokumentoidaan ja analysoidaan. Molemmilla tekijöillä oli hieman erilainen tapa kerätä aineistoa haastatteluista, mikä johti luonnollisesti myös tulosten analysointiin hieman eri tavalla. Vaikka lopputuloksena päästiin kattaviin tuloksiin molempien toimialojen osalta, prosessia olisi todennäköisesti helpottanut tarkempi suunnitelma aineiston keruuseen ja käsittelyyn.

Tekijöillä oli entuudestaan tietoa sisäisestä laskentatoimesta, ja opinnäytetyön teoriaan tutustuttaessa saatiin tätä tietoa syvennettyä. Erityisesti opittiin sisäisen laskentatoimen menetelmien soveltamista kuljetus- ja ravintola-alalle, mistä tekijät kokevat hyötyvänsä omassa työssään jatkossa. Lisäksi kokemusta karttui sähköisen raportoinnin kehittämisprosessista. Kokemusta voisi hyödyntää esimerkiksi taloushallinto-ohjelmistojen kehitystyössä.

Ensimmäiset versiot raporteista on julkaistu juuri tämän opinnäytetyön valmistumisen aikaan. Raporttien julkaisusta on tärkeää tiedottaa kaikkia toimialatiimien asiakkaita, mutta myös taloushallinnon asiantuntijoita, jotta he voivat välittää tietoa asiakkailleen ja auttaa tarvittaessa raporttien tulkinnessa.

Seuraava mahdollinen askel raporttien kehittämisessä voisi olla selvittää, miten asiakkaat niistä kokevat hyötyvänsä. Raporttien yhteyteen voisi luoda palaute-työkalun, jonka avulla asiakas voisi antaa välitöntä palautetta siitä, miten raportin sisältö ja käytettävyys vastaavat hänen tarvettaan. Tämän lisäksi kannattaisi

tehdä asiakaskysely, jonka voisi kohdistaa asiakkaille, joiden tiedetään raporteja käyttäneen. Ajankohta voisi olla esimerkiksi noin puoli vuotta raporttien julkaisun jälkeen.

Asiakkaiden lisäksi palautetta olisi suotavaa kerätä myös taloushallinnon asiantuntijoilta. Raportit on laadittu asiakkaille tuotettavan lisäarvon ohella tukemaan taloushallinnon asiantuntijoiden toimialatuntemuksen syventämistä sekä auttamaan heitä työnkuvan kehittyessä konsultoivampaan suuntaan. Palautetta voisi kerätä raporttien käytettävyydestä, sisällöstä ja niistä saatavasta hyödystä taloushallinnon asiantuntijoiden työhön, sekä tarpeista mahdollisille uusille raporteille tai muille työkaluille.

LÄHTEET

Aho, A. 2019. Kirjanpitäjästä konsultiksi – Pääkirja. Helsinki: Alma Talent.

Alhola, K. 2018. Poistot, poistoerot ja hyllypoistot – Miten hallita käytännössä? Onlineseminaari 11.9.2018. Luettu 20.1.2020.

<https://edustream.fi/online/seminar/16578>

Aunola, E. 2015. Tuottojen johtamisen merkitys majoitus- ja ravitsemisalalla. Teoksessa Aunola, E. & Heikkinen, V. A. (toim.) Näkökulmia vieraanvaraisuusalan tulevaisuuteen ja johtamiseen. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, 107 - 112.

Heikinmatti, K., Jahkonen, E., Kanervisto, M., Kekki, S., Marjomaa, J., Ruusu-laakso, J. & Toivio, A. 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 10. painos. Helsinki: Gaudeamus.

Heikkilä, P. 2015. Pääoman sitoutuminen liiketoiminnassa. Teoksessa Aunola, E. & Heikkinen, V. A. (toim.) Näkökulmia vieraanvaraisuusalan tulevaisuuteen ja johtamiseen. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, 104 - 106.

Heikkilä, P. & Saranpää, T. 2009. Hotelli- ja ravintola-alan sisäinen laskentatoimi. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Restamark.

Hämäläinen, J. 2017. Osakeyhtiön tilinpäätösmallit ja ohjeistus. Helsinki: Alma Talent. Päivitetty 16.4.2019. Luettu 22.5.2020. Vaatii käyttöoikeuden.

[https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/BAXBXATBBCED#kohta:OSA-KEYHTI\(\(d6\)N\(\(20\)TILINP\(\(c4\)\(\(c4\)T\(\(d6\)SMALLIT\(\(20\)JA\(\(20\)OHJEIS-TUS/piste:tp](https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/BAXBXATBBCED#kohta:OSA-KEYHTI((d6)N((20)TILINP((c4)((c4)T((d6)SMALLIT((20)JA((20)OHJEIS-TUS/piste:tp)

Ikäheimo, S., Malmi, T. & Walden, R. 2019. Yrityksen laskentatoimi. 8., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Jylhä, T. 2016. Johdon laskentatoimen suhde ulkoiseen laskentaan. Luettu 15.11.2019.

<https://intito.fi/johdon-laskentatoimen-suhde-ulkoiseen-laskentaan/>

Kaarlejärvi, S. & Salminen, T. 2018. Älykäs taloushallinto: automaation aika. Helsinki: Alma Talent.

Kallunki, J. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum Media Oy.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karjalainen, L. 2013. Yrittäjän talousopas. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Keisa, J. Senior advisor. Haastattelu 19.7.2019. Haastattelija Lehikoinen, A. Tampere.

Keskinen, A. & Matikainen, M. Palvelupäälliköt. 2019. Haastattelu 24.1.2019. Haastattelijat Uittoluoto, T. & Lehikoinen, A. Tampere.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjuri Oy. N.d. Perustietoa Liikekirjuri-tilikartasta. Luettu 11.11.2019.
<http://kirjuri.fi/kirjuri-tilikartat/perustietoa-liikekirjuri-tilikartasta/>

Kokko, J. 2015. Yrittäjyys uravaihtoehtona. Teoksessa Aunola, E. & Heikkinen, V. A. (toim.) Näkökulmia vieraanvaraisuusalan tulevaisuuteen ja johtamiseen. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, 135 - 138.

Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. 2020. Liikekirjanpito. Helsinki: Alma Talent. Päivitetty 9.4.2020. Luettu 14.5.2020. Vaatii käyttöoikeuden.
<https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/BADBGXGTBF#kohta:LIIKEKIR-JANPITO/piste:t5>

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tul- kinta. 10. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Leppiniemi, J., Leppiniemi, R. & Kaisanlahti, T. 2000a. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. Helsinki: Alma Talent. Päivitetty 7.1.2013. Luettu 16.5.2020. Vaatii käyttöoikeu- den.
[https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/HADBGXGTBF#kohta:HYV\(\(c4\)\(\(20\)TILINP\(\(c4\)\(\(c4\)T\(\(d6\)SK\(\(c4\)YT\(\(c4\)NT\(\(d6](https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/HADBGXGTBF#kohta:HYV((c4)((20)TILINP((c4)((c4)T((d6)SK((c4)YT((c4)NT((d6)

Leppiniemi, J., Leppiniemi, R. & Kaisanlahti, T. 2000b. Oikeat ja riittävät kirjauk- set. Helsinki: Alma Talent. Päivitetty 2.11.2016. Luettu 16.5.2020. Vaatii käyttö- oikeuden.
[https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/JADBGXGTBF#kohta:OI-KEAT\(\(20\)JA\(\(20\)RIITT\(\(c4\)V\(\(c4\)T\(\(20\)KIRJAUKSET](https://fokus-almatalent-fi.libproxy.tuni.fi/teos/JADBGXGTBF#kohta:OI-KEAT((20)JA((20)RIITT((c4)V((c4)T((20)KIRJAUKSET)

Linja-autoliitto. 2018. Luettu 11.11.2019.
http://www.linja-autoliitto.fi/media/filer_public/2019/09/23/suoritetilas-tot_2018_tiiv.pdf

Logistiikan maailma. N.d. Luettu 14.11.2019.
<http://www.logistiikanmaailma.fi/>

MaRa suhdannekatsaus 2019. Luettu 28.3.2020.
<https://www.mara.fi/toimiala/suhdanteet/suhdannekatsaus.html>

NewCo Helsinki 2020. Ravintola-alan ABC - Ohjeita kahvilan tai ravintolan pe- rustajalle. Luettu 2.4.2020. <https://newcohelsinki.fi/fi/materiaalipankki/>

Nieminen, G. M. 2001. Ravintola-alan laskentatoimi. Helsinki: Restamark.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2007. Yritysrahoitus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Ojala, I. 2006. Kuluva käyttöomaisuus verotuksessa. Luettu 20.1.2020.
<https://tilisanomat.fi/koulut/verokoulu-koulut/kuluva-kayttoomaisuus-verotuk-sessa>

Rauhala, M. 2015. Miten ohjata ravintolan tai kahvilan toimintaa ja taloutta? Teoksessa Aunola, E. & Heikkinen, V. A. (toim.) Näkökulmia vieraanvaraisuusalan tulevaisuuteen ja johtamiseen. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, 99 - 103.

Solakivi, T., Ojala, L. & Harteela, M. 2018. Suomen kumipyöräliikenteen kannattavuusselvitys. Volvo-säätiön toimeksianto. Turun kauppakorkeakoulu.
https://www.skaf.fi/sites/default/files/sisaltosivujen_tiedostot/suomen_kumipyoraliikenteen_kannattavuusselvitys.pdf

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry. 2019. Luettu 14.11.2019.
<https://www.skaf.fi/fi/julkinen-sivusto>

Talenom Oyj. 2019. Vuosikertomus 2019. Luettu 14.5.2020.
https://www.talenom.fi/wp-content/uploads/2020/03/vuosikertomus_2019.pdf

Talenom Oyj. N.d.a. Luettu 11.11.2019.
<https://www.talenom.fi/>

Talenom Oyj. N.d.b. Talenom Online -verkkopalvelu. Luettu 15.4.2020. Vaatii käyttöoikeuden.
<https://idsrv.talenom.fi/identity/login?signin=4e62a90fb36679ec-cad9210bbf16085f>

Talenom Oyj. N.d.c. Toimialakohtaiset tilikartat. Luettu 11.11.2019

Talouselämä. 2019. Tämä haiskahtaa harmaalta: Miksi taksimäärä kasvoi, mutta verot putosivat? Luettu 11.11.2019.
<https://www.talouselama.fi/uutiset/te/155511e3-80b7-434e-b85f-f05235787996>

Tenhunen, M-L. 2013a. Johdon laskentatoimen peruskäsitteet, menetelmät ja tekniikat – osa 2. Luettu 20.1.2020.
<https://tilisanomat.fi/koulut/johdon-laskentatoimen-koulu-koulut/johdon-laskentatoimen-peruskasitteet-menetelmat-ja-tekniikat>

Tenhunen, M-L. 2013b. Mitä on johdon laskentatoimi ja mihin sitä tarvitaan – osa 1. Luettu 15.11.2019.
<https://tilisanomat.fi/koulut/johdon-laskentatoimen-koulu-koulut/mita-on-johdon-laskentatoimi-ja-mihin-sita-tarvitaan>

Tilastokeskus. 2019. Kuorma-autoliikenteen kustannusindeksi 2015=100. Menetelmäseloste 2/2019. Luettu 11.11.2019.
https://www.stat.fi/static/media/uploads/tup/kustannusindeksit/kuormuri_menetmaseloste_2015.pdf

Tilastokeskus. N.d. Toimialaluokitus 2008. Luettu 14.5.2020.
<https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/>

Traficom Liikenne- ja viestintävirasto. 2018. Tiedätkö, miten taksinkäyttö muuttuu? Uudet lait voimaan kuukauden päästä. Luettu 14.11.2019.
https://arkisto.trafi.fi/uutisarkisto/6220/tiedatko_miten_taksinkaytto_muuttuu_uudet_lait_voimaan_kuukauden_paasta

Traficom Liikenne- ja viestintävirasto. 2019. Luettu 14.11.2019.
<https://www.traficom.fi>

LIITTEET

Liite 1. Liikekirjurin tilikartta

Liitteessä 1 esitetään Liikekirjurin (Kirjurituoite Oy n.d.) tilikartta kokonaisuudessaan (35 sivua).

Tuloslaskelma

MYYNTITUOTOT

Yleiset myyntitilit

3000	Myynti YL%
3001	Myynti A1%
3002	Myynti A2%
3003	Myynti 0%
3004	Myynti
3010	Myynti 2 YL%
3011	Myynti 2 A1%
3012	Myynti 2 A2%
3013	Myynti 2 0%
3014	Myynti 2
3020	Myynti 3 YL%
3021	Myynti 3 A1%
3022	Myynti 3 A2%
3023	Myynti 3 0%
3024	Myynti 3
3030	Myynti 4 YL%
3031	Myynti 4 A1%
3032	Myynti 4 A2%
3033	Myynti 4 0%
3034	Myynti 4
3040	Myynti 5 YL%
3041	Myynti 5 A1%
3042	Myynti 5 A2%
3043	Myynti 5 0%
3044	Myynti 5
3050	Myynti 6 YL%
3051	Myynti 6 A1%
3052	Myynti 6 A2%
3053	Myynti 6 0%
3054	Myynti 6
3060	Myynti 7 YL%
3061	Myynti 7 A1%
3062	Myynti 7 A2%
3063	Myynti 7 0%
3064	Myynti 7
3070	Myynti 8 YL%
3071	Myynti 8 A1%
3072	Myynti 8 A2%
3073	Myynti 8 0%
3074	Myynti 8
3080	Myynti 9 YL%
3081	Myynti 9 A1%
3082	Myynti 9 A2%
3083	Myynti 9 0%
3084	Myynti 9
3090	Myynti 10 YL%

3091	Myynti 10 A1%
3092	Myynti 10 A2%
3093	Myynti 10 0%
3094	Myynti 10
Myynti, metalliromu ja -jäte	
3168	Met.romu ja -jäte 0% (käänn. alv)
3178	Met.romu ja -jäte 2 0% (käänn. alv)
Myynti, rakentamispalvelut	
3188	Myynti rakentamispalv. 0%(käänn. alv)
3198	Myynti rakentamispalv.2 0%(käänn. alv)
Oheispalvelut	
3200	Puhelintuotot YL%
3204	Puhelintuotot
3210	Veikkaustuotot YL%
3214	Veikkaustuotot
3220	Automaattituotot YL%
3224	Automaattituotot
3230	Muut oheispalvelutuotot YL%
3231	Muut oheispalvelutuotot A1%
3232	Muut oheispalvelutuotot A2%
3233	Muut oheispalvelutuotot 0%
3234	Muut oheispalvelutuotot
Toimitusveloitukset ja osamaksulisät	
3250	Laskutuslisät YL%
3251	Laskutuslisät A1%
3252	Laskutuslisät A2%
3253	Laskutuslisät 0%
3254	Laskutuslisät
3260	Kuljetusvakuutukset YL%
3261	Kuljetusvakuutukset A1%
3262	Kuljetusvakuutukset A2%
3263	Kuljetusvakuutukset 0%
3264	Kuljetusvakuutukset
3270	Kuljetusveloitukset YL%
3271	Kuljetusveloitukset A1%
3272	Kuljetusveloitukset A2%
3273	Kuljetusveloitukset 0%
3274	Kuljetusveloitukset
3280	Muut toimitusveloitukset YL%
3281	Muut toimitusveloitukset A1%
3282	Muut toimitusveloitukset A2%
3283	Muut toimitusveloitukset 0%
3284	Muut toimitusveloitukset
3290	Osamaksulisät YL%
3291	Osamaksulisät A1%
3292	Osamaksulisät A2%
3293	Osamaksulisät 0%
3294	Osamaksulisät
Komissiokauppa ja agenttuuri	
3300	Komissiomyynti YL%
3301	Komissiomyynti A1%
3302	Komissiomyynti A2%
3303	Komissiomyynti 0%
3304	Komissiomyynti
3310	Komissio-ostot YL%
3311	Komissio-ostot A1%
3312	Komissio-ostot A2%
3314	Komissio-ostot

3320	Välityspalvelutuotot YL%
3323	Välityspalvelutuotot 0%
3324	Välityspalvelutuotot
Tavaramyynti Ahvenanmaa	
3333	Tavaramyynti Ahvenanmaalle
Yhteisöpalvelumyynti	
3343	Yhteisöpalvelumyynti 0% (312)
3344	Yhteisöpalvelumyynti
3347	Palvelumy. muussa yhteisömaassa 0% (309)
Yhteisötavaramyynti	
3355	Yhteisötavaramyynti 1 (311)
3357	Tavaramy. muussa yhteisömaassa 0% (309)
3365	Yhteisötavaramyynti 2 (311)
3376	Kolmikantamyynti
Tavaravienti	
3383	Myynti yhteisön ulkopuolelle
Palvelumyynti EU:n ulkopuolelle	
3393	Palv.myynti yhteisön ulkopuol. 0%
3394	Palv.myynti yhteisön ulkopuolelle
Myynti, käyt. tav. ja taide-,ker.- ja ant.esineet	
3400	Myynti käytetyt tavarat YL%
3402	Myynti käytetyt tavarat A2%
3404	Myynti käytetyt tavarat
3410	Käyt.tav. margin.myynti YL%
3412	Käyt.tav. margin.myynti A2%
3420	Myynti taide-, keräily- ja ant.esin. YL%
3422	Myynti taide-, keräily- ja ant.es. A2%
3424	Myynti taide-, keräily- ja ant.esineet
3430	Taide-,ker.ym. margin.myynti YL%
3432	Taide-,ker.ym. margin.myynti A2%
3437	Marginaalialv, tilitettävä
3438	Marg alv oikaisu my YL%
3439	Marg alv oikaisu my A2%
Myynti, arvopaperit ja kiinteistöt	
3444	Kiinteistöjen myynti
3450	Vuokratuotot YL%
3454	Vuokratuotot
3464	Arvopapereiden myynti
3474	Osinkotuotot
3477	Osinkotuotot (verovapaat)
3484	Korkotuotot
3494	Muut kiinteistö- ja arvopaperituotot
Myyntin oikaisuerät	
3500	Myyntin alennukset YL%
3501	Myyntin alennukset A1%
3502	Myyntin alennukset A2%
3503	Myyntin alennukset 0%
3504	Myyntin alennukset
3515	Yhteisötavaramyyntin alenn. EMU-maat
3525	Yhteisötavaramyyntin alenn. muut EU-maat
3535	Yhteisöpalvelumyyntin alennukset
3554	Apteekkivero
3564	Muut välilliset verot
3570	Maksut asiakkaan puolesta YL%
3571	Maksut asiakkaan puolesta A1%
3572	Maksut asiakkaan puolesta A2%
3574	Maksut asiakkaan puolesta
3584	Myyntin valuuttakurssierot

3590	Muut myynnin oikaisuerät YL%
3591	Muut myynnin oikaisuerät A1%
3592	Muut myynnin oikaisuerät A2%
3593	Muut myynnin oikaisuerät 0%
3594	Muut myynnin oikaisuerät
L I I K E V A I H T O	
VALMIIDEN JA KESKENERÄISTEN TUOTTEIDEN	
VARASTOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-)	
3604	Valmiiden tuott. varaston muutos
3614	Keskeneräisten tuott. varast muutos
3624	Valm ja keskener tuott varast arvonal.
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN (+)	
3634	Valmistus om. käytt, aineettom. hyöd.
3644	Valmistus om. käytt, aineell. hyöd.
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	
Myyntivoitot pysyvistä vastaavista	
3650	Käyttöomaisuuden myyntivoitot YL%
3654	Käyttöomaisuuden myyntivoitot
3664	Myyntivoitto liiketoimintakaupoista
3677	Käyttöom. osakk. myyntivoitot (verovap.)
3680	Poikkeukselliset kom myyntivoitot YL%
3684	Poikkeukselliset kom myyntivoitot
3697	Poikk. kom-osakk. myyntivoitot(verovap.)
3699	Myyntivoitto (muu omaisuus)
Leasinghyvitykset	
3700	Leasinghyvitykset YL%
3704	Leasinghyvitykset
Vakuutus- ja vahingonkorvaukset	
3714	Keskeytys- ym. vakuutuskorvaukset
3724	Vakuutusten takaisinostoarvot
3730	Saadut vahingonkorvaukset YL%
3734	Saadut vahingonkorvaukset
Vuokratuotot	
3750	Vuokratuotot kiinteistöistä YL%
3754	Vuokratuotot kiinteistöistä
3760	Vuokratuotot huoneistoista YL%
3762	Vuokratuotot huoneistoista A2%
3764	Vuokratuotot huoneistoista
3774	Vuokratuotot henkilöst. virkist.tiloista
3780	Vuokratuotot koneista ja kalust. YL%
3784	Vuokratuotot koneista ja kalustosta
3790	Muut vuokratuotot YL%
3794	Muut vuokratuotot
Avustukset ja tuet	
3800	Saadut avustukset YL%
3801	Saadut avustukset A1%
3802	Saadut avustukset A2%
3804	Saadut avustukset
3814	Saadut työllistämiskorvaukset
3824	Saadut oppisopimuskorvaukset
3840	Saadut tuet YL%
3844	Saadut tuet
Palvelutuotot	
3850	Työvoiman vuokraustuotot YL%
3854	Työvoiman vuokraustuotot
3860	Kuljetuspalvelutuotot YL%
3862	Kuljetuspalvelutuotot A2%
3864	Kuljetuspalvelutuotot

3870	Toimistopalvelutuotot YL%
3874	Toimistopalvelutuotot
3880	Tietoliikennepalvelutuotot YL%
3884	Tietoliikennepalvelutuotot
3890	Muut palvelutuotot YL%
3894	Muut palvelutuotot
Palkkiot ja korvaukset	
3900	Rojaltit YL%
3903	Rojaltit 0%
3904	Rojaltit
3910	Provisiot YL%
3913	Provisiot 0%
3914	Provisiot
3920	Lisenssimaksut YL%
3923	Lisenssimaksut 0%
3924	Lisenssimaksut
3930	Asiamiespalkkiot YL%
3933	Asiamiespalkkiot 0%
3934	Asiamiespalkkiot
3950	Muut palkkiot ja korvaukset YL%
3953	Muut palkkiot ja korvaukset 0%
3954	Muut palkkiot ja korvaukset
Muut tuotot	
3970	Poikkeukselliset tuotot YL%
3974	Poikkeukselliset tuotot
3984	Fuusiovoitto
3990	Muut liiketoiminnan muut tuotot YL%
3994	Muut liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä

MATERIAALIT JA PALVELUT

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Ostot tilikauden aikana

Aine-, tarvike- ja tavaraostot

4000	Ostot YL%
4001	Ostot A1%
4002	Ostot A2%
4004	Ostot
4010	Ostot 2 YL%
4011	Ostot 2 A1%
4012	Ostot 2 A2%
4014	Ostot 2
4020	Ostot 3 YL%
4021	Ostot 3 A1%
4022	Ostot 3 A2%
4024	Ostot 3
4030	Ostot 4 YL%
4031	Ostot 4 A1%
4032	Ostot 4 A2%
4034	Ostot 4
4040	Ostot 5 YL%
4041	Ostot 5 A1%
4042	Ostot 5 A2%
4044	Ostot 5
4050	Ostot 6 YL%
4051	Ostot 6 A1%
4052	Ostot 6 A2%
4054	Ostot 6
4060	Ostot 7 YL%

4061	Ostot 7 A1%
4062	Ostot 7 A2%
4064	Ostot 7
4070	Ostot välitysmyynti YL%
4071	Ostot välitysmyynti A1%
4072	Ostot välitysmyynti A2%
4074	Ostot välitysmyynti
4080	Ostot, ostaja verovelvollinen YL%
4081	Ostot, ostaja verovelvoll A1%
4082	Ostot, ostaja verovelvollinen A2%
4084	OOV YL%, vähennysoikeus 0%
4085	OOV YL%, vähennysoikeus 40%
4086	OOV, vähennyskelvoton alv
4087	OOV, siirto muihin menoryhmiin
4088	OOV YL%, vähennysoikeus kpi%
Tavaraostot, Ahvenanmaa	
4090	Maahantuonnin alv-arvot YL%
4091	Maahantuonnin alv-arvot A1%
4092	Maahantuonnin alv-arvot A2%
4094	Tavaraostot Ahvenanmaa
4097	Tuonnin alv-arvojen vastatili
4104	Ahvenanmaan tuonnin alv ja muut maksut
Yhteisötavarahankinnat	
4110	Yhteisötavarahankinnat YL%
4111	Yhteisötavarahankinnat A1%
4112	Yhteisötavarahankinnat A2%
4113	Yhteisötavarahankinnat 0 %
4114	YTH YL%, vähennysoikeus 0%
4115	YTH YL%, vähennysoikeus 40%
4116	Yhteisötavarahankinnan väh. kelvoton alv
4117	YTH, siirto muihin menoryhmiin
4118	YTH YL%, vähennysoikeus kpi%
4119	Välittäjän kolmikantaosto
Tavaratuonti	
4120	Maahantuodut tavarat YL%
4121	Maahantuodut tavarat A1%
4122	Maahantuodut tavarat A2%
4123	Maahantuodut tavarat 0%
4124	Maahantuod.tav.YL%,väh.oikeus 0%
4125	Maahantuod.tav.YL%,väh.oikeus 40%
4126	Maahantuontitavarat väh. kelvoton alv
4127	Maahantuontitav, siirto muihin menoryhm.
4128	Maahantuontitavarat YL%, väh.oikeus kpi%
4134	Ostot tuonti
4137	Tuonnin alv-arvojen vastatili
4144	Tullit,verot ja muut maksut tullattaessa
Ostot, käyt. tavarat ja taide-,ker.- ja ant.esineet	
4150	Ostot käytetyt tavarat YL%
4152	Ostot käytetyt tavarat A2%
4154	Ostot käytetyt tavarat
4160	Käyt.tav. marg. osto YL%
4162	Käyt.tav. marg. osto A2%
4170	Ostot taide, keräily- ja ant.es. YL%
4172	Ostot taide, keräily- ja ant.es. A2%
4174	Ostot taide, keräily- ja antiikkiesineet
4180	Taide,ker. ant. marg osto YL%
4182	Taide,ker. ant. marg. osto A2%
4188	Marg alv oikaisu osto YL%

4189	Marg alv oikaisu osto A2%
Ostot, metalliromu ja -jäte	
4195	Met.romu ja -jäte, OVV väh.oikeus 0%
4196	Met.romu ja -jäte, OVV väh.kelvoton alv
4197	Met.romu ja -jäte, siirto muihin menor.
4198	Met.romu ja -jäte, OVV YL%
Ostot, arvopaperit ja kiinteistöt	
4204	Kiinteistöostot
4214	Arvopapereiden ostot
4220	Muut v-om osakkeiden kulut YL%
4224	Muut v-om osakkeiden kulut
Ostojen oikaisuerät	
4230	Ostojen alennukset YL%
4231	Ostojen alennukset A1%
4232	Ostojen alennukset A2%
4234	Ostojen alennukset
4240	Yhteisötavarahank alennukset YL%
4241	Yhteisötavarahank alennukset A1%
4242	Yhteisötavarahank alennukset A2%
4244	Yhteisötavarahank. alennukset
4260	Palautetut tavarat ja päällykset YL%
4261	Palautetut tavarat ja päällyks A1%
4262	Palautetut tavarat ja päällykset A2%
4264	Palautetut tavarat ja päällykset
4270	Saadut vahingonkorvaukset YL%
4271	Saadut vahingonkorv. A1%
4272	Saadut vahingonkorvaukset A2%
4274	Saadut vahingonkorvaukset
4280	Saadut avust. materiaalihankint. YL%
4281	Saadut avust. materiaalihank. A1%
4282	Saadut avust. materiaalihankint. A2%
4284	Saadut avust. materiaalihankintoihin
4290	Ostorahtit YL%
4291	Ostorahtit A1%
4292	Ostorahtit A2%
4294	Ostorahtit
4300	Yhteisökuljetus YL%
4310	Ostojen kuljetusvak maksut YL%
4311	Ostojen kuljetusvak maksut A1%
4312	Ostojen kuljetusvak maksut A2%
4314	Ostojen kuljetusvak maksut
4320	Tuontihuolinta YL%
4324	Tuontihuolinta
4330	Muut hankintakulut YL%
4334	Muut hankintakulut
4340	Yksityiskäyttö YL%
4341	Yksityiskäyttö A1%
4342	Yksityiskäyttö A2%
4344	Yksityiskäyttö
4350	Liikkeen käyttö YL%
4351	Liikkeen käyttö A1%
4352	Liikkeen käyttö A2%
4354	Liikkeen käyttö
4360	Myynti henkilökunnalle YL%
4361	Myynti henkilökunnalle A1%
4362	Myynti henkilökunnalle A2%
4364	Myynti henkilökunnalle
4374	Ostojen valuuttakurssierot

4380	Rak.palv. oman käytön veron peruste
4387	Rak.palv. om.käyt ver. perust. vastatili
4388	Rak.palv. oman käytön alv
4390	Muut ostojen oikaisuerät YL%
4391	Muut ostojen oikaisuerät A1%
4392	Muut ostojen oikaisuerät A2%
4394	Muut ostojen oikaisuerät
Ostot tilikauden aikana yhteensä	
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	
4404	Aine- ja tarvikevaraston muutos
440499	Laskennallinen varaston muutos
4414	Tavaravaraston muutos
4424	Muun vaihto-om. varaston muutos
4444	Aine-,tarv-, tav- ym v.om arvonal.
Ulkopuoliset palvelut	
Alihankinta	
4450	Alihankinta 1 YL%
4451	Alihankinta 1 A1%
4452	Alihankinta 1 A2%
4454	Alihankinta 1
4460	Alihankinta 2 YL%
4461	Alihankinta 2 A1%
4462	Alihankinta 2 A2%
4464	Alihankinta 2
Rakentamispalveluostot	
4458	Rakentamispalv.ostot, OVV YL%
4465	Rakentamispalveluostot, vähennysoik. 0%
4466	Rakentamispalveluostot, väh.kelvoton alv
4467	Rakpalv.ostot, siirto muihin menoryhmiin
4468	Rakentamispalv.ostot 2, OVV YL%
Yhteisöpalveluhankinta	
4470	Yhteisöpalveluhankinnat YL%
4472	Yhteisöpalveluhankinnat A2%
4473	Yhteisöpalveluhankinnat 0 %
4474	YPH YL%, vähennysoikeus 0%
4475	YPH YL%, vähennysoikeus 40%
4476	Yhteisöpalveluhank. väh. kelvoton alv
4477	YPH, siirto muihin menoryhmiin
4478	YPH YL%, vähennysoikeus kpi%
Vuokrattu työvoima	
4480	Vuokrattu työvoima YL%
4484	Vuokrattu työvoima
Muut ulkopuoliset palvelut	
4490	Muut ulkopuoliset palvelut YL%
4491	Muut ulkopuoliset palvelut A1%
4492	Muut ulkopuoliset palvelut A2%
4494	Muut ulkopuoliset palvelut
Ulkopuoliset palvelut yhteensä	
Materiaalit ja palvelut yhteensä	
HENKILÖSTÖKULUT	
Palkat ja palkkiot	
Työntekijöiden palkat ja palkkiot	
Työssäoloajan normaalipalkat	
4500	Työntekijäpalkat (muku)
4510	Tuntipalkat (muku)
4520	Urakkapalkat (muku)
4530	Kuukausipalkat (muku)
4540	Ylityönlisät ym -lisät (muku)

	5000	Työntekijäpalkat
	5010	Kuukausipalkat
	5020	Tuntipalkat
	5050	Ulkomaan työskentelyn palkat
	5060	Palkat, lähdeveronalaiset
	5090	Palkkojen jaksotus
Lisät ja korvaukset		
	5100	Ylityönlisät
	5110	Muut palkanlisät
	5120	Ep alaiset päivärahat
	5130	Muut ep alaiset korvaukset
	5170	Osapalkkiot
	5180	Kannustuspalkkiot
	5190	Lisien, korvausten ja palkkioiden jaks.
Palkkiot		
	5200	Palkkiot
	5290	Palkkioiden jaksotus
Loma-ajan ja sosiaalipalkat		
	4550	Lomapalkat ja -korvaukset (muku)
	4559	Lomapalkkojen jaksotus (muku)
	45599	Lask. lomapalkkajaksotus (muku)
	4560	Pekkas- ja vapaapäivien palkat (muku)
	45699	Lask. vapaapäivien palkat (muku)
	4570	Arkipyhä- ja muut korvaukset (muku)
	45799	Lask. arkipyhäkorvaukset (muku)
	4580	Sairaus- ja vanh.vap. palkat (muku)
	4589	Saadut sairausvakuutuskorv. (muku)
	4590	Muut sosiaalipalkat (muku)
	5300	Vuosilomapalkat
	53099	Laskennallinen lomapalkkajaksotus
	5310	Vuosilomakorvaukset
	5320	Lomaltapaluurahat
	53299	Laskennallinen lomarahajaksotus
	5330	Lomapalkkojen jaksotus
	5340	Sairausajan ja vanhempainvap. palkat
	5350	Muut sosiaalipalkat
	5390	Sosiaalipalkkojen jaksotus
Luontoisedut		
	5400	Asuntoedut
	5410	Ravintoedut
	5420	Autoedut
	5430	Puhelinedut
	5440	Muut luontoisedut
Saadut korvaukset palkoista		
	5470	Saadut sairausvakuutuskorvaukset
	5480	Saadut tapaturmavakuutuskorvaukset
	5490	Korvausten jaksotus
Työntekijöiden palkat ja palkkiot yhteensä		
Johdon palkat		
Johdon palkat ja palkkiot		
	5600	Johdon palkat
	5610	Johdon osapalkkiot
	5620	Johdon vuosilomapalkat
	5630	Johdon vuosilomakorvaukset
	5640	Johdon lomaltapaluurahat
	5690	Johdon palkkojen jaksotus
Johdon luontoisedut		
	5700	Johdon asuntoedut

5710	Johdon ravintoedut
5720	Johdon autoedut
5730	Johdon puhelinedut
5740	Johdon muut luontoisedut
Saadut korvaukset johdon palkoista	
5770	Saadut sairausvakuutuskorvaukset
5780	Saadut tapaturmavakuutuskorvaukset
5790	Korvausten jaksotus
Johdon palkat yhteensä	
Osakkaiden ja omaisten palkat	
Osakkaiden ja omaisten palkat ja palkkiot	
5800	Osakkaiden/omaisten palkat
5810	Osakkaiden/om. osapalkkiot
5820	Osakkaiden/om. vuosilomapalkat
5830	Osakkaiden/om. vuosilomakorv.
5840	Osakkaiden/om. lomaltapaluurahat
5890	Osakkaiden/om. palkkojen jaksotus
Osakkaiden ja omaisten luontoisedut	
5900	Osakkaiden/om. asuntoedut
5910	Osakkaiden/om. ravintoedut
5920	Osakkaiden/om. autoedut
5930	Osakkaiden/om. puhelinedut
5940	Osakkaiden/om. muut luontoisedut
Saadut korv. osakkaiden ja om. palkoista	
5960	Saadut sairausvakuutuskorvaukset
5970	Saadut tapaturmavakuutuskorvaukset
5980	Korvausten jaksotus
Osakkaiden ja omaisten palkat yhteensä	
Luontoisetujen vastatili	
5990	Luontoisetujen vastatili
Palkat ja palkkiot yhteensä	
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	
Maksetut eläkkeet	
6000	Maksetut eläkkeet
6090	Eläkkeiden jaksotus
Eläkevakuutusmaksut	
4600	YEL-maksut (muku)
4610	TyEL-maksut (muku)
4619	Työntek. TyEL-maksut (muku)
46199	Lask. TyEL-maksut (muku)
4640	Vapaaeht. eläkevak.maksut (muku)
4649	Eläkevakuutusmaksujen jaksotus (muku)
6100	YEL-maksut
6110	YEL-maksujen jaksotus
6130	TyEL-maksut
6140	Työntekijäin TyEL-maksut
6150	TyEL-maksujen jaksotus
61597	Lask. TyEL-jaks.maksetuista palkoista
61598	Lask. TyEL-jaksotus lomapalkoista
61599	Lask. TyEL-jaksotus lomarahasta
6240	Vapaaeht. eläkevakuutusmaksut
6250	Vapaaeht. eläkevak.maksujen jaks.
6270	Muut pakolliset eläkevakuutusmaksut
6280	Muiden pakollisten eläkev.maks. jaks.
Tilikauden aikainen jaksotus	
6290	Tilikauden aikainen jaksotus
Eläkekulut yhteensä	

Muut henkilösivukulut

Sairausvakuutusmaksut

4650	Sairausvakuutusmaksut (muku)
46599	Lask. sairausvakuutusmaksut (muku)
6300	Sava-maksut
63098	Laskenn. sava-jaksotus lomapalkoista
63099	Laskenn. sava-jaksotus lomarahasta
6390	Sava-maksujen jaksotus

Pakolliset vakuutusmaksut

4660	Tapaturmavak.maksut (muku)
46699	Lask. tapaturmavak.maksut (muku)
4670	Työttömyysvak.maksut (muku)
4679	Työntek. työttömyysvak.maksut (muku)
46799	Lask. työttömyysvak.maksut (muku)
4680	Ryhmähenkivak.maksut (muku)
4689	Muiden pakoll. vak.maks. jaks. (muku)
46899	Lask. ryhmähenkivak.maksut (muku)
6400	Tapaturmavakuutusmaksut
64097	Lask. tap.v.jaksotus maks. palkoista
64098	Lask. tap.v.jaksotus lomapalkoista
64099	Lask. tap.v.jaksotus: lomarahasta
6410	Työttömyysvakuutusmaksut
64197	Lask. tyött.vak.jaks. maks. palkoista
64198	Lask. tyött.vak.jaks. lomapalkoista
64199	Lask. tyött.vak.jaksotus lomarahasta
6420	Työntek. työttömyysvakuutusmaksut
6430	Ryhmähenkivakuutusmaksut
64397	Lask. ryhmäh.vak.jaks. maks. palkoista
64398	Lask. ryhmäh.vak.jaks. lomapalkoista
64399	Lask. ryhmäh.vak.jaks. maks. palkoista
6480	Muut pakolliset vakuutusmaksut
6490	Pakollisten vak.maksujen jaksotus

Muut henkilöstön vakuutusmaksut

4690	Henkilövak.maksut (vapaaeht.) (muku)
6500	Henkilövakuutusmaksut (vapaaeht)
6590	Henkilövakuutusmaksujen jaks.

Tilikauden aikainen jaksotus

6690	Tilikauden aikainen jaksotus
------	------------------------------

Muut henkilösivukulut yhteensä

Henkilösivukulut yhteensä

Henkilöstökulut yhteensä

POISTOT JA ARVONALENTUMISET

Suunnitelman mukaiset poistot

6820	Poisto kehittämismenoista
6830	Poisto aineettomista oikeuksista
6840	Poisto liikearvosta
6850	Poisto muista pitkävaik. menosta
6860	Poisto rakennuksista ja rakennelmista
68699	Laskenn. poisto rakennuksista ja rakenn.
6870	Poisto koneista ja kalustosta
68799	Laskenn. poisto kon/kalusto ja ajoneuv.
6890	Poisto muista aineellisista hyödykk.

Kons.liikearvon poisto ja kons.reservin väh.

6930	Poisto konserniaktiivasta
6940	Konsernireservin vähennys

Arvonalentumiset pys. vast. hyödykkeistä

6950	Arvon al. maa- ja vesialueista
6960	Arvon al. sumu-poistett. pysyv. vast.

6970	Arvonalentumiset ennakkomaksuista
6980	Arvonallennusten palautukset
Vaihtuvien vast. poikk. arvonalentumiset	
6990	Vaihtuvien vast. poikk. arvonalent.
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	
Vapaaehtoiset henkilösivukulut	
Henkilökunnan koulutus	
7000	Henkilökunnan koulutus YL%
7001	Henkilökunnan koulutus A1%
7002	Henkilökunnan koulutus A2%
7004	Henkilökunnan koulutus
Henkilökuntapalaverit ja virkistys	
7010	Sis.palaverit ja henkilök.juhlat YL%
7011	Sis.palaverit ja henkilök.juhlat A1%
7012	Sis.palaverit ja henkilök.juhlat A2%
7014	Sis.palaverit ja henkilök.juhlat
7020	Virkistys- ja harrastustoiminta YL%
7021	Virkistys- ja harrastustoiminta A1%
7022	Virkistys- ja harrastustoiminta A2%
7024	Virkistys- ja harrastustoiminta
7034	Saadut virk ja harr toim korvaukset
7044	Loma-asuntojen hoitokulut
Työterveyshuolto	
7050	Työterveyshuolto YL%
7051	Työterveyshuolto A1%
7052	Työterveyshuolto A2%
7054	Työterveyshuolto
7064	Saadut kela korvaukset
Ruoka- ja kahvitarjoilu hlökunnalle	
7070	Henkilökunnan ruokailu YL%
7071	Henkilökunnan ruokailu A1%
7074	Henkilökunnan ruokailu/lounassetelit
7080	Henkilökunnan ruokalan kulut YL%
7081	Hlökunnan ruokalan kulut A1%
7090	Ruokatarj otto om käytt. ver.per.YL%
7091	Ruokatarj otto om käytt. ver. per.A1%
7097	Ruokatarj otto om käytt ver.per. v.tili
7098	Ruokatarjoilu otto omaan käyttöön alv
7100	Saadut ruokakorvaukset YL%
7101	Saadut ruokakorvaukset A1%
7104	Saadut ruokakorvaukset
7110	Kahvitarvikkeet YL%
7111	Kahvitarvikkeet A1%
7114	Kahvitarvikkeet
Työvaatteet ja suojavälineet	
7120	Työvaatteet YL%
7122	Työvaatteet A2%
7124	Työvaatteet
7130	Suojavälineet YL%
7134	Suojavälineet
Muut vapaaeht. henkilösivukulut	
4700	Vapaaeht. henkilösivukulut YL% (muku)
4701	Vapaaeht. henkilösivukulut A1%(muku)
4702	Vapaaeht. henkilösivukulut A2% (muku)
4704	Vapaaeht. henkilösivukulut (muku)
4710	Vapaaeht. henkilösivukulut 2 YL% (mu)
4711	Vap.eht. hlösivukulut 2 A1% (muku)

4712	Vap.eht. hlösivukulut 2 A2% (muku
4714	Vap.eht. henkilösivukulut 2 (muku)
7140	Henkilöstön hankintakulut YL%
7141	Henkilöstön hankintakulut A1%
7142	Henkilöstön hankintakulut A2%
7144	Henkilöstön hankintakulut
7150	Työpaikkailmoitukset YL%
7154	Työpaikkailmoitukset
7160	Lahjat henkilökunnalle YL%
7161	Lahjat henkilökunnalle A1%
7162	Lahjat henkilökunnalle A2%
7164	Lahjat henkilökunnalle
7170	Muut henkilösivukulut YL%
7171	Muut henkilösivukulut A1%
7172	Muut henkilösivukulut A2%
7174	Muut henkilösivukulut

Vapaaehtoiset henkilösivukulut yhteensä

Toimitilakulut

Vuokrat ja vastikkeet

7204	Maa-aluevuokrat
7210	Kiinteistöjen vuokrat YL%
7214	Kiinteistöjen vuokrat
7220	Toimitilavastikkeet YL%
7224	Toimitilavastikkeet
7230	Toimitilavuokrat YL%
7234	Toimitilavuokrat
7240	Varastovastikkeet YL%
7244	Varastovastikkeet
7250	Varastovuokrat YL%
7254	Varastovuokrat
7260	Autotallivastikkeet YL%
7264	Autotallivastikkeet
7270	Autotalli- ja autopaikkavuokrat YL%
7274	Autotalli- ja autopaikkavuokrat
7284	Henkilöstöasuntojen vastikkeet
7294	Henkilöstöasuntojen vuokrat
7300	Asuinhuoneistojen vastikkeet YL%
7304	Asuinhuoneistojen vastikkeet
7310	Muut vuokrat/vastikkeet YL%
7312	Muut vuokrat/vastikkeet A2%
7314	Muut vuokrat/vastikkeet
7324	Energian erityisvähennys

Hoitokulut

4850	Tuotantotilojen muuttuvat kulut YL%
4854	Tuotantotilojen muuttuvat kulut
4860	Tuotantotilojen muuttuvat kulut 2 YL%
4864	Tuotantotilojen muuttuvat kulut 2
7330	Hallinto YL%
7334	Hallinto
7340	Käyttö ja huolto YL%
7344	Käyttö ja huolto
7350	Ulkoalueiden hoito YL%
7354	Ulkoalueiden hoito
7360	Siivous ja puhtaanapito YL%
7364	Siivous ja puhtaanapito
7370	Lämmitys YL%
7374	Lämmitys
7380	Vesi ja jätevesi YL%

7384	Vesi ja jätevesi
7390	Sähkö ja kaasu YL%
7394	Sähkö ja kaasu
7400	Jätehuolto YL%
7404	Jätehuolto
7414	Vahinkovakuutukset
7424	Kiinteistövero
7430	Korjaukset YL%
7434	Korjaukset
7444	Saadut vakuutuskorvaukset
7450	Muut toimitilojen hoitokulut YL%
7454	Muut toimitilojen hoitokulut
Muut toimitilakulut	
7460	Vartiointi- ja turvallisuuskulut YL%
7464	Vartiointi- ja turvallisuuskulut
7470	Muut toimitilakulut YL%
7474	Muut toimitilakulut
7480	Saadut toimitilakulukorv./yks.os YL%
7484	Saadut toimitilakulukorv./yksityisöisyys
Toimitilakulut yhteensä	
Kone- ja kalustokulut	
Ajoneuvokulut	
4900	Muuttuvat ajoneuvokulut YL%
4904	Muuttuvat ajoneuvokulut
4910	Muuttuvat ajoneuvokulut 2 YL%
4914	Muuttuvat ajoneuvokulut 2
7500	Ajoneuvoleasing YL%
7504	Ajoneuvoleasing
7510	Leasinghyvitykset YL%
7514	Leasinghyvitykset
7520	Ajoneuvovuokrat YL%
7524	Ajoneuvovuokrat
7530	Ajoneuvojen polttoaineet ja käyttövoima YL%
7534	Ajoneuvojen polttoaineet ja käyttövoima
7540	Ajoneuvojen huolto ja korjaus YL%
7544	Ajoneuvojen huolto ja korjaus
7550	Renkaat ja autotarvikkeet YL%
7554	Renkaat ja autotarvikkeet
7560	Ajoneuvojen julkiset maksut YL%
7564	Ajoneuvojen julkiset maksut
7574	Ajoneuvovakuutukset
7580	Kolarivahingot YL%
7584	Kolarivahingot
7590	Maksetut vahingonkorvaukset YL%
7594	Maksetut vahingonkorvaukset
7600	Maks. ajoneuvokorvaukset YL%
7604	Maks. ajoneuvokorvaukset
7610	Muut ajoneuvokulut YL%
7614	Muut ajoneuvokulut
7620	Saadut vahinkojen korvaukset YL%
7624	Saadut vahinkojen korvaukset
7630	Saadut ajoneuvokulukorv./yks.os YL%
7634	Saadut ajoneuvokulukorv./yksityisöisyys
Atk-laite ja -ohjelmakulut	
7640	Atk-laite ja -ohjelm. leasing YL%
7644	Atk-laite ja -ohjelm. leasing
7650	Atk-laite ja -ohjelm. vuokrat YL%
7654	Atk-laite ja -ohjelm. vuokrat

7660	Atk-ohjelmistot, päivit., ylläp. YL%
7664	Atk-ohjelmistot, päivitykset, ylläpito
7670	Atk-laitehuollot, korj. ja asenn.YL%
7674	Atk-laitehuollot, korj. ja asennukset
7680	Atk-laitehankinnat(< 3v. kalusto)YL%
7684	Atk-laitehankinnat (< 3v. kalusto)
7690	Atk-laitteiden pienhankinnat YL%
7694	Atk-laitteiden pienhankinnat
7700	Muut atk-laite ja -ohjelmistokul.YL%
7704	Muut atk-laite ja -ohjelmistokulut
Muut kone- ja kalustokulut	
4800	Käyttö- ja ylläpitokulut YL% (muku)
4801	Käyttö- ja ylläpitokulut A1%(muku)
4804	Käyttö- ja ylläpitokulut (muku)
4810	Käyttö- ja ylläpitokulut 2 YL% (muku)
4811	Käyttö- ja ylläpitokulut A1% (muku)
4814	Käyttö- ja ylläpitokulut 2 (muku)
7710	Kone- ja kalustoleasing YL%
7714	Kone- ja kalustoleasing
7720	Kone- ja kalustovuokrat YL%
7724	Kone- ja kalustovuokrat
7730	Kone- ja kalustohuolto ja korjaus YL%
7734	Kone- ja kalustohuolto ja korjaus
7740	Kone- ja kalustohankinnat < 3v. YL%
7744	Kone- ja kalustohankinnat < 3v.
7750	Koneiden ja kaluston pienhank. YL%
7754	Koneiden ja kaluston pienhank.
7760	Maksetut työkalukorvaukset YL%
7764	Maksetut työkalukorvaukset
7770	Muut kone- ja kalustokulut YL%
7774	Muut kone- ja kalustokulut
7780	Saadut kalustovak.korvaukset YL%
7784	Saadut kalustovak.korvaukset
7790	Saadut kalustokulukorvaukset YL%
7794	Saadut kalustokulukorvaukset
Kone- ja kalustokulut yhteensä	
Matkakulut	
Matkaliput, majoitus ja muut matkakulut	
4750	Matkakulut YL% (muku)
4751	Matkakulut A1% (muku)
4752	Matkakulut A2% (muku)
4754	Matkakulut (muku)
4764	Kilometrikorvaukset (muku)
4774	Pv-rahast ja ateriakorvaukset (muku)
4784	Majoituskorvaukset (muku)
4794	Työkalukorvaukset (muku)
7802	Matkaliput A2%
7804	Matkaliput
7812	Taksikulut A2%
7814	Taksikulut
7822	Hotelli- ym. majoitus A2%
7824	Hotelli- ym. majoitus
7830	Ruokailut matkalla YL%
7831	Ruokailut matkalla A1%
7834	Ruokailut matkalla
7844	Matkavakuutukset
7850	Paikoituskulut YL%
7854	Paikoituskulut

7860	Muut matkakulut YL%
7861	Muut matkakulut A1%
7862	Muut matkakulut A2%
7864	Muut matkakulut
Matkakustannusten korvaukset	
7874	Kilometrikorvaukset
7884	Päivärahat
7894	Ulkomaan päivärahat
7904	Yömatkarahat
7914	Ateriakorvaukset
7920	Saadut matkakulukorvaukset YL%
7921	Saadut matkakulukorvaukset A1%
7922	Saadut matkakulukorvaukset A2%
7924	Saadut matkakulukorvaukset
Matkakulut yhteensä	
Edustuskulut	
7954	Edustustilaisuudet
7964	Edustuslahjat
7974	Edustusmatkat
7984	Edustustilat
7994	Muut edustuskulut
Myyntikulut	
Maksetut provisiot	
8000	Maksetut myyntiprovisiot YL%
8001	Maksetut myyntiprovisiot A1%
8002	Maksetut myyntiprovisiot A2%
8004	Maksetut myyntiprovisiot
8010	Luottokorttiprovisiot YL%
8014	Luottokorttiprovisiot
Myyntirahdit ja -huolinta	
8020	Myyntirahdit YL%
8024	Myyntirahdit
8030	Myyntihuolinta YL%
8034	Myyntihuolinta
Muut myyntikulut	
8040	Muut myyntikulut YL%
8041	Muut myyntikulut A1%
8042	Muut myyntikulut A2%
8044	Muut myyntikulut
Myyntikulut yhteensä	
Markkinointikulut	
Mainonta	
8050	Mainostoimistopalvelut YL%
8054	Mainostoimistopalvelut
8060	Suoramainonta YL%
8064	Suoramainonta
8070	Ilmoitusmainonta YL%
8074	Ilmoitusmainonta
8080	TV ja radiomainonta YL%
8084	TV ja radiomainonta
8090	Internetmainonta YL%
8094	Internetmainonta
8100	Mainosteippaukset YL%
8104	Mainosteippaukset
8110	Ulkomainonta YL%
8114	Ulkomainonta
8120	Mainosmateriaali ja tarvikkeet YL%
8121	Mainosmateriaali ja tarvikkeet A1%

	8122	Mainosmateriaali ja tarvikkeet A2%
	8124	Mainosmateriaali ja tarvikkeet
	8130	Mainoslahjat ja palkinnot YL%
	8131	Mainoslahjat ja palkinnot A1%
	8132	Mainoslahjat ja palkinnot A2%
	8134	Mainoslahjat ja palkinnot
	8140	Muut mainoskulut YL%
	8141	Muut mainoskulut A1%
	8142	Muut mainoskulut A2%
	8144	Muut mainoskulut
Myynnin edistäminen		
	8150	Markkinointitilaisuudet YL%
	8151	Markkinointitilaisuudet A1%
	8152	Markkinointitilaisuudet A2%
	8154	Markkinointitilaisuudet
	8160	Markkinatutkimukset YL%
	8164	Markkinatutkimukset
	8170	Messut ja näyttelyt YL%
	8171	Messut ja näyttelyt A1%
	8172	Messut ja näyttelyt A2%
	8174	Messut ja näyttelyt
	8180	Asiakaslehdet YL%
	8182	Asiakaslehdet A2%
	8184	Asiakaslehdet
	8190	Asiakasviihde YL%
	8191	Asiakasviihde A1%
	8192	Asiakasviihde A2%
	8194	Asiakasviihde
	8200	Somisteet, kukat YL%
	8201	Somisteet A1%
	8204	Somisteet, kukat
	8210	Tavaränäytteet YL%
	8211	Tavaränäytteet A1%
	8212	Tavaränäytteet A2%
	8214	Tavaränäytteet
	8220	Maksettu markkinointituki YL%
	8224	Maksettu markkinointituki
	8230	Muut myynnin edistämiskulut YL%
	8231	Muut myynnin edistämiskulut A1%
	8232	Muut myynnin edistämiskulut A2%
	8234	Muut myynnin edistämiskulut
	8240	Saadut markkinointikulukorv. YL%
	8241	Saadut markkinointikulukorv. A1%
	8242	Saadut markkinointikulukorv. A2%
	8244	Saadut markkinointikulukorv.
Suhdetoiminta		
	8250	Suhdetoimintakulut YL%
	8251	Suhdetoimintakulut A1%
	8252	Suhdetoimintakulut A2%
	8254	Suhdetoimintakulut
	8260	Kannatusilmoitukset ja -maksut YL%
	8264	Kannatusilmoitukset ja -maksut
	8270	Huomionosoitukset YL%
	8271	Huomionosoitukset A1%
	8272	Huomionosoitukset A2%
	8274	Huomionosoitukset
	8284	Lahjoitukset
Markkinointikulut yhteensä		

Tutkimus- ja kehityskulut

8300	Tuotekehityspalvelu YL%
8304	Tuotekehityspalvelu
8310	Patentit, mallisuoja ja tav.merk.YL%
8314	Patentit, mallisuoja ja tav.merkit
8320	Laaduntarkkailu YL%
8324	Laaduntarkkailu
8330	Sertifiointi ja laatutodistukset YL%
8334	Sertifiointi ja laatutodistukset
8340	Koulutus YL%
8344	Koulutus
8350	Muut tutkimus- ja kehityskulut YL%
8351	Muut tutkimus.-ja kehityskulut A1%
8352	Muut tutkimus- ja kehityskulut A2%
8354	Muut tutkimus- ja kehityskulut

Hallintokulut

Hallintopalvelut

8370	Vuokratyövoima YL%
8374	Vuokratyövoima
8380	Taloushallintopalvelut YL%
8384	Taloushallintopalvelut
8390	Tilintarkastuspalvelut YL%
8394	Tilintarkastuspalvelut
8410	Laki ja konsultointipalvelut YL%
8414	Laki ja konsultointipalvelut
8420	Perintä- ja luottotietopalvelut YL%
8424	Perintä- ja luottotietopalvelut
8430	Muut hallintopalvelut YL%
8434	Muut hallintopalvelut
8444	Viranomaismaksut

Tiedonhankinta

8452	Kirjat A2%
8454	Kirjat
8460	Lehdet YL% (poistuva tili)
8462	Lehdet A2%
8464	Lehdet
8470	Tietopalvelut YL%
8472	Tietopalvelut A2%
8474	Tietopalvelut
8480	Jäsenmaksut YL%
8484	Jäsenmaksut
8490	Muu tiedonhankinta YL%
8492	Muu tiedonhankinta A2%
8494	Muu tiedonhankinta

Tieto- ja rahaliikenne

8500	Puhelinkulut YL%
8504	Puhelinkulut
8510	Matkapuhelinkulut YL%
8514	Matkapuhelinkulut
8520	Telefaxkulut YL%
8524	Telefaxkulut
8530	Datasiirtokulut YL%
8534	Datasiirtokulut
8540	Posti- ja lähettikulut YL%
8544	Posti- ja lähettikulut
8550	Arvo-osuuksien hoitokulut YL%
8554	Arvo-osuuksien hoitokulut
8560	Rahaliikenteen kulut YL%

	8564	Rahaliikenteen kulut
	8574	Pyöristyserot
Vakuutukset ja vahingonkorvaukset		
	8584	Vastuuvakuutukset
	8594	Esinevakuutukset
	8604	Muut vakuutukset
	8614	Maksetut vahingonkorvaukset
Toimistotarvikkeet		
	8620	Toimistotarvikkeet YL%
	8624	Toimistotarvikkeet
	8630	Lomakkeet ja painatuskulut YL%
	8634	Lomakkeet ja painatuskulut
	8640	Valokopiot YL%
	8644	Valokopiot
Muut hallintokulut		
	8650	Kokous- ja neuvottelukulut YL%
	8651	Kokous- ja neuvottelukulut A1%
	8652	Kokous- ja neuvottelukulut A2%
	8654	Kokous- ja neuvottelukulut
	8680	Muut hallintokulut YL%
	8684	Muut hallintokulut
Saadut hallintokulukorvaukset		
	8690	Saadut hallintokulukorvaukset YL%
	8694	Saadut hallintokulukorvaukset
Hallintokulut yhteensä		
Muut liikekulut		
Luottotappiot		
	8700	Myynnin luottotappiot YL%
	8701	Myynnin luottotappiot A1%
	8702	Myynnin luottotappiot A2%
	8703	Myynnin luottotappiot 0%
	8704	Myynnin luottotappiot
	8715	Yhteisömyynnin luottotappiot
	8718	Rak.palvelumy. luottotappiot0%(kään.alv)
	8720	Marg. myynnin luottotappiot YL%
	8722	Marg. myynnin luottotappiot A2%
	8730	Palautuneet luottotappiot YL%
	8731	Palautuneet luottotappiot A1%
	8732	Palautuneet luottotappiot A2%
	8733	Palautuneet luottotappiot 0%
	8734	Palautuneet luottotappiot
Vähennyskelpoiset muut liikekulut		
	4950	Muut muuttuvat kulut YL%
	4954	Muut muuttuvat kulut
	4960	Muut muuttuvat kulut 2 YL%
	4964	Muut muuttuvat kulut 2
	8744	Yle-vero
	8750	Poikkeuksell. vähennyskelp. kulut YL%
	8754	Poikkeukselliset vähennyskelpoiset kulut
	8760	Muut vähennyskelpoiset liikekulut YL%
	8761	Muut vähennyskelpoiset liikekulut A1%
	8762	Muut vähennyskelpoiset liikekulut A2%
	8764	Muut vähennyskelpoiset liikekulut
Vähennyskelvottomat muut liikekulut		
	8774	Veron korotukset, väh.kelvottomat
	8784	Sakot, pys.virhe- ja muut rang.maksut
	8794	Fuusiotappio
	8800	Muut väh.kelvottomat liikekulut YL%

8804	Muut vähennyskelvottomat liikekulut
Omaisuuuden luovutustappiot	
8844	Poikkeukselliset kom luovutustappiot
8854	Käyttöomaisuuden luovutustappiot
8867	Kttöom. osakk. luov.tappiot(väh.kelvot.)
8877	Poikk. kom-osakk. luov.tappiot(väh.kelv)
8889	Luovutustappiot (muu omaisuus)
Täsmäytyserot	
8894	Täsmäytyserot
Muut liikekulut yhteensä	
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	
OSUUS OSAKK.YRITYSTEN TULOKSESTA	
8994	Osuus osakkuusyritysten tuloksesta
L I I K E V O I T T O (- T A P P I O)	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	
Rahoitustuotot	
Tuotot osuuksista saman kons.yrityksissä	
9000	Osinkotuotot konserniyrityksiltä
9007	Osinkotuotot kons.yrityksiltä (verovap.)
9010	Saatu ylijäämä konserniyrityksiltä
9020	Muut tuotot konserniyrityksiltä
Osuus osakkuusyritysten voitosta (tappiosta)	
9030	Osuus osakkuusyritysten tuloksesta
Tuotot osuuksista omistusyhteisyrityksissä	
9040	Osinkotuotot om.yhteisyrityksiltä
9047	Osinkotuotot om.yht.yrityks. (verovap.)
9050	Saatu ylijäämä om.yhteisyrityksiltä
9060	Muut tuotot om.yhteisyrityksiltä
Tuotot osuuksista muissa omistusyhteisyrityksissä	
9070	Tuotot osuuk. muissa om.yht.yrityks.
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	
Saman konsernin yrityksiltä	
9080	Sijoitustuotot muista pvv konserni
Muilta	
9090	Osinkotuotot
9097	Osinkotuotot (verovapaat)
9100	Saatu ylijäämä osuuskunnista
9120	Voitto-osuus yhtymistä
9130	Luovutusvoitot osuuksista
9140	Muut tuotot pys. vastaavien sijoituks.
9149	Luovutusvoitot pys. vastaav. (muu om.)
Muut korko- ja rahoitustuotot	
Saman konsernin yrityksiltä	
9150	Korko- ja rahoitustuotot konsernisaam.
Muilta	
9160	Korkotuotot om.yht.yr. saamisista
9170	Korkotuotot myyntisaamisista
9180	Korkotuotot osamaksusaamisista
9190	Korkotuotot lainasaamisista
9200	Korkotuotot henkilökuntasaamisista
9210	Korkotuotot osakslainasaamisista
9220	Korkotuotot pankkisaamisista
9230	Korkotuotot talletuksista
9240	Palautettava yhteisö-/palautuskorko
9250	Muut korkotuotot
9260	Valuuttakurssivoitot
9270	Osinkotuotot rah.arvopapereista
9277	Osinkotuotot rah.arvopap. (verovap.)

9280	Muut tuotot rah.arvopapereista
9290	Muut rahoitustuotot
9299	Luovutusvoitot rah.om. (muu omaisuus)
Rahoitustuotot yhteensä	
Rahoituskulut	
Arvonalentumiset pys. vast. sijoituksista	
9300	Konserniosuuksien arvonalentumiset
9310	Konsernisaamisten arvonalentumiset
9320	Om.yht. yrit. osuuksien arvonalentum.
9330	Om.yht. yrit. saam. arvonalentumiset
9340	Osakk. ja osuuksien arvonalentumiset
9350	Saamisten arvonalentumiset
9360	Arvonalentumisten palautukset
Arvonalent. vaiht vast. rahoitusarvopapereista	
9370	Konserniosuuksien arvonalentumiset
9380	Om.yht. yrit. osuuksien arvonalent.
9390	Osakk. ja osuuksien arvonalentumiset
9400	Muiden rahoitusarvopap. arvonalent.
9410	Arvonalentumisten palautukset
Korkokulut ja muut rahoituskulut	
Saman konsernin yrityksille	
9420	Korkokulut veloista kons.yrityksille
94299	Laskenn. korko konserniveleista
9430	Muut rahoituskulut kons.yrityksille
Muille	
9440	Korkokulut joukkovelkakirjalainoista
94499	Laskenn. korko joukkovelkakirjalainoista
9450	Korkokulut vaihtovelkakirjalainoista
94599	Laskenn. korko vaihtovelkakirjalainoista
9460	Korkokulut rahoituslaitoslainoista
94699	Laskenn. korko rahoituslaitoslainoista
9470	Korkokulut rahoitusyhtiölainoista
94799	Laskenn. korko rahoitusyhtiölainoista
9480	Korkokulut eläkelainoista
94899	Laskenn. korko eläkelainoista
9490	Korkokulut ostovelloista
9500	Korkokulut rahoitusvekseleistä
95099	Laskenn. korko rahoitusvekseleistä
9510	Korkokulut omistusyht.yrityslainoista
95199	Laskenn. korko omistusyhteisyrityslain.
9520	Korkokulut osakslainoista
95299	Laskenn. korko osakslainoista
9530	Maks. yhteisökorko/jäännösver. korko
9540	Verojen viivästysseuraamukset
9550	Muut korkokulut
9560	Lainojen hoitokulut
9570	Limiittipalkkiot
9580	Takausprovisiot
9590	Luottovakuutukset
9600	Kiinnityskulut
9610	Perimiskulut YL%
9614	Perimiskulut
9620	Kurssitappiot
9640	Factoring-kulut YL%
9644	Factoring-kulut
9650	Terminointikulut
9660	Saamisten luottotappiot
9670	Muut kulut rahoitusarvopapereista

9689	Luovutustappiot (muu omaisuus)
9690	Muut rahoituskulut YL%
9694	Muut rahoituskulut
Rahoituskulut yhteensä	
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	
TULOS ENNEN TP-SIIRTOJA JA VEROJA	
TILINPÄÄTÖSSIIRROT	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	
9750	Aineettomien hyödykk. poistoeron m.
9760	Rakennusten poistoeron muutos
9770	Koneet ja kalusto poistoeron muutos
9780	Muiden aineell. hyöd. poistoeron m.
Verotusperusteisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	
9800	Käyttöom. jälleenhank.varauksen m.
9810	Toimitilan jälleenhank.varauksen m.
9820	Takuuvarauksen muutos
9830	Toimintavarauksen muutos
9840	Hankintamenon muutosvar. m.
9850	Muiden verotusperusteisten varausten m.
9860	Takuuvarauksen muutos
Konserniavustus	
Saadut konserniavustukset	
9880	Saadut konserniavustukset
Annetut konserniavustukset	
9890	Annetut konserniavustukset
Tilinpäätössiirrot yhteensä	
TULOVEROT	
Tilikauden verot	
9900	Ennakkoverot
9910	Ennakonpidätys työkorvauksista
9930	Lähdeverot
9940	Tilikauden verojaksotus
9950	Veronpalautukset/jäännösverot
9960	Muut tuloverot
Laskennalliset verot	
9970	Laskennalliset verot
Tuloverot yhteensä	
MUUT VÄLITTÖMÄT VEROT	
9980	Muut välittömät verot
VÄHEMMISTÖOSUUDET	
9990	Vähemmistöosuudet
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	
9998	Tilikauden tappio
9999	Tilikauden voitto
TASE	
V A S T A A V A A	
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Aineettomat hyödykkeet	
Kehittämismenot	
1020	Kehittämismenot (alv)
1021	Kehittämismenot
10298	Lask. poisto kehittämismenoista
10299	Kirjatut aineett. hyödykk. poistot
Aineettomat oikeudet	
1030	Patentit (alv)
1031	Patentit

1032	Tekijänoikeudet (alv)
1033	Tekijänoikeudet
1034	Tavaramerkkioikeudet (alv)
1035	Tavaramerkkioikeudet
1036	Lisenssimaksut (alv)
1037	Lisenssimaksut
1038	Toimilupaoikeudet (alv)
1039	Toimilupaoikeudet
1040	Atk-ohjelmien lisenssimaksut (alv)
1041	Atk-ohjelmien lisenssimaksut
1042	Puhelinliittymät (alv)
1043	Puhelinliittymät
1044	Hälytysliittymät (alv)
1045	Hälytysliittymät
1048	Muut aineettomat oikeudet (alv)
1049	Muut aineettomat oikeudet
10498	Lask. poisto muista aineett. oikeuksista
10499	Kirjatut aineett. oikeuksien poistot
Liikearvo	
1050	Liikearvo (alv)
1051	Liikearvo
1055	Fuusiotili
1057	Fuusioaktiiva
Konserniliikearvo	
1061	Konserniliikearvo
10698	Lask. poisto liikearvosta
10699	Kirjattu poisto liikearvosta
Muut aineettomat hyödykkeet	
1070	Mainos- ja markkinatutkimusmenot (alv)
1071	Mainos- ja markkinatutkimusmenot
1072	Osakehuon. perusparannusmenot (alv)
1073	Osakehuon. perusparannusmenot
1074	Vuokrahuon. perusparannusmenot (alv)
1075	Vuokrahuon. perusparannusmenot
1080	Atk-ohjelmat (alv)
1081	Atk-ohjelmat
1088	Muut pitkävaikutteiset menot (alv)
1089	Muut pitkävaikutteiset menot
10898	Lask. poisto muista pitkävaik. menoista
10899	Kirjatut pitkävaik. menojen poistot
Ennakkomaksut	
1090	Ennakkomaksut aineett hyöd YL%
1091	Ennakkomaksut aineett hyöd A1%
1092	Ennakkomaksut aineett hyöd A2%
1094	Ennakkomaksut aineett hyöd
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	
Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	
Omistetut	
1101	Maa- ja vesialueet
1104	Liittymismaksut (alv)
1105	Liittymismaksut
1107	Maa- ja vesialueet (muu omaisuus)
1109	Arvonkorotukset maa- ja vesialueista
Vuokraoikeudet	
1111	Maanvuokraoikeudet
1112	Liittymismaksut (alv) vuokrakiinteist.
1113	Liittymismaksut vuokrakiinteistöistä

Rakennukset ja rakennelmat

Omistettut

1120	Rakennukset 7% menojäännösp. (alv)
1121	Rakennukset 7% menojäännöspoisto
11239	Laskenn. poisto rakennuksista 7%
1124	Rakennukset 4% menojäännösp. (alv)
1125	Rakennukset 4% menojäännöspoisto
11299	Laskenn. poisto rakennuksista 4%
1130	Rakenn tekn laitteet 25% meno.j.p. (alv)
1131	Rakenn tekn laitteet 25% menojäännösp.
11339	Laskenn. poisto teknisistä laitt. 25%
1134	Väestönsuojat ym max. 25% tasap. (alv)
1135	Väestönsuojat ym max. 25% tasapoisto
1140	Rakennelmat 20% menojäännöspoisto (alv)
1141	Rakennelmat 20% menojäännöspoisto
11419	Laskenn. poisto rakennelmista 20%
1142	Muut rakennukset ja rakennelmat (alv)
1143	Muut rakennukset ja rakennelmat
1145	Arvonkorotukset (vanh. rak. tehdyt)
1149	Rakennukset ja rakennelmat (muu omaisuus)

Vuokraoikeudet

1151	Rakennusten vuokraoikeudet
11599	Kirjatut rakenn. ja rakennelmien poisto

Koneet ja kalusto

1160	Koneet ja laitteet (alv)
1161	Koneet ja laitteet
1164	Tuotannon koneet ja laitteet (alv)
1165	Tuotannon koneet ja laitteet
11699	Laskenn. poisto koneista ja laitt. 25%
1170	Kuorma- ja pakettiautot (alv)
1171	Kuorma- ja pakettiautot
1172	Henkilöautot (alv)
1173	Henkilöautot
1174	Ammattiautot (alv)
1175	Ammattiautot
1178	Muut ajoneuvot ja alukset (alv)
1179	Muut ajoneuvot ja alukset
11799	Laskenn. poisto ajoneuvoista 25%
1200	Kalusto ja muu irtain (alv)
1201	Kalusto ja muu irtain
1208	Vuokrattava kalusto (alv)
1209	Vuokrattava kalusto
1210	Vapaa-ajan as. kal. ja muu irtaim. (alv)
1211	Vapaa-ajan as. kalusto ja muu irtaimisto
1213	Työsuhteas. kalusto ja muu irtaimisto
12198	Laskenn. poisto kalustosta 25%
1240	Käyttöönnottamattomat kon. ja kal. (alv)
1241	Käyttöönnottamattomat koneet ja kalusto
1248	Muut koneet ja kalusto (alv)
1249	Muut koneet ja kalusto
1250	Pys.vast. yhteisötavarahank. (alv)
1265	Pys. vast. yhteisötavaramyynnit
12699	Laskenn. poisto yhteisöhankeinoista
1270	Pys.vast.ostot, ostaja verovelvoll.(alv)
1277	Pys.vastaav. siirto muihin taseryhmiin
1289	Koneet ja kalusto (muu omaisuus)
12999	Kirjatut koneiden ja kaluston poistot

Muut aineelliset hyödykkeet

1301	Maa-ainesten ottopaikat
1302	Maa- ja vesirakennukset (alv)
1303	Maa- ja vesirakennukset
1304	Piha-asfaltit (alv)
1305	Piha-asfaltit
1314	Elävä käyttöomaisuus (alv)
1315	Elävä käyttöomaisuus
13159	Laskenn. poisto elävästä käyttöom.
1328	Muut poistokelp aineell hyödykk (alv)
1329	Muut poistokelp aineell hyödykk
1330	Taide-esineet YL%
1331	Taide-esineet
1332	Taide-esineet A2%
1334	Keräilyhyödykkeet (alv)
1335	Keräilyhyödykkeet
1338	Muut aineell hyödykk, ei poistok. (alv)
1339	Muut aineell hyödykk, ei poistokelp.
1379	Muut aineelliset hyödykkeet (muu om.)
Ennakkomaksut ja keskener hankinnat	
1380	Ennakkomaksut aineell hyödykk YL%
1381	Ennakkomaksut aineell hyödykk A1%
1382	Ennakkomaksut aineell hyödykk A2%
1384	Ennakkomaksut aineell hyödykk.
1390	Keskener käyttöom hankinnat (alv)
1391	Keskener käyttöom hankinnat
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	
Sijoitukset	
Osuudet saman konsernin yrityksissä	
1401	Tytäryritysten osakkeet
1403	Emoyrityksen osakkeet
1405	Sisaryritysten osakkeet
1407	Muut konserniosuudet
1409	Arvonkorotus kons.osuuksista
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	
1411	Pitkäaik saam saman kons yrityksiltä
1413	Konserniyrityksille ann. pääomalainat
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä	
1421	Osakkuusyritysten osakkeet
1423	Osakkuusyritysosuudet
1425	Muut omistusyhteisyhteisöosakkeet
1427	Muut omistusyhteisyhteisöosuudet
1429	Arvonkor omistusyht.yritysosuuksista
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	
1431	Pitkäaik saamiset omistusyht.yrityksiltä
Muut osakkeet ja osuudet	
1441	Huoneisto-osakkeet
1447	Pörssiosakkeet
1453	Muut osakkeet
1457	Pankkiosuudet
1461	Sijoitusrahasto-osuudet
1465	Puhelinosuudet
1467	Muut osuudet
1468	Muut osakkeet ja osuudet (muu omaisuus)
1469	Arvonkorotus muut osakkeet/osuudet
Muut saamiset	
1471	Pitkäaik lainasaamiset
1473	Pitkäaik joukkovelkakirjalainat
1475	Pitkäaik saamistodistukset

1477	Pitkäaik optiolainat
1479	Pitkäaik vaihtovelkakirjalainat
1481	Pitkäaik nollakorkolainat
1483	Liittymismaksusaamiset
1489	Muut pitkäaikaiset saamiset
1499	Muut saamiset (muu omaisuus)
Sijoitukset yhteensä	
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Vaihto-omaisuus	
Aineet ja tarvikkeet	
1501	Aineet ja tarvikkeet
150199	Laskennallinen varaston muutos
Keskeneräiset tuotteet	
1511	Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet	
1521	Valmiit tuotteet
Tavarat	
1531	Tavarat
1533	Matkalla olevat tavarat
Muu vaihto-omaisuus	
1541	Kiinteistöt
1543	Arvopaperit
1547	Vaihto-omaisuus (muu omaisuus)
1549	Muu vaihto-omaisuus
Ennakkomaksut	
1550	Ennakkomaksut vaihto-om. YL%
1551	Ennakkomaksut vaihto-om. A1%
1552	Ennakkomaksut vaihto-om. A2%
1554	Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta
1557	Ennakkomaksut yhteisöihankinn. YL%
Vaihto-omaisuus yhteensä	
Pitkäaikaiset saamiset	
Myyntisaamiset	
1601	Pitkäaik myyntisaamiset
1621	Pitkäaik valuuttamäär myyntisaam.
1623	Pitkäaik osamaksusaamiset
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	
1631	Pitkäaik konsernimyyntisaamiset
1633	Pitkäaik konsernisiirtosaamiset
1635	Pitkäaik konsernilainasaamiset
1639	Pitkäaik muut konsernisaamiset
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä	
1641	Pitkäaik om.yht.yritysmyyntisaam.
1643	Pitkäaik om.yht.yrityssiirtosaam.
1645	Pitkäaik om.yht.yrityslainasaam.
1649	Pitkäaik muut om.yht.yrityssaam.
Lainasaamiset	
1651	Pitkäaik saamiset työntekijöiltä
1653	Pitkäaik saamiset johdolta
1655	Pitkäaik saamiset osakkailta ja om.
1656	Pitkäaik saam osakk ja om.(veronalaiset)
1657	Pitkäaik muut lähipiirilainat
1658	Pitkäaikaiset lainasaamiset (muu omaisuus)
1659	Pitkäaik muut lainasaamiset
Laskennalliset verosaamiset	
1691	Pitkäaik. laskennalliset verosaamiset
Muut saamiset	

	1665	Pitkäaik vakuustalletukset
	1667	Pitkäaik maksetut vuokravakuudet
	1669	Pitkäaik muut saamiset
Maksamattomat osakkeet/osuudet		
	1671	Pitkäaik. maksamattomat osakkeet/osuudet
Siirtosaamiset		
	1681	Pitkäaik siirtosaamiset
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset		
	1701	Myyntisaamiset, reskontra
	17019	MS suoritusten välitili
	1702	Myyntisaamiset, laskureskontra
	1703	Myyntisaamiset
	1705	Myymläsaamiset
	1707	Provisiosaamiset
	1711	Luottokorttisaamiset
	1713	Pankkikorttisaamiset
	1715	Myyntisaamiset ennakkolaskuista
	1717	Factoring-myyntisaamiset matkalla
	1718	Factoring-myyntisaamiset laskutili
	1719	Factoring-osamaksusaamiset
	1721	Myyntisaamiset, valuuttamääräiset
	1723	Osamaksusaamiset
	1727	Siirtyvät myyntisaamiset/selvittelytili
	1729	Muut myyntisaamiset
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
	1731	Konsernimyyntisaamiset, reskontra
	17319	MS kons suoritusten välitili
	1733	Konsernisiirtosaamiset
	1735	Konsernilainasaamiset
	1739	Muut konsernisaamiset
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä		
	1741	Omistusyht.yritysmyyntisaamiset
	1743	Omistusyht.yrityssiirtosaamiset
	1745	Omistusyht.yrityslainasaamiset
	1749	Muut omistusyht.yrityssaamiset
Lainasaamiset		
	1751	Saamiset työntekijöiltä
	1753	Saamiset johdolta
	1755	Saamiset osakkailta ja omaisilta
	1756	Saamiset osakkailta ja om.(veronalaiset)
	1757	Muut lähipiirilainat
	1758	Lainasaamiset (muu omaisuus)
	1759	Muut lainasaamiset
Laskennalliset verosaamiset		
	1851	Laskennalliset verosaamiset
Muut saamiset		
	1761	Verosaamiset
	1762	OmaVerosaamiset
	1763	Arvonlisäverosaamiset
	1764	Arvonlisäveron palautussaamiset
	1765	Vakuustalletukset
	1767	Maksetut vuokravakuudet
	1769	Kuluennakot työntekijöille
	17691	Maksuaikakorttiennakko (Travel)
	17693	Maksuaikakorttiennakon välitili (Travel)
	17697	Matkatiliennakko (Travel)

	17699	Matkatiliennakon välitili (Travel)
	1771	Vahingonkorvaussaamiset
	1777	Selvittelytili
	1779	Muut saamiset
Maksamattomat osakkeet/osuudet		
	1781	Osakemerkintäsaamiset
	1783	Maksamattomat osuudet
Siirtosaamiset		
	1801	Palkkamenot (siirtos.)
	1803	Eläkevakuutusmaksut (siirtos.)
	1804	Sairausvakuutusmaksut (siirtos.)
	1805	Työnantajan pakoll. vak.maks. (siirtos.)
	1808	Vuokramenot (siirtosaamiset) (alv)
	1809	Vuokramenot (siirtos.)
	1811	Korkomenot (siirtos.)
	1813	Tuloverot (siirtos.)
	1819	Muut menoennakot (siirtos.)
	1820	Muut menoennakot YL%
	1821	Muut menoennakot A1%
	1822	Muut menoennakot A2%
	1831	Vuokratulot (siirtos.)
	1833	Korkotulot (siirtos.)
	1837	Valmistusasteen muk. tulot (siirtos.)
	1839	Muut tulojäämät (siirtos.)
	1841	Ostojen alennukset (siirtos.)
	1843	Laskennalliset kurssitappiot (siirtos.)
	1845	Alv-siirtosaam. ennakkomaksuista
	1848	Marg alv lask saaminen
	1849	Muut siirtosaamiset
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä		
Rahoitusarvopaperit		
Osuudet saman konsernin yrityksissä		
	1861	Tytäryritysten osakkeet (rah.om)
	1863	Emoyrityksen osakkeet (rah.om)
	1865	Sisaryritysten osakkeet (rah.om)
	1867	Muut konserniosuudet (rah.om)
Muut osakkeet ja osuudet		
	1881	Muut osakkeet ja osuudet (rah.om.)
	1889	Osakkeet ja osuudet (rah.om&muu om)
Muut arvopaperit		
	1891	Muut rahoitusarvopaperit
	1899	Rahoitusarvopaperit (muu omaisuus)
Rahoitusarvopaperit yhteensä		
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahat		
	1900	Käteisvarat
	1905	Valuuttakassat
Pankkisaamiset		
	1910	Pankkitili 1
	19199	Pankki 1 suoritusten välitili
	1920	Pankkitili 2
	19299	Pankki 2 suoritusten välitili
	1930	Pankkitili 3
	19399	Pankki 3 suoritusten välitili
	1940	Pankkitili 4
	19499	Pankki 4 suoritusten välitili
	1950	Pankkitili 5
	19599	Pankki 5 suoritusten välitili

1960	Lyhytaikaiset talletukset
1961	Lyhytaikaiset tall lähdeveronalaiset
1970	Sijoitustili
1984	Valuuttatili
1986	Valuuttatalletukset
Rahansiirrot ja täsmätykset	
1991	Täsmätykset
1995	Rahansiirrot matkalla
1996	Virhemaksut
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	
V A S T A A V A A Y H T E E N S Ä	
V A S T A T T A V A A	
OMA PÄÄOMA	
O y	
Osakepääoma	
2001	Osakepääoma
Osakepääoman korotus	
2011	Maksullinen osakeanti
2015	Rahastokorotus
2017	Osakepääomasijoitus
Ylikurssirahasto	
2021	Ylikurssirahasto
Arvonkorotusrahasto	
2031	Arvonkorotusrahasto (oy)
Muut rahastot	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	
2061	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
Vararahasto	
2051	Vararahasto (oy)
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	
2071	Yhtiöjärjestyksen mukainen rahasto
Käyvän arvon rahasto	
2041	Käyvän arvon rahasto (oy)
Muut rahastot	
2081	Muut rahastot (oy)
O s u u s k u n t a	
Osuuspääoma	
2101	Osuuspääoma
Lisäosuuspääoma	
2103	Lisäosuuspääoma
Sijoitusosuuspääoma	
2105	Sijoitusosuuspääoma
Odotusajaksi vieraaseen pääomaan	
siirretyt irtisanotut osuusmaksut	
2109	Irtisanotut osuusmaksut
Ylikurssirahasto	
2115	Ylikurssirahasto (osk)
Osakepääoma	
2121	Osakepääoma (osk)
Osakepääoman korotus	
2123	Osakepääoman korotus (osk)
Arvonkorotusrahasto	
2131	Arvonkorotusrahasto (osk)
Muut rahastot	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	
2141	Sijoitetun vapaan oman pääoman rah.(osk)
Vararahasto	

2111	Vararahasto (osk)
Sääntöjen mukaiset rahastot	
2143	Sääntöjen mukainen rahasto (osk)
Käyvän arvon rahasto	
2135	Käyvän arvon rahasto (osk)
Muut rahastot	
2145	Muut rahastot (osk)
A v o i n y h t i ö	
Pääomapanokset	
2151	Pääomapanos, yhtiömies A
2153	Pääomapanos, yhtiömies B
2155	Pääomapanos, yhtiömies X
Arvonkorotusrahasto	
2161	Arvonkorotusrahasto (ay)
Muut rahastot	
Käyvän arvon rahasto	
2165	Käyvän arvon rahasto (ay)
K o m m a n d i t t i y h t i ö	
Pääomapanokset	
2171	Vastuunal yhtiömiehen A panos
2173	Vastuunal yhtiömiehen B panos
2175	Vastuunal yhtiömiehen X panos
2181	Äänettömän yhtiömiehen C panos
2183	Äänettömän yhtiömiehen D panos
Arvonkorotusrahasto	
2191	Arvonkorotusrahasto (ky)
Muut rahastot	
Käyvän arvon rahasto	
2195	Käyvän arvon rahasto (ky)
Y k s i t y i s l i i k e	
Peruspääoma	
2201	Peruspääoma
Arvonkorotusrahasto	
2211	Arvonkorotusrahasto (tmi)
Muut rahastot	
Käyvän arvon rahasto	
2215	Käyvän arvon rahasto (tmi)
Y h t e i s e t o m a n p ä ä o m a n t i l i t	
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	
2251	Edellisten tilikausien voitto/tappio
2261	Osingonjako
2265	Omista osakkeista maksettu määrä
2271	Osuuskorot
2291	Voitto-osuus yhtiömies A
2293	Voitto-osuus yhtiömies B
2295	Voitto-osuus yhtiömies X
2311	Voitto-osuus vastuunal. yhtiömies A
2313	Voitto-osuus vastuunal. yhtiömies B
2315	Voitto-osuus vastuunal. yhtiömies X
2321	Voitto-osuus äänetön yhtiömies C
2323	Voitto-osuus äänetön yhtiömies D
Pääomavajaus ed. tilikausilta	
2331	Pääomavajaus yhtiömies A
2333	Pääomavajaus yhtiömies B
2335	Pääomavajaus yhtiömies X
2337	Pääomavajaus
Yksityistilit tilikaudella	
2341	Yksityissijoitukset rahana yhtiömies A

2343	Muut yksityissijoitukset yhtiömies A
2345	Yksityissijoitukset rahana yhtiömies B
2347	Muut yksityissijoitukset yhtiömies B
2348	Yksityissijoitukset rahana yhtiömies X
2349	Muut yksityissijoitukset yhtiömies X
2351	Yksityisnostot rahana yhtiömies A
2353	Muut yksityisnostot yhtiömies A
2355	Yksityisnostot rahana yhtiömies B
2357	Muut yksityisnostot yhtiömies B
2358	Yksityisnostot rahana yhtiömies X
2359	Muut yksityisnostot yhtiömies X
2361	Yksityissijoitukset rahana
2363	Muut yksityissijoitukset
2365	Yksityisnostot rahana
2367	Muut yksityisnostot
Tilikauden voitto (tappio)	
2371	Tilikauden voitto
23711	Tilikauden voitto yhtiömies A
23713	Tilikauden voitto yhtiömies B
23715	Tilikauden voitto yhtiömies X
23721	Tilikauden voitto äänetön C
23723	Tilikauden voitto äänetön D
2375	Tilikauden tappio
23751	Tilikauden tappio yhtiömies A
23753	Tilikauden tappio yhtiömies B
23755	Tilikauden tappio yhtiömies X
23761	Tilikauden tappio äänetön C
23763	Tilikauden tappio äänetön D
Pääomalainat	
2381	Pääomalaina
Kirjanpidon tulos	
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	
VÄHEMMISTÖOSUUS	
2391	Vähemmistöosuus
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	
Poistoero	
2405	Kehittämismenojen poistoero
2407	Aineettomien oikeuksien poistoero
2411	Liikearvon poistoero
2421	Muiden pitkävaik. menojen poistoero
2431	Rakennusten poistoero
2441	Koneiden ja kaluston poistoero
2449	Muiden aineell. hyödykk. poistoero
Verotusperusteiset varaukset	
2451	Käyttöom. jälleenhankintavaraus
2453	Toimitilan jälleenhankintavaraus
2461	Luottotappiovaraus
2471	Takuuvaraus
2481	Toimintavaraus
2491	Hankintamenon muutosvaraus
2493	Asuintalovaraus
2499	Muut verotusperusteiset varaukset
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ YHT.	
PAKOLLISET VARAUKSET	
Eläkevaraukset	
2501	Eläkevaraukset
Verovaraukset	
2531	Verovaraukset

Muut pakolliset varaukset

2551	Oikeudenkäyntivaraus
2561	Hinnanlaskuvaraus
2571	Pitkäaik. hankk. pakoll. varaukset
2581	Muut pakolliset varaukset

PAKOLLISET VARAUKSET YHTEENSÄ

KONSERNIRESERVI

2591	Konsernireservi
------	-----------------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Pääomalainat

2601	Pitkäaikainen pääomalaina
------	---------------------------

Joukkovelkakirjalainat

2611	Pitkäaik joukkovelkakirjalainat
2613	Pitkäaik obligaatiolainat
2614	Pitkäaik debentuurilainat
2615	Muut pitkäaik joukkovelkakirjalainat

Vaihtovelkakirjalainat

2617	Pitkäaik vaihtovelkakirjalainat
------	---------------------------------

Lainat rahoituslaitoksilta

2621	Pitkäaik rahoituslaitoslaina 1
2622	Pitkäaik rahoituslaitoslaina 2
2623	Pitkäaik rahoituslaitoslaina 3
2631	Pitkäaik rahoitusyhtiölaina 1
2632	Pitkäaik rahoitusyhtiölaina 2
2633	Pitkäaik rahoitusyhtiölaina 3
2639	Pitkäaik. factoringluottotili
2641	Pankki 1 käytetty shekkitililimiitti
2642	Pankki 2 käytetty shekkitililimiitti
2649	Pitkäaik. muut lainat rah.laitoksilta

Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta

2651	Pitkäaikaiset eläkelainat
------	---------------------------

Saadut ennakot

2660	Saadut pitkäaikaiset ennakot YL%
2661	Saadut pitkäaikaiset ennakot A1%
2662	Saadut pitkäaikaiset ennakot A2%
2664	Saadut pitkäaikaiset ennakot
2668	Saadut pitkäaik. ennakot, rak.palv. OVV

Ostovelat

2671	Pitkäaikaiset ostovelat
2681	Pitkäaik osamaksuvelat

Rahoitusvekselit

2691	Pitkäaik rahoitusvekselit
------	---------------------------

Velat saman konsernin yrityksille

2701	Pitkäaik saadut ennakot konserni
2703	Pitkäaik ostovelat konserni
2705	Pitkäaik rahoitusveks. konserni
2707	Pitkäaik muut velat konserni
2709	Pitkäaik siirtovelat konserni

Velat omistusyhteisy yrityksille

2711	Pitkäaik saadut ennakot omistusyht.yr.
2713	Pitkäaik ostovelat omistusyht.yr.
2715	Pitkäaik rahoitusveks. omistusyht.yr.
2717	Pitkäaik muut velat omistusyht.yr.
2719	Pitkäaik siirtovelat omistusyht.yr.

Laskennalliset verovelat

2771	Pitkäaik laskennalliset verovelat
------	-----------------------------------

Muut velat

	2721	Pitkäaik velat työntekijöille
	2723	Pitkäaik velat johdolle
	2725	Pitkäaik velat osakkaille
	2731	Pitkäaik optiolainat
	2741	Pitkäaik saadut vuokravakuudet
	2749	Pitkäaikaiset muut velat
Siirtovelat		
	2751	Pitkäaikaiset siirtovelat
Pitkäaikainen vieras pääoma yht.		
Lyhytaikainen		
Pääomalainat		
	2801	Lyhytaikainen pääomalaina
Joukkovelkakirjalainat		
	2811	Joukkovelkakirjalainat
	2813	Obligaatiolainat
	2814	Debentuurilainat
	2815	Muut joukkovelkakirjalainat
Vaihtovelkakirjalainat		
	2817	Vaihtovelkakirjalainat
Lainat rahoituslaitoksilta		
	2821	Pitkäaik rah.laitoslaina 1 lyh.erät
	2822	Pitkäaik rah.laitoslaina 2 lyh.erät
	2823	Pitkäaik rah.laitoslaina 3 lyh.erät
	2825	Lyhytaik rahoituslaitoslaina 1
	2826	Lyhytaik rahoituslaitoslaina 2
	2827	Lyhytaik rahoituslaitoslaina 3
	2831	Pitkäaik rah.yhtiölaina 1 lyh.erät
	2832	Pitkäaik rah.yhtiölaina 2 lyh.erät
	2833	Pitkäaik rah.yhtiölaina 3 lyh.erät
	2835	Lyhytaik rahoitusyhtiölaina 1
	2836	Lyhytaik rahoitusyhtiölaina 2
	2837	Lyhytaik rahoitusyhtiölaina 3
	2841	Factoring luottotili
	2842	Luotollinen shekkitili 1
	2843	Luotollinen shekkitili 2
	2844	Luotollinen shekkitili 3
	2849	Muut lyhytaik. lainat rah.laitoksilta
Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta		
	2851	Lyhytaikaiset eläkelainat
Saadut ennakot		
	2860	Saadut ennakot YL%
	2861	Saadut ennakot A1%
	2862	Saadut ennakot A2%
	2864	Saadut ennakot
	2868	Saadut ennakot, rak.palv. OVV
Ostovelat		
	2871	Ostovelat, reskontra
	28719	OV maksujen välitili
	2872	Ostovelat, laskureskontra
	2873	Ostovelat
	2877	Ostovelat investoinneista
	2879	Ostovelat ennakkolaskuista
	2881	Osamaksuvelat
	2888	Maksuliikennetili
	2889	Muut ostovelat
Rahoitusvekselit		
	2891	Rahoitusvekselit
Velat saman konsernin yrityksille		

	2901	Saadut ennakot konserni
	2903	Ostovelat konserni, reskontra
	29039	OV kons maksujen välitili
	2905	Rahoitusvekselit konserni
	2907	Muut velat konserni
	2909	Siirtovelat konserni
Velat omistusyhteisyrityksille		
	2911	Saadut ennakot om.yht.yr.
	2913	Ostovelat om.yht.yr.
	2915	Rahoitusvekselit om.yht.yr.
	2917	Muut velat om.yht.yr.
	2919	Siirtovelat om.yht.yr.
Laskennalliset verovelat		
	2981	Laskennalliset verovelat
Muut velat		
	2921	Ennakonpidätysvelka
	2922	Lähdeverovelka
	2923	Sairausvakuutusmaksuvelka
	2925	Jäsenmaksutilityyselka 1
	2926	Jäsenmaksutilityyselka 2
	2927	Jäsenmaksutilityyselka 3
	2931	Eläkevakuutusmaksuvelka 1
	2932	Eläkevakuutusmaksuvelka 2
	2933	Ulosottotilityyselka
	2935	Tilityyselat
	2937	Maksuunpantu verovelka
	2938	Maksuunpantu ennakovero
	2939	Arvonlisäverovelka
	2940	Velat työntekijöille
	2941	Velat osakkaille
	2942	Velat johdolle
	2943	Voitonjakovelka
	2944	Optiolainat
	2945	Saadut vuokravakuudet
	2947	Selvittelytili
	2948	Muut OmaVerovelat
	2949	Muut lyhytaikaiset velat
Siirtovelat		
	2951	Vuokratulot (siirtov.)
	2953	Korkotulot (siirtov.)
	2955	Jaksotetut investointiavustukset (sv)
	2959	Muut tuloennakot (siirtov.)
	2961	Palkkamenot (siirtov.)
	2962	Lomapalkkamenot (siirtov.)
	29621	Laskennallinen lomapalkkavelka
	29622	Laskennallinen lomarahavelka
	2963	Eläkevakuutusmaksut (siirtov.)
	29631	Laskenn. eläkev.velka makset.palkoista
	29632	Laskenn. eläkev.velka lomapalkoista
	29633	Laskenn. eläkev.velka lomarahosta
	2964	Sairausvakuutusmaksut (siirtov.)
	29641	Laskenn. sava-velka lomapalkoista
	29642	Laskenn. sava-velka lomarahosta
	2965	Työnantajan pakoll. vak.maks. (siirtov.)
	29651	Laskenn. pakoll.vak.m.velka makset. palk
	29652	Laskenn. pakoll.vak.m.velka lomapalk
	29653	Laskenn. pakoll.vak.m.velka lomarahosta
	2966	Vuokramenot (siirtov.)

2967	Korkomenot (siirtov.)
29679	Laskennalliset korkojaksotukset
2968	Tuloverot (siirtov.)
2969	Muut menojaamät (siirtov.)
2971	Myynnin alennukset (siirtov.)
2973	Vastaiset menot ja menetykset (sv)
2975	Laskennalliset kurssivoitot (siirtov.)
2977	Alv-siirtovelka ennakkomaksuista (sv)
2979	Muut siirtovelat

Lyhytaikainen vieras pääoma yht.

VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ

V A S T A T T A V A A Y H T E E N S Ä